

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק א הלכה א

[דף א עמוד א] מתני': אלו דברים שאין להם שיעור. הפיאה והביכורים והראיון וגמילות חסדים ותלמוד תורה. אלו דברים שאדם אוכל מפירותיהם בעולם הזה, והקרן קיימת לעולם הבא. כיבוד אב ואם וגמילות חסדים והבאת שלום בין אדם לחבירו, ותלמוד תורה כנגד כולן:

גמ': אמר רבי בנימין בר לוי. רבי יצחק ורבי אמי הוון יתבון מקשיי. למה לא תנינן תרומה עמה?
שהרי חיטה אחת פוטרת את כל הכרי. אמר רבי אמי. מפני שהיא במחלוקת. דתנינן תמן. **המרבה בתרומה. רבי אליעזר אומר, אחד מעשרה כתרומת מעשר. הפריש יתר מכאן** אותה תוספת שהיא טבל ומעורבת במה שהפריש, **יעשנה תרומה למקום אחר. רבי ישמעאל אומר. מחצה חולין ומחצה תרומה. רבי טרפון ורבי עקיבא אומרים, עד שישיר שם חולין. רבי יוסי אומר. יש לה שיעור. שאדם עושה כל שדהו ביכורים, ואין אדם עושה כל שדהו תרומה. דביענן שיהיו שיריה ניכרים. התיבון, הרי הוא אומר פיאה. והרי אין אדם עושה כל שדהו פיאה. שהרי אינו מתחייב עד שיקצור שיבולת אחת לפחות, ותניתה? א"ר יוסי. קצירת שיבולת הראשונה, דומה למירוחו. עד שלא קצר השיבולת הראשונה, לא נתחייבה שדהו בפיאה. משקצר שיבולת ראשונה, נתחייבה שדהו בפיאה. ביקש לעשות כל שדהו פיאה, עושה. ברם הכא. עד שלא נתמרח הכרי, לא נתחייב כריו תרומה. נתמרח. ביקש לעשות כל כריו תרומה, אינו עושה. דתנינן תמן. האומר כל גרני תרומה, וכל עיסתי חלה, לא אמר כלום. עד שישיר מקצת. שיבולת הראשונה, מהו שתהא חייבת בפיאה וישלים איתה שיעור פאה? איפשר לומר כן? היא חייבת כל שדהו פיאה שהרי לפני שקצר את אותה שיבולת לא היה חייב בפאה, והיא חייבת בפיאה? קצר שיבולת הראשונה ונשרפה. מהו שיהא צריך לקצור פעם שנייה? נשמענה מן הדא דתנן. קצר חציה ומכר מה שקצר. קצר חציה והקדיש מה שקצר. נותן מן המשויר על הכל גם על מה שמכר או הקדיש. והקדש, לאו כשרוף הוא? [דף א עמוד ב] הדא אמרה. קצר שבולת הראשונה ונשרף, אין צריך לקצור פעם שנייה. כילה את שדהו. את אמר, חזרה פיאה לעומרין. מהו שתחזור פיאה לשיבולת הראשונה שקצר? אמר רבי יוסי. נילף פיאת עומרים שהיא תשלום על שלא הפריש בקמה, מפיאת קמה. מה פיאת קמה, לא חזרה פיאה לקצירת שיבולת הראשונה. אף פיאת עומרים, לא תחזור פיאה לשיבולת הראשונה שקצר. אית תנא תני. הפיאה יש לה שיעור מלמטן, ואין לה שיעור מלמעלן. הביכורים והראיון, אין להם שיעור, לא למעלן ולא למטן. אית תנא תני. הפיאה והביכורים והראיון אין להם שיעור, לא למעלן ולא למטן. מה נפיק מן ביניהון? והן שניהם מודים שלא יפחת מאחד מן ששים? מאן דאמר הפיאה יש לה שיעור מלמטן ואין לה שיעור מלמעלן. נתן פחות מאחד משישים. מה שנתן נתן. חזר והוסיף, פטור ממעשר על מה שהוסיף עד שעה שישלים. מאן דאמר הפיאה אין לה שיעור לא למעלן ולא למטן. מה שנתן, כבר נפטר. חזר והוסיף, חייב במעשרות על מה שהוסיף. רבי ברכיה בעי. ולמה לא תנינן עפר סוטה? ולמה לא תנינן אפר פרה? ולמה לא תנינן רוק יבמה? ולמה לא תנינן דם ציפור של מצורע? לא אתינן מתני, אלא דברים שהוא מוסיף עליהן ויש בעשייתן מצוה. ואלו, אף על פי שהוא מוסיף עליהן [דף ב עמוד א] אין בעשייתן מצוה. תנן, והראיון. מתניתין בראיית פנים מספר הפעמים שאדם רשאי לבא לבית המקדש. אבל בראיית קרבן, יש לה שיעור. ואתיא כ"י דאמר ר' יוחנן. צריך שיהיה קרבן עולת ראה שווה, לפחות מעה כסף. וקרבת חגיגה לפחות שתי כסף, דבר תורה. תנא רבי יוסי קומי רבי יוחנן. ראה כל שהוא. חכמים הן שאמרו מעה כסף שתי כסף. א"ל, ויש כעין זו, שהתורה לא נתנה שיעור וחכמים נתנו? א"ר יונה. וכל השיעורים לא חכמים הן שנתנו? כזית מן המת, כזית מן הנבלה, וכעדשה מן השרץ. לא אתא מישאול, אלא על הדא דתני רבי הושעיא [שמות כג טו] לא יראו פני ריקם, אפילו כל שהוא שהרי אף כל שהוא אן זה ריקם. חכמים הם שאמרו מעה כסף שתי כסף. וקשיא, מן דהוא סמך לדבר תורה, הוא אמר חכמים אמרו מעה כסף שתי כסף? האם מצאנו כעין זה שהתורה אמרה שאן שיעור וחכמים נתנו שיעור. אמר רבי יוסי בר בון. רבי יוחנן כדעתיה. דרבי יוחנן אמר, כל השיעורים הלכה למשה מסיני. דהוא אמר, מעה כסף שתי כסף דבר תורה. רבי הושעיא כדעתיה, דרבי הושעיא אמר. האוכל איסור בזמן הזה,**

צריך לרשום עליו את השיעור. שמא יעמוד ב"ד אחר וישנה עליו את השיעורים, ויהיה יודע מאיזה שיעור אכל. אמרי, חזר ביה רבי יוחנן מן הדא ואף הוא סובר שאן שיעור לקרבן מהתורה. רבי יונה ורבי יוסי תרוויהו אמרין, לא חזר ביה. וראיה דלא חזר ביה מן הדא. דאמר רבי אילא. איתפלגון חזקיה ורבי יוחנן. חזקיה אמר. חולק אדם את חובתו לשתי בהמות. ויכול בשתי כסף להביא שני בהמות לחגיגתו. ורבי יוחנן אמר, אין אדם חולק חובתו לשתי בהמות. וצריך שיהא בידו שתי כסף לכל בהמה ובהמה. מזה שרבי יוחנן מקפיד שכל בהמה תהיה שווה לפחות שתי כסף משמע שהוא סובר ששתי כסף זה מדאורייתא. ואמר ר"ש בן לקיש בשם חזקיה, אדם טופל בהמה לבהמה שאם יש לו הרבה אורחים ורוצה להביא כמה בהמות לשלמי חגיגתו. יכול להביא אחת בשתי כסף חולין, ולצרף בהמות אחרות שקנה בכסף מעשר שני [דף ב עמוד ב] ואין אדם טופל מעות למעות ולכן אינו יכול להביא בהמה אחת שנקנתה בכסף חולין ומעשר. ור' יוחנן אמר. טופל אדם מעות למעות, ואין אדם טופל בהמה לבהמה. היאך עבידא הרי לדעת שניהם יכול להביא גם בהמות שנקנו בכסף מעשר לחגיגתו, אזה הבדל הלכתי נובע מהמחלוקת הזו? היו לפניו עשר בהמות לצורך שלמי חגיגה, שקנה בשתי כסף של חולין והשאר בכסף מעשר, והקריב חמש ב"ט הראשון. המותר, מהו שידחה ל"ט אחרון? ר' קריספא אמר, איתפלגין ר' יוחנן ור"ש בן לקיש. חד אמר, דוחה. וחרנא אמר, אינו דוחה. ולא ידעין מאן אמר דא ומאן אמר דא. אמר ר"ז. נפרוש מיליהון דרבנן, מן מיליהון. ר' יוחנן דהוא אמר, אדם טופל מעות למעות, ואין אדם טופל בהמה לבהמה. הוי דהוא אמר, דוחה. שהרי נמצא שבכל בהמה יש חלק מכסף חולין שהקדיש לחגיגתו. שהרי אינו יכול לטפול ולהביא בהמה שכולה מכסף מעשר לשלמי חגיגה. ור"ש בן לקיש, דהוא אמר, אדם טופל בהמה לבהמה ולכן הוא יכול לטפול בהמות שנקנו בכסף מעשר ולצרפם לבהמה שנקנתה בכסף חולין ולהביאם כולם לקרבן חגיגה. ואין אדם טופל מעות למעות. הוי דהוא אמר, אינו דוחה. דכיוון שאן אדם טופל מעות למעות, נמצא שרק הבהמה הראשונה הייתה לעיקר קרבן חגיגה ומה שקרב עימה ביו"ט ראשון היו טפלה לה. אבל שאר הבהמות שנקנו בכסף מעשר ואינן קרבים ביו"ט שאן לו למי לטופלן שכבר הקריב קרבן חגיגתו. כי אתא שמעון בר ווא, אמר בשם ר' יוחנן. לעולם הוא מוסיף והולך ודוחה את יו"ט, עד דהוא אמר, אין בדעתי להוסיף עוד. תנן, גמילות חסדים: הדא דתימר, בגופו. אבל בממונו, יש לו שיעור. ואתייהא כ"י. דאמר ר"ש בן לקיש בשם רבי יוסי בן חנינא, באושא נמנו שיהא אדם מפריש חומש מנכסיו למצוה. עד היכן השיעור למטה? ר"ג בן אינינוא ורבי אבא בר כהנא. חד אמר, עד כדי תרומה ותרומת מעשר שלוש למאה. שתרומה גדולה עין בינונית שתים למאה, ותרומה גדולה אחד למאה. וחרנא אמר [משלי ג ט] כבד את ה' מהונך ומראשית כל תבואתך. כמראשית כל תבואתך, כתרומה גדולה אחד מחמישים. ר"ג בן אינינוא בעי קומי ר' מנא. מה? חומש בכל שנה ושנה. לחמש שנים הוא מפסיד כולה. א"ל. בתחלה לקרן. מכאן ואילך, לשכר על הרווחים. רב הונא אמר, למצוה עד שלישי. מהו, לכל המצות עד שלישי? או למצוה אחת? סברין מימר, לכל המצות עד שלישי. אמר ר' אבון, אפילו למצוה אחת. רבי חביבא אמר בשם רבנן דתמן. מהו שלישי? לדמים. היאך עבידא? לקח אדם מצוה, ומצא אחרת נאה הימנה. עד כמה מטריחים עליו שיוסיף עבור ההידור? עד שלישי. תני ר' ישמעאל. כתיב זה אלי ואנוהו. וכי אפשר לו לאדם לנוואות את בוראו? אלא אנוהו לפניו במצות. אעשה לפניו לולב נאה, סוכה נאה, שופר נאה, ציצית נאין, תפילין נאין [דף ג עמוד א] אבא שאול אומר. אדמה לו. מה הוא רחום וחנון, אף את תהא רחום וחנון. מעשה ברבי ישבב שעמד והחליק את כל נכסיו לעניים. שלח לו ר"ג. והלא אמרו חומש מנכסיו למצות. ור"ג לא קודם לאושא היה? אמר ר' יוסי בר' בון בשם ר' לוי. כך היתה הלכה בידם, ושכחוהו. ועמדו השניים באושה, והסכימו על דעת הראשונים. ללמדך שכל דבר שבית דין נותנין נפשן עליו, הוא מתקיים כמה שנאמר למשה מסיני. ואתייהא כ"י דאמר רבי מנא כתיב, כי לא דבר רק הוא מכם, ואם הוא רק, מכם הוא. למה שאין אתם יגיעין בתורה. וכתיב, כי הוא חייכם. אימתי הוא חייכם כשאתם יגיעים בו. אמר רבי תנחומא בשם רב הונא כתיב [שמות לח כב] ובצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה, עשה את כל אשר צוה ה' את משה. אותו משה אין כתיב כאן, אלא אשר צוה ה' את משה. אפילו דברים שלא שמע מפי רבו, הסכימה דעתו כמה שנאמר למשה מסיני. אמר ר' יוחנן בשם ר' בניי כתיב [יהושע יא טו] כאשר צוה ה' את משה עבדו, כן צוה משה את יהושע, וכן עשה יהושע. לא הסיר דבר מכל אשר צוה ה' את משה. אותו משה, אין כתיב כאן. אלא מכל אשר צוה ה' את משה. אפילו דברים שלא שמע מפי

משה, הסכימה דעתו כמה שנאמר למשה מסיני. **אמר ר' יוחנן בשם ר' בניי, ור' חונה אמר בשם רבי, כתיב** [מלאכי ב ו] **תורת אמת היתה בפיהו ועולה לא נמצא בשפתיו. תורת אמת היתה בפיהו, דברים ששמע מפי רבו. ועולה לא נמצא בשפתיו, אפילו דברים שלא שמע מפי רבו. ורבנן אמרי כתיב** [משלי ג כו] **כי ה' אלהיך יהיה בכסלך, ושמר רגליך מלכד. אפילו דברים שאתה כסיל בהן, ושמר רגליך מלכד. רבי דוסא אמר, מן ההוריה שלא תטעה ותורה שלא כהלכה. ורבנן אמרי, מן העבירה. ר' לוי אמר, מן המזיקין. רבי אבא אמר. אם נתת מכיסך צדקה, הקדוש ברוך הוא משמרך מן הפיסין, ומן הזימיות, ומן הגלגלות, ומן הארנוניות. כל מיני מיסים מונבז המלך, עמד ובזבז כל נכסיו לעניים. שלחו לו קרוביו ואמרו לו. אבותיך הוסיפו על שלהן ועל של אבותיהן, ואתה ביזבזתה את שלך ואת של אבותיך. א"ל. כל שכן. אבותי גנזו בארץ, ואני גנזתי בשמים. שנאמר [תהילים פה יב] אמת מארץ תצמח, וצדק משמים נשקף. אבותי גנזו אוצרות שאין עושין פירות, ואני גנזתי אוצרות שהן עושין פירות. שנאמר [ישעי' ג י] אמרו צדיק כי טוב, כי פרי מעלליהם יאכלו. אבותי גנזו במקום שהיד שולטת בו, ואני גנזתי במקום שאין היד שולטת בו. שנאמר [תהילים צז ב] צדק ומשפט מכון כסאך וגו'. אבותי גנזו ממון, ואני גנזתי נפשות. שנאמר [משלי יא ל] ולוקח נפשות חכם. אבותי גנזו לאחרים, ואני גנזתי לעצמי. שנאמר [דברים כד יג] ולך תהיה צדקה. אבותי גנזו בעולם הזה, ואני גנזתי לעולם הבא. שנאמר [משלי י ב] וצדקה תציל ממות. ולא מית? אלא שלא ימות לעולם הבא. צדקה וגמילת חסדים שקולות כנגד כל מצותיה של תורה. שהצדקה נוהגת בחיים, וגמילת חסדים נוהגת בחיים ובמתים. הצדקה נוהגת לעניים, וגמילת חסדים נוהגת לעניים ולעשירים. הצדקה נוהגת בממונו של אדם, וגמילת חסדים נוהגת בין בממונו בין בגופו. אמר רבי יוחנן בר מריא בשם רבי יוחנן. אין אנו יודעין איזה מהן חביב, צדקה או גמילת חסדים? כשהוא אומר [תהילים קג יז] וחסד ה', מעולם ועד עולם על יראיו, וצדקתו לבני בניו. הדא אמרה, שגמילת חסדים חביבה יותר מן הצדקה: **תנן, ותלמוד תורה: שאלו את רבי יהושע. מהו שילמד אדם את בנו יונית? אמר להם, ילמדנו בשעה שאינו לא יום ולא לילה. דכתיב [יהושע א ח] והגית בו יומם ולילה. והתני רבי ישמעאל, ובחרת בחיים, זו אומנות. מעתה, אסור ללמד את בנו אומנות בגין דכתיב [יהושע א ח] והגית בו יומם ולילה? אמר רבי אבא בריה דר' חייא בר ווא בשם ר' יוחנן. **אסרו ללמוד יונית מפני המסורות. שאם ידע את שפת השלטון. שמא בעל כרחו ישתף פעולה עם השלטון ויהיה מוסר. אמר רבי אבהו בשם ר' יוחנן. מותר לאדם ללמד את בתו יונית, מפני שהוא תכשיט לה. שמע שמעון ואמר, בגין דהוא בעי מלפה בנתי הוא תלי ליה ברבי יוחנן. אמר רבי אבהו. יבוא עלי אם לא שמעתיה מרבי יוחנן: כיבוד אב ואם. אמר רבי אבהו בשם רבי יוחנן. שאלו את ר"א. עד היכן כיבוד אב ואם? אמר להם. ולי אתם שואלין? לכו ושאלו את דמה בן נתינה. דמה בן נתינה ראש פטרבולי היה. פעם אחת היתה אמו מסטרתו בפני כל בולי שלו. ונפל קורדקן שלה מידה, והושיט לה שלא תצטער. אמר ר' חזקיה. **דמה בן נתינה, גוי אשקלוני היה. וראש פטרבולי היה. ואבן שישב אביו עליה, לא ישב עליה מימיו. וכיון שמת אביו, עשה אותה יראה שלו. פעם אחת אבדה ישפה של בנימין. אמרו, מאן אית ליה טבא דכוותה? אמרו אית ליה לדמה בן נתינה. אזלון לגביה, ופסקו עמיה במאה דינר. סליק ובעי מייתה להו, ואשכח אבהו דמיך. אית דאמרין, מפתח דתיבותא הוה יתיב גו אצבעתיה דאבוי. ואית דאמרין, ריגלוהי דאבוה הוות פשיטא על תיבותא. נחת לגבון ואמר לון, לא יכילית מייתותיה לכון. אמרי, דילמא דהוא בעי פריטן טובא. **אסקוניה העלו את המחיר למאתים. אסקוניה לאלף. כיון דאיתער אבוה מן שינתיה, סליק ואייתותיה לון. בעון מיתן ליה בסיפקולא אחרייא לפי המחיר האחרון שהציע לו ולא קביל עלוי. אמר, מה אנא מזבין לכון איקרא דאבהתי בפריטין? איני נהנה מכבוד אבותי כלום. מה פרע ליה הקדוש ברוך הוא שכר? א"ר יוסי בי רבי בון. בו בלילה ילדה פרתו פרה אדומה, ושקלו לו כל ישראל משקלה זהב ונטלוה. א"ר שבתי [דף ג עמוד ב] כתיב [איוב לז כג] ומשפט ורב צדקה לא יענה. אין הקדוש ברוך הוא משהא מתן שכרן של עושה מצות בגוי. אמו של ר' טרפון ירדה לטייל לתוך חצירה בשבת. **ונפסקה לה רצועה והלך ר' טרפון והניח שתי ידיו תחת פרסותיה. והיתה מהלכת עליהן, עד שהגיעה למיטתה. פעם אחת חלה, ונכנסו חכמים לבקרו. אמרה להן, התפללו על טרפון בני שהוא נוהג בי כבוד יותר מדאי. אמרו לה, מה עביד לייך? ותניית להון עובדא. אמרו לה, אפילו עושה כן אלף אלפים, עדיין לחצי כבוד שאמרה התורה לא הגיע. אמו של ר' ישמעאל באת וקיבלת עלוי לרבותינו. אמרה להן, **גערו בישמעאל בני, שאינו נוהג בי בכבוד. באותה שעה נתכרכמו פניהם של רבותינו. אמרו,**************

אפשר ר' ישמעאל לא נהג בכבוד אבותיו? אמרו לה, מה עביד לך? אמרה, כד **דהוא** נפק מבית וועדה *מהישיבה*. אנא בעי משגז ריגלוי רוצה אני לרחוץ את רגליו, ומישתי מימהן ולא שביק לי. אמרו לו. הואיל והוא רצונה, הוא כבודה. אמר ר' מנא. יאות אילין טחונייא אמרין. כל בר נש ובר נש, זכותיה גו קופתיה. שמכל שק חיטה יוצא כמות אחרת של קמח *אימיה דר'* טרפון אמרה לון אכין, ואגיבונה אכין. אימיה דרבי ישמעאל אמרה לון אכין, ואגיבונה אכין. ר"ז הוה מצטער ואמר, הלואי היה לי אבא ואימא.

דאייקרינון, דנירת גן עדן. כד שמע אילין תרתין אולפניא, אמר. בריך רחמנא דלית לי לא אבא ואימא. לא כרבי טרפון הוות יכילנא למעבד, ולא כר' ישמעאל הוינא מקבלה עלוי. אמר רבי אבון. פטור אני מכיבוד אב ואם. אמרו, כד עברית ליה אימיה, מית אבוי. כד ילדתיה, מית אימיה. יש שהוא מאכיל את אביו פטומות, ויורש גיהנם. ויש שהוא כודנו ברחיים, ויורש גן עדן. כיצד מאכיל את אביו פטומות ויורש גיהנם? חד בר נש, הוה מייכיל את אביו תרנגולים פטומים. חד זמן אמר ליה אביו, ברי. אילין מנן לך? אמר ליה, סבא סבא אכול ואדיש *תשתוק*. דכלבין אכלין ואדשין. ונמצא מאכיל את אביו פטומין ויורש גיהנם. כיצד כודנו ברחיים ויורש גן עדן? חד בר נש איטחין ברחיים. אתית מצוותא דמלכא לטיחנייא *עבודת המלך לטוחנים*. א"ל, אבא עול טחון תחתי. אין מטת מבזיאי אם מבזים שם את הפועלים, טב לי אנא ולא את. אין מטת מילקי אם מלקים, טב לי אנא ולא את. נמצא כודנו ברחיאי, ויורש גן עדן. נאמר [ויקרא יט ג] איש אמו ואביו תיראו. ונאמר [דברים ו יג] את ה' אלהיך תירא ואותו תעבוד. הקיש מורא אב ואם למורא שמים. נאמר [שמות כ יב] כבד את אביך ואת אמך, ונאמר [משלי ג ט] כבד את ה' מהונך. הקיש כיבוד אב ואם לכיבוד המקום. נאמר [שמות כא יז] ומקלל אביו ואמו מות יומת, ונאמר [ויקרא כד טו] איש איש כי יקלל אלקיו ונשא חטאו. הקיש קללת אב ואם לקללת המקום. אבל א"א לומר מכה כלפי מעלה. וכן בדין. ששלשתן שותפין בו. איזהו מורא? לא ישב במקומו, ולא מדבר במקומו, ולא יסתיר דבריו. איזהו כיבוד? מאכיל ומשקה, מלביש ומנעיל, מכניס ומוציא. מין דמאן? הונא בר חייא אמר, משל זקן. ואית דבעי מימר, משלו. ולא כן אמר רבי אבהו בשם רבי יוסי בר חנינא. מניין אפילו אמר ליה אביו השלך את הארנקי לים, שישמע לו? בההיא דאייתי ליה האב חורן בתמורתו, ובעושה נחת רוח לאביו שאחרת אסור משום בל תשחית: אחד האיש ואחד האשה **חייבים בכיבוד אב ואם**, אלא שהאיש **ספיקו** בידו. והאשה אין ספיקה בידה, מפני שרשות אחרים עליה. נתארמלה נתאלמנה או נתגרשה, כמי שהיא ספיקה **בידה** היא **וחייבת**. מילתיה דר' חייא בר ווא, פליגא. **דהוא** אמר, תני רבי יודן בן דודתי. דרשב"י היא. דתני, רשב"י אומר. גדול הוא כיבוד אב ואם, שהעדיפו הקדוש ברוך הוא יותר מכבודו. נאמר [שמות כ יב] כבד את אביך ואת אמך. ונאמר [משלי ג ט] כבד את ה' מהונך. ממה את מכבודו? ממה שיחנך. מפריש לקט, שכחה, פיאה. מפריש תרומה, ומעשר **ראשון**, ומעשר שני, ומעשר עני, וחלה, ועושה סוכה, ולולב, ושופר, ותפילין, וציצית, ומאכיל את העניים ואת הרעבים, ומשקה את הצמאים. אם יש לך, אתה חייב בכולן. ואם אין לך, אין אתה חייב באחת מהן. אבל כשהוא בא אצל כיבוד אב ואם, בין שיש לך הון, בין שאין לך הון. כבד את אביך ואת אמך, ואפילו אתה מסבב על הפתחים. **אמר** רבי אחא בשם רבי אבא בר כהנה. כתיב [משלי ה ו] אורח חיים פן תפלס, נעו מעגלותיה לא תדע. טילטל הקדוש ברוך הוא מתן שכרן של עושי מצות, כדי שיהיו עושיין אותן באמונה. **אמר** ר' אחא בשם ר' יצחק. כתיב [שם ד כג] מכל משמר נצור לבך, כי ממנו תוצאת חיים. מכל מה שנאמר לך בתורה, השמר. שאין אתה יודע מאיזה מהן יוצא לך חיים. א"ר אבא בר כהנה. השוה הכתוב מצוה קלה שבקלות, למצוה חמורה שבחמורות. מצוה קלה שבקלות, זה שלוח הקן. ומצוה חמורה שבחמורות, זה כיבוד אב ואם. ובשתיהן כתיב והארכת ימים. א"ר אבון. ומה אם **כיבוד אב ואם** שזה דבר שהוא פריעת חוב, כתיב בו למען ייטב לך ולמען יאריכון ימך. דבר שיש בו חסרון כס, וסיכון נפשות, לא כ"ש? [דף ד עמוד א] א"ר לוי. **אמר לך ר' אבא בר כהנה**. גדול הוא דבר שהוא פריעת חוב, מדבר שאינו בפריעת חוב. רשב"י אומר. כשם שמתן שכרן שוה, כן פורענותן שוה. מה טעם? **דכתיב** [משלי ל יז] עין תלעג לאב, ותבוז ליקהת אם, **יקרה עורבי נחל**. עין שהלעיגה על כיבוד אב ואם, **וביזתה** על לא תקח אם על הבנים, יקרה עורבי נחל. יבא עורב שהוא אכזרי, ויקרנה ואל יהנה ממנה. ויבא נשר שהוא רחמן, ויאכלנה ויהנה ממנה. ר' יונתן ור' ינאי הוו יתבון. אתא חד בר נש, ונשק ריגלוי דרבי יונתן. א"ל ר' ינאי, מה טובה **עשיתה לו דהוא** שלים לך מן ימוי? א"ל, חד זמן אתא קיבל התלון לי על בריה דיזנוניה *שיזון אותו*. אמרית ליה, איזיל צעק בי כנישתא עלוי ובזיתיה. א"ל, ולמה לא כפיתיה? א"ל וכופין ליה? א"ל ועדיין את לזו? חזר ביה רבי יונתן וקבעה שמועה מן שמיה.

כהא דכי אתא רבי יעקב בר אחא **אמר**. **אמר** רבי שמואל בר נחמן אמר ר' יונתן, **כופין** את הבן לזון את האב. אמר ר' יוסי בי ר' בון. הלואי הוון כל שמועתה **ברירין** לי, כהדא שכופין את הבן לזון את האב. **תנן**, וגמילת חסדים: דכתיב [שם כא כא] רודף צדקה וחסד, ימצא חיים צדקה וכבוד. כבוד בעולם הזה, וחיים לעולם הבא. רבי שמואל בר רב יצחק הוה נסיב **שיבשתיה** היה לוקח הדסים והוה מהדס **מיקד קומי כלה**. והוה ר"ז חמי ליה ומיטמר **מתחבא** מן קומי. אמר, חמי להדין סבא, איך הוא מבהית **מבייש** לן. וכיון דדמך **כשמת**, הוה תלת שעין קלין וברקין בעלמא. נפקת ברת קלא ואמרה, דדמוך ר' שמואל בר רב יצחק גמיל חסידים. נפקון למגמל ליה חסד. נחתת אישתא מן שמיא, ואיתעבידת כעין שבשא דנור בצורה של **הדס מאש** בין **ערסיה** לציבורא. והוון ברייתי אמרין, **חזו** דהדין סבא, דקמת ליה **שבשתיה**: והבאת שלום בין אדם לחבירו כתיב [תהילים לד טו] סור מרע ועשה טוב, בקש שלום ורדפהו. בקשיהו במקומך, ורדפהו במקום אחר. א"ר טביומי. נאמר כאן **בקש שלום ורדפהו**. ונאמר להלן **רודף צדקה וחסד**, **ימצא חיים צדקה וכבוד**. מה רדיפה שנאמר להלן, כבוד בעולם הזה, וחיים לעולם הבא. אף הכא כן: ות"ת **כנגד כולם**. רבי ברכיה ורבי חייא דכפר דחומין. חד אמר. אפילו כל העולם כולו, אינו שוה לדבר אחד של תורה. וחד אמר. **אפילו** כל מצותיה של תורה, אינן שוות לדבר א' מן התורה **מצוות לימוד תורה**. רבי תנחומא ורבי יוסי בן זימרא. חד אמר כהדא. וחד אמר כהדא. **אמר** רבי אבא, אבוי דרבי אבא בר מרי בשם ר' אחא. כתוב אחד אומר [משלי ח יא] וכל חפצים לא ישוו בה. וכתוב אחד אומר [שם ג טו] וכל חפצין לא ישוו בה. חפצים, אלו אבנים טובות ומרגליות. חפצין, אלו דברי תורה. דכתיב [ירמי' ט כג] כי באלה חפצתי נאם ה'. **שאף כל מצוות התורה אינן שוים למצוות לימוד תורה**. ארטבון שלח **לרבינו** הקדוש, חד מרגלי טבא אטימיטון **שאן לה מחיר**. א"ל, שלח לי מילה דטבא דכוותה. שלח ליה חד מזוזה. א"ל, אנא שלחי לך מילה דלית לה טימי, ואת שלחת לי מילה דטבא חד פולר? א"ל. חפצין וחפצי לא ישוו בה. ולא עוד, אלא דאת שלחית לי מילה דאנא מנטיר לה. ואנא **שלחית** לך מילה דאת דמך לך, והיא מנטרא לך. דכתיב [משלי ו כב] בהתהלכך תנחה אותך **בשכבך תשמור עליך** וגו'. ר' מנא שמע כולהון מן הדין קריא [דברים לב מז] כי לא דבר רק הוא מכם כי הוא חייכם ובדבר הזה תאריכו **ימים על האדמה**. **כי לא דבר רק הוא מכם, זה תלמוד תורה**. **כי הוא חייכם, זה כיבוד אב ואם**. **ובדבר הזה תאריכו ימים**, זו גמילת חסדים. על האדמה, זה הבאת שלום בין אדם לחבירו. וכנגדן ארבעה דברים שהן נפרעין מן האדם בעולם הזה, והקרן קיימת לו לעולם הבא. ואלו הן. ע"ז, גילוי עריות, ש"ד, ולשון הרע כנגד כולן. ע"ז מניין? **דכתיב** [במדבר טו לא] הכרת תכרת הנפש ההיא, עונה בה. מה ת"ל עונה בה? מלמד שהנפש נכרתת, ועונה בה. וכתוב [שמות לב לא] אנא חטא העם הזה חטאה גדולה ויעשו להם אלהי זהב. ג"ע מניין? **ג"ש**. **נאמר גדולה בע"ז ונאמר גדולה בגילוי עריות דכתיב** [בראשית לט ט] ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת, וחטאתי לאלהים. שפיכות דמים מניין? דכתיב [שם ד יג] ויאמר קין אל ה' גדול עוני מנשוא. כשהוא בא אצל לה"ר מהו אומר? לא גדול, ולא גדולה, ולא **הגדיל**, אלא גדולות. **דכתיב** [תהילים יב ד] יכרת ה' כל שפתי חלקות לשון מדברת גדולות. כתיב [בראשית לז ב] ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם. מה אמר? ר"מ אמר חשודים הן על אבר מן החי. רבי יהודה אומר, מזלזלין הן בבני השפחות, ונוהגין בהן כעבדים. ור"ש אומר, נותנין הן עיניהן בבנות הארץ. אמר רבי יודה בן פזי. **כתיב** [משלי טז יא] פלס מאזני משפט לה' מעשהו [דף ד עמוד ב] כל אבני כיס. **מכאן שהקב"ה משלם לאדם מידה כנגד מידה**. מה אמר? חשודין הן על אבר מן החי. אמר הקדוש ברוך הוא, כך **הוא אומר**. אני מוכיח עליהן שהן שוחטין ואזלין **דכתיב** [בראשית לז לא] וישחטו שעיר עזים ויטבלו את הכתונת בדם. מה אמר? מזלזלין הן בבני השפחות ונוהגים בהן כעבדים. לעבד נמכר יוסף. מה אמר. נותנים עיניהם בבנות הארץ. הא דובא **מתגריא** לך **דכתיב** [שם לט ז] ותשא אשת אדוניו את עיניה אל יוסף וגו'. **אמר** רבי יוסי בשם ר' יוחנן. זה שהוא אומר לשון הרע, אינו אומר, עד שהוא כופר בעיקר. ומה טעמא? **דכתיב** [תהילים יב ה] אשר אמרו ללשונינו נגביר, שפתינו אתנו מי אדון לנו. כל העבירות אדם חוטא בארץ. ואלו חוטאין בשמים ובארץ. מה טעמא? דכתיב שתו בשמים פיהם, ולשונום תהלך בארץ. **רבי יצחק אמר מדכתיב** [שם נ כב] **תשב באחריך תדבר בבן אימך וכ"ו** בינו נא זאת שוכחי אלוה, פן אטרף ואין מציל. **רבי יהושע** בן לוי **אמר מדכתיב** [שם כ] **תשב באחריך תדבר בבן אימך** תתן דופי. מה כתיב תמן? [שם טז] ולרשע אמר אלהים, מה לך לספר חוקי ותשא בריתי עלי פיך: אזהרה ללשון הרע מניין? **שנאמר** [דברים כג י] ונשמרת מכל דבר רע. **מכל דיבור רע**. אמר

רבי אילא. תני ר' ישמעאל. לא תלך רכיל בעמך, זו רכילת לשון הרע. תני ר' נחמיה. שלא תהא כרוכל הזה, מטעין דבריו של זה לזה, ושל זה לזה. א"ר חנינא. בא וראה כמה קשה הוא אבק לשון הרע. שדברו הכתובים לשון בדאי, בשביל להטיל שלום בין אברהם לשרה **שנאמר** [בראשית יח יב] ותצחק שרה בקרבה לאמר, אחרי בלותי היתה לי עדנה ואדני זקן. ולאברהם אינו אומר כן אלא, למה זה צחקה שרה לאמר, האף אמנם אלד ואני זקנתי. ואדוני זקן אין כתיב כאן, אלא ואני זקנתי. אמר רבן שמעון בן גמליאל. בא וראה כמה קשה הוא אבק ל"ה. שדברו הכתובים דברי בדאי, כדי להטיל שלום בין יוסף לאחיו. הה"ד [שם נ טז] ויצו את יוסף לאמר, אביך צוה לפני מותו לאמר, כה תאמרו ליוסף. אנא שא נא וגו'. ולא אשכחן דפקד כלום. **אמר** רבי שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן. מותר לומר לשון הרע על בעלי המחלוקת. ומה טעם? **דכתיב** [מלכים א א יד] ואני אבא אחריך ומלאתי את דבריך. ר"ז בעי קומי רבי יוסא. מפני מה נהרג אדוניה בן חגית? וכי מפני שתבע את אבישג השונמית **חייב מיתה?** א"ל, עילא היו **מבקשים** להתיר דמן של בעלי המחלוקת. בעון קומי רבי יוחנן, איזהו לשון הרע? האומר והיודע **שאומו ברמז. כהדא. חנוותה דכיתנא סוחרי פישתן,** הווה לון צמית נקרא לעבודת המלך והוה תמן חד מתקרייא בר חובץ, ולא סליק. אמרי, מה אנן **אכלין** יומא דיין? אמר חד, חובצה **סוג מאכל. ואמרו כדי שיזכרו שבר חובץ לא בא. הבחינו הפקידים ואמרי,** ייתי חובץ. א"ר יוחנן זה לשון הרע בהצנע. בולוטים **חברי מועצה דציפורין,** הוה להון צומות. והוה תמן חד מתקריא יוחנן, ולא סליק. אמר חד לחבריה. לית אנן סלקין מבקרא לר' יוחנן יומא דיין? אמרי, ייתי יוחנן. אמר ר"ש בן לקיש. זה לשון הרע בצנעה. אמר רבי אבא בר כהנא. דורו של דוד, כולם צדיקים היו. וע"י שהיה להן דילטורים, היו יוצאים במלחמה והיו נופלים. הוא **שדיבר** דוד [תהילים נז ה] נפשי בתוך לבאים אשכבה לוחטים. נפשי בתוך לבאים, זה אבנר ועמשא, שהיו לבאים בתורה. אשכבה לוחטים, זה דואג ואחיתופל, שהיו לוחטים אחר לשון הרע. בני אדם שניהם חנית וחצים. אלו בעלי קעילה. דכתיב [שמואל א כג יא] היסגרוני בעלי קעילה בידו? הירד שאול? ולשונם חרב חדה, אלו הזיפים. דכתיב [תהילים נד ב] בבוא הזיפים ויאמרו לשאול וגו'. באותה שעה אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא. רבון העולמים. מה שכינתך לירד בארץ? סליק שכינתך מביניהון. הה"ד [שם נז ו] רומה על השמים אלהים, על כל הארץ כבודך. אבל דורו של אחאב, עובדי ע"ז היו. וע"י שלא היה להן דילטורין **מלשנים,** היו יורדים למלחמה ונוצחין. הוא שעבדיהו אמר לאליהו [מלכים א יח יג] הלא הוגד לאדוני אשר עשיתי בהרוג איזבל את נביאי ה' וגו', ואכלכלם לחם ומים. אם לחם, למה מים? אם מים, למה לחם? אלא מלמד שהיו המים קשים לו להביא, יותר מן הלחם **בגלל הבצורת. והיה מבקש מאנשים וידעו בשביל מי הוא מבקש את המים ולא הלשינו.** ואליהו מכריז בהר הכרמל [שם כב] אני נותרתי נביא לבדי לה', וכל עמא ידעין ולא מפרסמין למלכא. ולמה הוא קורא **ללשון הרע שלישי.** **ככה נהגו לקרא ללשון הרע?** שהוא הורג שלשה. האומר, והמקבלו, וזה שנאמר עליו. ובימי שאול נהרגו ארבעה. דואג שאמרו, שאול שקיבלו, אחימלך ואבנר. אבנר למה נהרג? ריב"ל ור"ש בן לקיש ורבנן. ריב"ל אמר, על שעשה דמן של נערים שחוק. שנאמר [שמואל ב ב יד] יקומו נא הנערים וישחקו לפנינו, ויאמר אבנר יקומו. ור"ש בן לקיש אמר. על שהקדים שמו לשמו של דוד. הה"ד [שם ג יב] וישלח אבנר מלאכים אל דוד תחתיו לאמר, למי ארץ. **מהמילה תחתיו נלמד דכתב** מן אבנר לדוד. ורבנן אמרו. על שלא הניח לשאול להתפייס **עם** דוד. הה"ד [שמואל א כד יב] ואבי ראה גם ראה את כנף מעילך בידי. **אמר ליה אבנר לשאול,** מה את בעי מן הדין? גלגולי בסירה הוערת. וכיון שבאו למעגל. א"ל, הלא תענה אבנר [דף ה עמוד א] גבי כנף אמרת, בסירה הוערת. חנית וצפחת, בסירה הוערו? **במדרש מסופר שגם על הטענה הזו השיב אבנר שאחד החיילים הלך להביא מים למלך ושכח את הצפחת ליד הבאר ומשם דוד לקח אותה. וי"א,** ע"י שהיתה ספיקה בידו למחות בנוב עיר הכהנים ולא מיחה. כתיב [תהילים קכ ג] **מה יתן לך ומה יוסיף לשון רמיה,** חצי גבור שנונים עם גחלי רתמים. **למה השוו לשון הרע לגחלי רתמים?** כל כלי זיין מכין במקומו. **ולשון הרע** מכה מרחוק. כל הגחלים כבו מבחוץ, כבו מבפנים. ואלו, אף על פי שכבו מבחוץ, לא כבו מבפנים. מעשה באחד שהניח גחלים בוערות בחג, ובא ומצאן בוערות בפסח. **אמר רבי שמאל בר נחמן.** אומרים לנחש, מפני מה את מהלך ולשוך שותת? אמר לון דהו **הלשון** גרם לי. מה הנייה לך שאתה נושך? אריה טורף ואוכל. זאב טורף ואוכל. את מה הנייה לך? אמר להן [קהלת י יא] אם ישוך הנחש בלא לחש. אילולי איתאמר לי מן השמים נכית, לא הוינא נכית. מפני מה את נושך אבר אחד, וכל האיברים מרגישים? אמר להם. ולי אתם שואלין? אמרו לבעל הלשון, שהוא אומר כאן, והורג ברומי. אומר ברומי, והורג

בסוריא. ומפני מה אתה מצוי בין הגדירות? א"ל. **על שאני** פרצתי גדרו של עולם. **תני**, הזכות יש להן קרן ויש לה פירות. עבירה, יש לה קרן ואין לה פירות. הזכות יש לה קרן ויש לה פירות, שנאמר [ישעי' ג י] אמרו צדיק כי טוב, כי פרי מעלליהם יאכלו. עבירה יש לה קרן ואין לה פירות, שנאמר [שם יא] אוי לרשע רע, כי גמול ידיו יעשה לו. מה אני מקיים [משלי א לא] ויאכלו מפרי דרכיהם? אלא כל עבירה שעשת פרי, יש לה פרי. ושלא עשת פרי, אין לה פרי. מחשבה טובה, המקום מצרפה למעשה. מחשבה רעה, אין המקום מצרפה למעשה. מחשבה טובה, המקום מצרפה למעשה. דכתיב [מלאכי ג טז] אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו וגו'. מחשבה רעה, אין הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה. שנאמר [תהילים סו יח] און אם ראיתי בלבי, לא ישמע ה'. הדא דתימא בישראל. אבל בגוים, חילופא. מחשבה טובה, אין הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה. מחשבה רעה, הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה. מחשבה טובה אין הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה, דכתיב [דניאל ו טו] ועד מעלי שמשא, הוה משתדל **להצלותיה**. *עד השקיעה השתדל להצילו* ולא כתיב *ושזביה שנדרוש שמעלה עליו הכתוב כאילו הצילו*. מחשבה רעה, הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה. דכתיב [עובדיה א ט י] מקטל מחמס אחיך יעקב. וכי **הרגו?** אלא מלמד שחשב עליו להורגו, והעלה עליו הכתוב כאלו הרגו. תני, רשב"י. הרי שהיה אדם צדיק גמור כל ימיו, ובאחרונה מרד. איבד זה כל מה שעשה כל ימיו. מה טעם? **דכתיב** [יחזקאל לג יח] ובשוב צדיק מצדקתו ועשה עול **ומת בהם**. ר"ש בן לקיש אמר, בתוהא על הראשונות. הרי שהיה אדם רשע גמור כל ימיו, ובסוף עשה תשובה. הקדוש ברוך הוא מקבלו. מה טעם? **דכתיב** [שם יט] ובשוב רשע מרשעתו **ועשה משפט וצדקה עליהם הוא יחיה**. אמר רבי יוחנן. ולא עוד, אלא כל העבירות שעשה, הן נחשבין לו כזכיות. מה טעם? **דכתיב** [תהילים מה ט] מור ואהלות קציעות כל בגדותיך. כל בגידות שבגדת בי, הרי הן כמור ואהלות וקציעות. רובי זכיות ומעוטי עבירות. נפרעים ממנו מעוטי עבירות קלות שעשה בעולם הזה, בשביל ליתן לו שכרו משלם לעתיד לבא. אבל רובי עבירות ומעוטי זכיות. נותנין לו שכר מצות קלות שעשה בעוה"ז, בשביל לפרע ממנו משלם לעולם הבא. אבל הפורק ממנו עול, והמיפר ברית, והמגלה פנים בתורה, אף על פי שיש בידו מעש"ט, **נפרעים** ממנו בעולם הזה, והקרן קיימת לעולם הבא. ע"ז וגילוי עריות. רבי יונה ורבי יוסי. חד אמר, כקלות. וחד אמר, כחמורות. מה אנו קיימין? אם כשעשה תשובה, אין כל דבר עומד בפני בעלי תשובה. אלא כי אנו קיימין, באותו שלא עשה תשובה ומת בייסורין. תמן תנינן. אלו שאין להם חלק לעולם הבא. האומר אין תחית המתים, ואין תורה מן השמים, ואפיקורס. ר"ע אומר. אף הקורא בספרים החצונים, והלוחש על המכה ואומר [שמות טו כו] כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך, כי אני ה' רופאך. אבא שאול אומר. אף ההוגה את השם **באותיותיו**. הוסיפו עליהן. הפורק עול, והמיפר ברית, והמגלה פנים בתורה. אין להם חלק לעוה"ב. הפורק עול, זה שהוא אומר יש תורה ואיני סופנה. המיפר ברית, זה שהוא מושך לו ערלה. המגלה פנים בתורה, זה שהוא אומר לא נתנה תורה מן השמים. ולא כבר תניתה האומר אין תורה מן השמים? תני רב חנניה סנתוניא קומי ר' מנא. זה שהוא עובר על ד"ת בפרהסיא. כגון יהויקים מלך יהודה וחבירו. רובו זכיות, יורש ג"ע. רובו עבירות, יורש גיהנם. היה מעויין **מה דינו?** אמר רבי יוסי. נושא עונות אין כתיב כאן, אלא נושא עון. הקדוש ברוך הוא חוטף שטר אחד מן העבירות, והזכיות מכריעות. **ר"א** אמר **כתיב** [תהילים סב יג] ולך ה' חסד, כי אתה תשלם לאיש כמעשהו. ואי לית ליה, את יהב ליה מן דיך *שהקב"ה מחשיב לו כאילו עשה עוד מצווה*. היא דעתיה דר"א. דר"א אמר. ורב חסד, מטה כלפי חסד. [דף ה עמוד ב] **אמר** רבי ירמיה, רבי שמואל בר רב יצחק בעי **כתיב** [משלי יג ו] צדקה תצר תם דרך, ורשעה תסלף חטאת, חטאים תרדוף רעה, ואת צדיקים ישלם טוב [שם ג לד] אם ללצים הוא יליץ, **לענוים** יתן חן [שמואל א ב ט] רגלי חסידו ישמור, ורשעים בחושך ידמו [משלי ג לה] כבוד חכמים ינחלו, וכסילים מרים קלון. *מכל הפסוקים האלה קשה שלכאורה העושה מצוה מונעים אותו מלחטא והעובר עבירה מונעים ממנו לעשות מצווה וכי סייגין ס'גה וכי גודרים גדר, ותרעין תרעין ומועלים את השער. כדי שהחוטא לא יחזור בתשובה והצדיק לא יחטא? אלא כיוון שכבר הורגל בה לא יבא לשנות מהרגלו. אמר רבי ירמיה אמר רבי שמואל בר רב יצחק. שומר אדם את עצמו מן העבירה, פעם ראשונה ושניה ושלישית. מכאן ואילך הקדוש ברוך הוא משמרו. מה טעם? **דכתיב** [איוב לג כט] הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר. אמר ר"ז. ובלחוד דלא יתיב ליה. מה טעם? **דכתיב** [קהלת ד יב] והחוט המשולש לא במהרה ינתק. לא לעולם ינתק אין כתיב כאן. אלא לא במהרה ינתק. אין מטרחת עלוי, מפסק הוא. ואמר רבי הונא אמר ר' אבהו. הקדוש ברוך*

הוא אין לפניו שכחה. הא בשל ישראל, נעשה שוכחן. מה טעם? **דכתיב** נושא עון. *נשא שכח* כתיב וכן דוד הוא אומר [תהילים פה ג] נשאת עון עמיך כסית כל חטאתם סלה:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק א הלכה ב

מתני': אין פוחתין לפיאה מששים. אף על פי שאמרו אין לפיאה שעור, הכל לפי גודל השדה, ולפי העניים, ולפי הענוה:

גמ': תני, **אם היו עניים מועטים** אין אומרים לו **לתת פאה בכדי שיאמרו לעני** הבא גמלים וטעון. מתניתא ביתר מכשיעור. אבל בכשיעור *אחד משישים*, **נותן אפילו בכדי שיאמרו לעני** הבא גמלים וטעון. **תנן, הכל לפי גודל השדה, ולפי העניים, ולפי הענוה. כיצד?** שדהו מרובה ועניים מועטים, נותן לפי שדהו. שדהו מועטים ועניים מרובים, נותן לפי העניים. ר"ש דרש שני דברים **לקולו** של בעל הבית. שדהו מרובים ועניים מועטים, נותן לפי העניים. שדהו מועטים מרובים, נותן לפי שדהו: מתניתא לא אמרה כן, אלא הכל לפי גודל השדה, **משמע אפילו עניים מועטים. ולפי העניים, משמע אפילו שדה קטנה. ולפי הענוה.**

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק א הלכה ג

מתני': נותנין פיאה מתחלת השדה ומאמצעה. רש"א, ובלבד שיתן בסוף כשיעור. רבי יהודה אומר. אם שייר קלח אחד, סומך לו משום פיאה [דף ו עמוד א] ואם לאו, אינו נותן אלא משום הבקר:

גמ': מניין, **שנותנין משום פאה ופטור ממעשר אף מתחלת השדה ומאמצעה?** אמר רבי יוסי בשם ר"ש בן לקיש **דכתיב** [ויקרא יט ט] ובקוצרכם את קציר ארצכם, לא תכלה פאת שדך לקצור. מה ת"ל [ויקרא יט ט] לקצור? אלא אפילו יש לו כמה לקצור, **שלא סיים לקצור כל שדהו, יכול לתת פאה.** ר' יונה אמר בשם ר"ש בן לקיש. ובקוצרכם. מה ת"ל לקצור? אלא אחד בתחלה ואחד בסוף. רבי יוסי אמר בשם ריב"ל. ובקוצרכם. מה ת"ל לקצור? אלא אחד לגבוה *קציר העומר*, ואחד להדיוט. רבי יודן בעי. **כשהקדש באים לקנות את העומר, כלום מעות הקדש מתחללין אלא בתלוש. שמא במחובר? וכיוון שהעומר מתקדש רק אחרי הקציר ועד אז היה חולין. אז למה צריך פסוק מיוחד לחייב אותו בפאה?** אמר ר' חנינא. שלא תאמר יעשה קציר שדה הדיוט להקדש, כקציר שדה הקדש ויהיה פטור. **קמ"ל שהוא חייב.** [דף ו עמוד ב] תנן, רש"א, ובלבד שיתן בסוף כשיעור. מה שנתן בראשונה מהו? **האם יש לו דין פאה או לא?** מן מה דתני, הרי זו פיאה וצריך ליתן בסוף כשיעור. הדא אמרה, קדשה משום פיאה. מהו כשיעור? **כשיעור כל שדהו, או כשיעור המשתוייר?** איפשר לומר קדשה משום פיאה, ותימא כשיעור כל שדהו? אלא כשיור המשתוייר. **איתמר עושה אדם כל שדהו פאה. אמר רבי חייא בשם רבי יוחנן, ובלבד במחובר. רבי יסא אמר בשם רבי יוחנן, אפילו בתלוש [דף ז עמוד א] האם מה דאמר רבי יסא שיכול להוסיף לפאה מהתלוש, דווקא במתכוין לפטור את שדהו ולא היה בקמה כשיעור אחד משישים. או אפילו אם היה כשיעור אחד משישים יכול להוסיף מהקצור? נשמענא מן הדא. דאמר ר' יסא בשם רבי יוחנן. לעולם הוא מוסיף והולך עליו משום פאה. מה אנן קיימין? אם במתכווין לפטור את שדהו **שעדין לא נתן אחד משישים במחובר, מדוע השתמש בלשון לעולם הוא מוסיף ונותן? משמע אפילו כבר נתן כשיעור אחד משישים בקמה, ואינו מתכווין לפטור את שדהו שכבר נפטרה. מוסיף ונותן מהקצור.****

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק א הלכה ד

[דף ז עמוד ב] מתני': כלל אמרו בפיאה. כל שהוא אוכל, ונשמר, וגידוליו מן הארץ, ולקיטתו כאחת, ומכנסו לקיום, חייב בפיאה. והתבואה והקטניות בכלל הזה. ובאילן, האוג והחרובים האגוזים והשקדים הגפנים והרימונים הזיתים והתמרים חייבין בפיאה:

גמ': תני, כתיב [ויקרא יט ט] ובקוצרכם את קציר ארצכם, לא תכלה פאת שדך לקצר ולקט קצירך לא תלקט. אין לי אלא קוצר תולש בידו מנין? ת"ל לקצור. עוקר מנין? ת"ל קצירך. אין לי אלא תבואה, קטניות מנין? ת"ל בארצכם. אילנות מנין? שהרי לא שייך בהם קצירה. ת"ל שדך. תני, זורעין זרעים וזרעי אילן כאחד. והזרע חרצנים עם החיטים, לוקה ארבעים. מ"ט? אמר ר"ז דכתיב [דברים כב ט] לא תזרע כרמך כלאים. עיקר כרמך לא תזרע כלאים. ללמד שלא רק אם זרע בכרם נטוע חייב משום כלאים, אלא אפילו בשעת יצירת הכרם לא תזרע עימו כלאים. ר' יודן קפודקיא בעא קומי ר' יוסי. תמן גבי הכשר זרעים לקבל טומאה, כתיב כי יותן מים על זרע. ואמרין זרעי אילן קרוין זרעים ואף הם מוכשרים לקבל טומאה. והכא גבי כלאים. כתיב לא תזרע כרמך כלאים ואת אמר זרעי אילן אינן קרוין זרעים, ולכן אינם כלאים בכרם? אמר ליה, תמן בכלאים כתיב לא תזרע. מיעט הכתוב, את מה שאין דרך בני אדם להיות קרוין אותם זרעים לענין זריעה. דאילנות נוטעים ואן דרך לזרוע. [דף ח עמוד א] ברם הכא בהכשר טומאה, ריבה הכתוב כל מיני זרעים דכתיב [ויקרא יא לז] על כל זרע זרוע אשר יזרע. ואית דבעי נשמיענא חיוב פאה באילן מן הדא דכתיב [דברים כד כא] כי תבצור כרמך לא תעולל אחריו. אך את ש"מ? אמר רבי יונה. לא תדקדק לבצור כולו אלא תשאיר פאה. כמה דתימר [איכה א כב] תבא כל רעתם לפניך ועולל למו כאשר עוללת לי על כל פשעי, כי רבות אנחתי ולבי דוי. וכתיב [דברים כד כ] כי תחבוט זיתך, לא תפאר אחריו, לגר ליתום ולאלמנה יהיה. אך את ש"מ? אמר רבי יונה. לא תקח הפאר והפיאה ממנו, כמו שאומר [ויקרא יט כז] לא תקיפו פאת ראשיכם. אין לי אלא זית וכרם, שאר אילנות מניין? גמרינן מהם. מה זית וכרם מיוחדים. שלקיטתן כאחת, ומכנסם לקיום, וחייבין בפיאה. אף כל דבר שלקיטתן כאחת, ומכנסן לקיום, חייבין בפיאה. אי, מה זית וכרם מיוחדים שהן חייבין בביכורים, וחייבין בפיאה. אף כל דבר שחייבין בביכורים, חייבין בפיאה. שאר מינים מנין? ת"ל [שם ט] קצירך. אפילו קציר אורז, ואפילו קציר דוחן. יאמר זית ואל יאמר כרם? אלו נאמר זית, ולא נאמר כרם, הייתי אומר. זית שהוא פטור מן הפרט, החמירה עליו תורה שיהיה חייב בפיאה. כרם שהוא חייב בפרט, לא יהא חייב בפיאה. הוי צריך הוא שיאמר כרם. ואלו נאמר כרם ולא נאמר זית, הייתי אומר. כרם שהוא חייב בפרט, חייב בפיאה. זית שאינו חייב בפרט, אינו חייב בפיאה. הוי צריך הוא שיאמר זית, וצריך הוא שיאמר כרם. אתה אומר יצא זית ולימד על כל האילנות לפיאה. ויצא כרם וילמד על כל האילנות לפרט? דכשם שיצא זית ולימד על כל האילנות לפיאה. כך יצא כרם וילמד על כל האילנות לפרט? אמר רבי אבון. פאה, דבר שהוא שוה לשניהם, מלמד. פרט דבר שאינו שוה בשניהם, אינו מלמד. על דעתיה דרבי ישמעאל ניחא. דר' ישמעאל דרש. כל דבר שהוא בכלל, ויצא לידון בדבר החדש, נעקר מן הכלל [דף ח עמוד ב] והרי הוא בחידושו. ואי אתה יכול להחזירו לכללו, עד שיחזירו הכתוב לכללו. וכיוון שכרם יצא מכלל אילנות לחייבו בפרט. אי אפשר ללמוד שכרם חייב בפאה מזית. לפיכך צריך הוא שיאמר פאה בכרם שאינו יכול ללמוד מזית ככל האילנות אילנות. ע"ד דרבנן, דאינון אמרין. הרי הוא בכללו, והרי הוא בחידושו. לאיזה דבר נאמר פאה בכרם? הרי כרם לא יצא מכלל אילנות. וכמו שכל האילנות למדו לפאה מהזית, אף כרם ילמד מזית. ולמה היה צריך לכתוב פאה בכרם? א"ר אבון. אילו נאמר דין כללי שכל האילנות חייבים בפאה, ולא יצא אלא כרם ללמד שחייב בפרט, והיתה תורה כותבת שחייב בפאה. יאות הות מקשייא. עכשיו שלא נאמר דין כללי. אלא שיצא זית שחייב בפאה. וממנו נלמד לכל האילנות שיהיו חייבים בפאה חוץ מן הכרם. שאותו אי אפשר ללמוד מזית, שכן הוא חייב בפרט. לכן היה צריך לכתוב חיוב פאה בכרם. וצריך שיצאו כרם וזית, דאילו נאמר זית, ולא נאמר כרם. הייתי אומר, זית שהוא פטור מפרט, חייב בפיאה. כרם שהוא חייב בפרט, יהא פטור מפיאה. כמה דתימר גבי פאה. לפי שנאמר בה קציר. וכיוון שקציר שייך בדבר שלקיטתו כאחת ומכניסו לקיום וחייב בפאה. מכאן שרק דבר שלקיטתו כאחת ומכניסו לקיום חייב בפאה. גבי פועל כתוב, כי תבא בקמת ריעך. והרי קמה זה דבר שלקיטתו כאחת ומכניסו לקיום. ולמה לא נאמר אף בפועל כן, שאינו אוכל בשעת מלאכה, אלא בדבר

שלקיטתו כאחת ומכניסו לקיום? ואמאי אמרין שאוכל בתאנים ובירק? אמר ר' יונה. שנייא היא דכתיב [דברים כג כו] וקטפת מלילות בידך. כדרך שקוטפים מלילות מעט מעט ואוכלם מיד שאינו לקיום. תנן, והתמרים חייבין בפיאה. תני, ר' יוסי ברבי יהודא אומר. רוטבי תמרים *סוג תמרים*, פטורים מן הפיאה. שאן לקיטתן כאחד לפי שאין ראשון שבהן ממתין לאחרון. יאות א"ר יוסי בר"י. ומ"ט דרבנן? אמר ר"ז. מפני שכולן מטילין שאור בבת אחת. דתנן. מאימתי הפירות חייבות במעשרות? התמרים משיטילו שאור. ואף רוטבי תמרים כיוון שמטילין שאור כאחד, היינו שתחילת ביטולם כאחד וראוים קצת למאכל. ואם ירצה יכול ללוקטם כאחד, לפיכך חייבים בפאה. ר' יצחק בן חקולי וריב"ל תרוויהון אמרין. קולקוס מין לוף גדול שדומה לאילן. שווה לירק שהולכים אחר לקיטתו, למעשרות ולשביעית, ולפיאה שפטור כיוון שאן מכניסו לקיום. ולכלאים שהוא אסור עם שאר זרעים, ולגדרים צריכה אי מן ירק הוא או לא שבגדרים הולכים אחר לשון בני אדם.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק א הלכה ה

מתני': לעולם הוא נותן משום פיאה ופטור מן המעשרות, עד שימרח. [דף ט עמוד א] ונוטל מן הגורן וזורע ופטור מן המעשרות, עד שימרח. ומאכיל לבהמה לחיה ולעוף ופטור מן המעשרות, עד שימרח, דברי רבי עקיבא. כהן ולוי שלקחו את הגורן, המעשרות שלהן עד שימרחו. המקדיש ופודה, חייב במעשרות עד שימרח הגיזבר:

גמ': אמר רבי יוסי בר' יעקב ברבי זבדי, בשם רבי אבהו. ור' נחמיה בר עוקבן מטי בה בשם רבי יוחנן. הפריש ביכורים מכרי ממורח, פטור מתרומה גדולה. אמר רבי חגי קומי רבי יוסי. מתניתא אמרה כן, דתנן. לעולם הוא נותן משום פיאה ופטור מן המעשר עד שימרח, מה שאן כן בביכורים. משמע שאפילו אחר שמרח פטור. ממאי? דלמא מה שאן כן בביכורים שבביכורים חייב אף אם לא מרח? ויידא אמרה דא שאף אחר מרוח מפריש ביכורים ופטור מן התרומה? דתני, ולמה נקראו שמן ביכורים? [דף ט עמוד ב] שהן בכורים לכל. וכל הקודם את חבירו, חבירו מתחייב בו. תנן, לעולם הוא נותן משום פיאה ופטור מן המעשרות, עד שימרח. משמע שאפילו נתן כבר כשיעור חוזר ונותן ופטור מן המעשרות. מתניתין דבית שמאי היא. דבית שמאי אומרים, הפקר עניים הפקר. תנן, ונוטל מן הגורן וזורע ופטור מן המעשרות, עד שימרח. ומאכיל לבהמה לחיה ולעוף ופטור מן המעשרות, עד שימרח, דברי רבי עקיבא. ואתייא דרבי עקיבא שמדייק ממה שכתוב ואכלתה פרט לזורע ומאכיל לבהמתו. כחניות דבית חנן. דתני, למה חרבו חניות דבני חנן ג' שנים קודם שחרב בית המקדש? שהיו מוציין פירותיהן מן המעשרות. דהוויין דרשיה, עשר תעשר, פרט ללוקח. ואכלת, פרט למוכר. וסבר ר"ע דכיוון שמדאורייתא אפילו אחר מרוח פטור, קדם מרוח לא גזרו רבנן. תנן, כהן ולוי שלקחו את הגורן, המעשרות שלהן עד שימרחו. משמרחו נותנים לאחרים. מ"ט? א"ר יוחנן. קנס קנסו להן, שלא יהיו בעלי כיסים קופצין לגיתות ולגרנות וקונים אותם כדי לזכות במעשרות ומונעים את האחרים מלזכות בהם. טבח כהן. חבריאי אמרי בשם ריב"ל, אף שגזרו שנותן מתנותיו לכהן אחר, פטרו לו שבת אחת. א"ר יוסי. אזלית לדרומא, ושמעית דאמר ר' חנן אבוי דר"ש בשם ריב"ל, פטרו לו שבת אחת. למה תקנו שכהן טבח נותן מתנותיו לאחר? ר' יודן מדמי ליה לכהן ולוי שלקחו את הגורן, הכא נמי משום קנס קנסו להן, שלא יקח כהן שותף להפקיע כהנים מן המתנות. א"ל רב יוסף. אי משום קנס, אפילו שבת אחת לא יפטור ליה שכל שבוע ישתף כהן אחר? חנווני כהן. ר' יודן אמר, פוטרים לו שבת אחת. ר' יוסי אמר, אין פוטרים לו שבת אחת. ע"ד דר' יוסי, מה בין חנווני לטבח? חנווני יכול להערים, וכל פעם לפתוח במקום אחר. טבח אינו יכול להערים. תני, לא נחלקו רבי ור' יהודא הנשיא, על הלוקח פירות מחוברים מן הגוי שהן חייבין במעשרות. שאין קנין לגוי להפקיע מיד מעשר. שהישראל נכנס תחתיו, ועל הלוקח פירות תלושים מן הגוי, שהן פטורות מן המעשרות. שבשעת מרוח היו תחת יד הגוי. ויכול לומר לכהן, אתינא מכח גברא. באתי מכח אדם. דלא מצית לאשתעווי דינא בהדיה שאינך יכול לתובעו בדיון. על מה נחלקו? על הלוקח פירות תלושין מחבירו בשנת מעשר עני. ר' יהודא הנשיא אומר.

אחד עני ואחד עשיר מוציאין מידו. ורבי אומר. עשיר מוציאין מידו. עני אין מוציאין מידו. מ"ט דר"י הנשיא? דכתיב לקט קצירך לא תלקט לעני. להזהיר עני על לקט שלו שלא ילקוט אלא ישאיר לאחרים. וכשם שאין אדם זוכה בלקט שכחה ופיאה שלו, כך לא יזכה במעשר עני שלו. מ"ט דרבי? לקט שכחה ופיאה אין טובלין את התבואה. ואם לא הפריש לקט שיכחה ופאה, יכול לאכול והחובה חלה על מה שנשאר, ואם מכרם לאחר, על הקונה להפרישם. וכיוון שהחובה על הקונה, אסור לו ליטלם לעצמו. אבל מעשר עני טובל. והוא חובה על התבואה משעת מרוח. וכבר נטבל עד שהוא ברשותו של ראשון. ומאחר שאין הלוקח מפריש מעשר עני אלא משום חיובו של המוכר, אין דינו כבעל הבית ומותר במעשר עני. אם כך מ"ט דר"י הנשיא? משום קנס שלא יהיו בעלי כיסים קופצין לגיתות ולגרנות וקונים אותם כדי לזכות במעשרות ומונעים את האחרים מלזכות בהם. ומ"ט דרבי דקנס רק על עשיר? עשיר יש בידו ליקח, עני אין בידו ליקח. ור"י הנשיא אומר, מצוי הוא ללות. ורבי אומר, אינו מצוי ללות:

הדרן עלך פרק אלו דברים

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ב הלכה א

[דף י עמוד ב] מתני': ואלו מפסיקין לפיאה. הנחל, והשלולית *אמת המים*, ודרך היחיד, ודרך הרבים, ושביל היחיד, ושביל הרבים הקבוע בימות החמה ובימות הגשמים, הבור, והניר, וזרע אחר. קוצר לשחת מפסיק, דברי ר"מ. וחכמים אומרים, אינו מפסיק אלא א"כ חרש:

גמ': מניין שנותן פאה לכל שדה ושדה? שנאמר [ויקרא יט ט] לא תכלה פאת שדך לקצר. שדך, ובלבד שלא יוציא משדה לחברתה. ואינו מחזור *ברור* שכל אלו מפסיקים לפאה מהתורה. דאין תימר מחזור הוא, אפילו בשדה אילן מפסיק. ולמה תנינן תמן. הכל מפסיק לזרעים. ואינו מפסיק לאילן, אלא גדר. ולא תימא הא גדר, מחזור שהוא מהתורה, שהרי מפסיק גם באילן. אלא אף גדר אינו מחזור. דאין תימר שהוא מחזור, אפילו שער כותש יהיה מפסיק. ותנינן. אם היה שער כותש, אינו מפסיק, אלא נותן פאה אחת לכל. ולא תימא, דמחזור הוא מהתורה. אלא שהתורה אמרה שאם היה שער כותש אינו מפסיק. דאין תימר מחזור הוא, אפילו היה שער כותש מצד אחד מפסיק. ותני, אם היה שער כותש מכאן ומכאן, אינו מפסיק. הא מצד אחד מפסיק. [דף יא עמוד א] אמר ר' יוסי בשם ר' יוסי ברבי חנינא. הפריש פאה משדה לחברתה, לא קדשה אף בדיעבד. איתמר. שתי שדות ומצר אחד ביניהן, החזיק באחת מהן לקנותה קנאה. לקנות אותה ואת חברתה. אותה קנה, חברתה לא קנה. לקנות את חברתה. אף אותה לא קנה. ר"ז בעי קומי ר' יוסא הפריש פאה מן המיצר על שתי השדות מהו? ושרע מינה נמנע מלענות שלא ידע מה הלכה. מחלפא שיטתיה דר' יוסא? דתנינן תמן. המנמר את שדהו ושייר קלחים לחים. ר"ע אומר, פיאה מכל אחד ואחד. וחכ"א, מאחד על הכל. מודים חכמים לר"ע בזרע שבת או חרדל בשלשה מקומות, שהוא נותן פאה מכל אחת ואחת. ואמרינן עליה, כיני מתניתין, אפילו שבת בג' מקומות. או חרדל בג' מקומות. למה אינם מצטרפים? שמואל אמר, מפני שאין הראשון שבהן ממתין לאחרון שבהן. ר' יוסא אמר בשם ר' יוחנן, מפני שדרך ליזרע ערוגות ערוגות. משמע שאפילו שתי ערוגות אינן מצטרפות, והכא את אמר הכין שהסתפק אם מצר מפסיק? באמת פשיטא ליה שהוא מפסיק לכתחילה. לא צורכא דא, אלא אם בדיעבד קידשה משום פיאה. או שאפילו בדיעבד לא קידשה? תני ר' אושעיא. כל אלה שמפסיקים לפאה ומיצר אחד מהם אם הפריש פיאה משדה לחברתה, לא קדשה. ושמע מימרא עליה, דלא רק אם הפריש על שדה אחרת לא קדשה, אלא אפילו הפריש מהמיצר לא קידשה אפילו בדיעבד. ר' יוסי ב"ח אומר, חצובות מפסיקין לפיאה. אמר רב חסדא, בהן חלק יהושע את הארץ בן השבטים. אתא ר' חנינא ואמר בשם רב חסדא. בהם תיחם יהושע את הארץ וסימן את הגבול בן הארץ לחו"ל. תנן, ואלו מפסיקין לפיאה. הנחל, והשלולית. מכיון דתנינן שלולית נחל מה צורכה? הא דתנן שלולית מפסיקה, זה דווקא שהיא מושכת מים. אבל נחל, אף על פי שאינו מושך. מכיון דתנינן דרך היחיד

מפסיק, דרך הרבים מה צורכה? אנא מימר לך, **תנא רישא משום הסיפא**. **דתנן**, **אפילו** דרך הרבים אינו מפסיק לאילן אלא גדר. מכיון דתנינן שביל היחיד, שביל הרבים מה צורכה? להוציא את הקבוע בימות החמה, ואינה קבוע בימות הגשמים, שאפילו שביל הרבים, אינו מפסיק. רב אמר, בור וניר, בית רובע עשר אמות על עשר אמות ומחצה שזה עשרים ושבע וחצי ממ"ר. **זרע** אחר, אפילו כל שהוא. ר' יוחנן אמר. בור וניר וזרע אחר, בג' תלמים של פתיחשתי אמות שזה מטר אחד. מה פליגי? מה דאמר רב, **זרע אחר בכל** שהו, **בזרע מן אחר החיב בפיאה**. מה דאמר רבי יוחנן [דף יא עמוד ב] **זרע אחר בג' תלמים של פתיח**, **בזרע מן אחר הפטור מפיאה**. והתני בור וניר דרב אמר, בית רובע. ורבי יוחנן אמר בג' תלמים של פתיח. וכי בור וניר חייבים בפיאה? אלא מה דאמר רב, בשדה בינונית שאן בה חמישים אמות אורך. מה דאמר רבי יוחנן, בשדה שיש בה יותר מחמשים אמה אורך. שאז יכול לעשות הבית רובע חמישים על שתיים. וקמ"ל שרוב פחות משתיים לא יעשה. תנן, קוצר לשחת מפסיק, דברי ר"מ. וחכמים אומרים, אינו מפסיק אלא א"כ חרש. תנן התם. [קדם לעומר] קוצר לשחת ומאכיל לבהמה ופטור מלקט שיכחה ופאה. אמר רבי יהודה. אימתי? בזמן שהתחיל עד שלא הביאה שלישי. רבי שמעון אומר אפילו משהביאה שלישי. משמע דלרבי יהודה אם הביא שלישי אפילו קוצר לשחת חייב בפאה. אמר ר"ז בשם ר"א. אם לרבי יהודה קוצר לשחת נחשב מן אחר. ר"מ ור' יהודא, שניהם אמרו דבר אחד. כמה דר"מ אמר, הקוצר לשחת הוה כמין אחר ומפסיק לפאה. כן ר' יהודא אומר, הקוצר לשחת נחשב כמין אחר ומפסיק לפאה. אבל לרבי שמעון אפילו אם יסבור דהוי כמין אחר, אינו מפסיק. שהרי לרבי שמעון הקוצר לשחת לעולם פטור מפאה. והרי מן אחר שפטור מפאה אינו מפסיק. כמה דרבי יהודא אומר קוצר לשחת חיב בפיאה אם הביא שלישי. ומפסיק דהוה כזרע אחר שחייב בפאה שמפסיק. כן ר"מ אומר קוצר לשחת דווקא כשיש בו חיוב בפיאה מפסיק. והיכי אשכחן דר"מ אומר שרק אם יש חיוב פיאה מפסיק? כהדא דתני. אכלה גוביי, קירסמוה נמלים, שברתו הרוח או בהמה, פטורה. הכל מודים אם חרש מפסיק ונותן שתי פאות, אם לא חרש, אינו מפסיק. מני הכל מודים שרק אם חרש או קירסמוה נמלים, שברתו הרוח או בהמה אף שהשחת קיים, זה בגלל שאינה חייבת בפאה בקצירה זו. אבל אם היתה קצירה לשחת שחייבת בפאה, כגון אם קוצר לשחת משהביאה שלישי, אפילו לא חרש מפסיק. ר"ז בעי. האם כמה דר' יודא אמר [דף יב עמוד א] התחיל לקצור עד שלא הביאה שלישי אז אפילו הביאה שלישי פטור מן הלקט ומן השכחה ומן הפאה. כן ר"מ אמר התחיל עד שלא הביאה שלישי ואפילו הביאה שלישי פטור מן הלקט ומן השכחה ומן הפאה. והוי דבר שאינו חייב בפאה ואינו מפסיק?

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ב הלכה ב

מתני': אמת המים שאינה יכולה להקצר כאחת. ר' יהודא אומר, מפסקת. וכל ההרים אשר במעדר יעדרון. אף על פי שאין הבקר יכול לעבור בכליו, הוא נותן פאה אחד לכל:

גמ': תנן, אמת המים שאינה יכולה להקצר כאחת. ר' יהודא אומר, מפסקת. הוון בעון מימר, דברי הכל היא, דלא פליגיין. אשכחת תני, אמת המים הקבועה, הרי זו מפסקת. ולר' יהודה בן קבועה בן שאינה קבועה כל שאינה יכולה להיקצר כאחת מפסקת. הוון בעון מימר, מה דא"ר יהודא, בעומד מצד אחד ואינו יכול לקצור מצד השני. אבל אם היה עומד באמצע וקוצר מיכן ומיכן, אינו מפסיק. אשכח תני ופליגי. דתני, היה עומד באמצע וקוצר מכאן ומכאן, מפסיק. מצד אחד וקוצר מצד שני, אינו מפסיק. אמר חייא בר אדא בשם ר"ש בן לקיש. היה שם סלע על פני כל שדהו. אם אינו יכול להמשיך לחרוש, אלא אם עוקר הוא את המחרשה מצד זה ונותנו לצד זה כגון שיש מדרגה משני צדי הסלע כך

שמכל צד צריך להגביה את המחרשה, מפסיק. מצד אחד כגון שמצד אחד יש מדרגה והצד השני בגובה הקרקע ואן בו מדרגה, אינו מפסיק. והתני, מדרגות שהן גבוהות עשרה טפחים, נותן פאה מכל אחת ואחת. פחות מכאן, נותן מאחד על הכל. ופחות מכאן, אינו עוקר את המחרשה מצד זה ונותנה בצד זה? אפילו פחות מכאן, עוקר הוא. לא אתינן מיתני עשרה, אלא משום סופה. שאם היו ראשי מדרגות מעורבים, שהוא נותן מאחד על הכל, אפילו אם המדרגות גבוהות עשרה

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ב הלכה ג

מתני': הכל מפסיקין לזרעים. ואינו מפסיק לאילן, אלא גדר. ואם היה שער כותש, אינו מפסיק, אלא נותן פאה אחת על הכל. ולחרובין, כל הרואין זה את זה. אמר ר"ג. נוהגין היו בבית אבא. נותנין פאה אחת לזיתים שהיו להם בכל הרוח, ולחרובין כל הרואין זה את זה. ר"א ב"ר צדוק אומר משמו. אף לחרובים שהיו להם בכל העיר:

גמ': תנן, ואם היה שער כותש, אינו מפסיק. מה הכוונה שער כותש? שהענפים מכים על גבי הגדר כעלי במכתש, או שהענפים כותשים זה על זה מעל גבי הגדר ואינם נוגעים בו? מן מה דתנן, אם היה שער כותש. ולא תנן אם היה הגדר [דף יב עמוד ב] כותש. הדא אמרה אפילו כותש על גבי גדר ואינו נוגע בגדר פוסק. ר' מנא אמר. זימנין דהוי אמר בה דצריך שיהיו בתוך ארבע אמות. וזמנין דהוי אמר בה בתוך עשרה טפחים. ובנטועין מטע עשר לבית סאה י"ח אמות שזה תשע מטר בן אילן לאילן. מאי קאמר? והוא שיהיו הגזעים בתוך ארבע אמות לגדר. והן שיהיו, בתוך עשרה טפחים בין נוף לנוף. ממטע עשרה לבית סאה: תנן, נותנין פאה אחת לזיתים שהיו להם בכל הרוח. מי מכוון להם את הרוחות? העיר מכוונת להם את הרוחות. אמר רבי יוסי בר' בון. של בית רבי, היו להם ד' בדים לד' רוחות העיר. והן נותנים לכל בד לפי רוחו. תנן, ולחרובין כל הרואין זה את זה. היו שם ג' מטעי אילנות החובים. הראשים רואים את האמצעים, והאמצעים רואים את שני הראשים, ואין הראשים רואין זה את זה. מפריש מן הראשים על האמצעים. או מן האמצעים על הראשים. ואינו מפריש מן הראשים על הראשים

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ב הלכה ד

מתני': הזורע את שדהו מין אחד. אף על פי שהוא עושה שתי גרנות, נותן פאה א'. זרעה שני מינים. אף על פי שהוא עושה גורן א', נותן שתי פאות. הזורע את שדהו שני מיני חטים. עשאן גורן א', נותן פאה אחת. עשאן שתי גרנות, נותן שתי פאות. מעשה שזרע ר"ש איש המצפה לפני ר"ג. ועלו ללשכת הגזית ושאלו. אמר נחום הלבלי. מקובל אני מר' מישא, שקיבל מאבא, שקיבל מן הזוגות, שקיבלו מן הנביאים. הלכה למשה מסיני, בזרע את שדהו שני מיני חטים. עשאן גורן אחת, נותן פאה אחת. עשאן שתי גרנות, נותן שתי פאות:

גמ': שדה שהייתה זרוע שני מיני חטים חצי שדה זרועה איגדו זן של חטים לבנות וחצי שדה זרועה שמוותית זן של חטים חומות. קצר חצי מהאגדו וחצי מהשמותית מתוך כוונה לעשותן גורן אחת, ונמלך לעשותן שתי גרנות וקצר את כל השאר וחזרה פאה לעמרים. ואינו מפריש מן האגדו על השמותית, לא בתחלה ולא בסוף. אפילו שמה שקצר בתחילה קצר במחשבה לעשותם גרן אחת. שהכל הולך אחר מחשבת הסוף. קצר חצי האגדו וחצי השמותית לעשותן ב' גרנות. ונמלך לעשותן גורן אחת וקצר את כל השאר וחזרה פאה לעומרים. מפריש מן האגדו שבסוף על השמותית שבסוף מן האגדו שבתחלה על השמותית שבתחלה וכ"ש שמפריש מן האגדו על האגדו. ומפריש מן השמותית שבסוף על האגדו שבסוף מן השמותית שבתחלה על האגדו שבתחלה וכ"ש שמפריש מן השמותית על השמותית. וכל זה דווקא בשכילה את שדהו. שחזרה פאה לעומרים. אבל אם לא כילה את שדהו, אפילו מן האגדו שבתחילה על האגדו שבסוף אינו מפריש. שאן מפרישים מהעומרים על הקמה. קצר חצי אגדו ואת כל השמותית במחשבה לעשותן גורן אחת. ונמלך ועשאן שתי גרנות וקצר את חצי האגדו השני. מפריש מן האגדו על הכל. כיוון שמפריש מהאגדו על האגדו שהם מן אחד, כל השמותית ששם נפטרה. שהיא נגררת אחר האגדו שבתחילה ונחשבת

כמין אחד איתו. שהרי כל השמותית נקצרה במחשבת גורן אחד איתו. אמר ר"ז בשם ר' יוחנן. אם באת הלכה תחת ידיך, ואין אתה יודע מה טיבה [דף יג עמוד א] אל תפליגנה לד"א לאמר שאינה נכונה. שמא היא הלכה למשה מסני. שהרי כמה הלכות נאמרו למשה בסיני, שאן אנו יודעין טעמן, וכולהן משוקעות במשנה. אמר ר' אבין ויאות היא. דהא מתניתין דשני מיני חטים, אילולי שבא נחום ופירש לנו שהיא הלכה למשה מסני, כלום יודעין היינו? אמר ר"ז בשם ר"א כתיב[הושע ח יב] אכתוב לו רובי תורתך כמו זר נחשבו. וכי רובה של תורה נכתבה? אלא מרובין הן הדברים הנדרשים מן הכתב בי"ג מידות, מן הדברים הנדרשים מן הפה ואן להם מקור בתורה שבכתב. וכיני? אלא כיני. חביבין הן הדברים הנדרשים מן הכתב, מן הדברים הנדרשים מהפה. ר' יודא בן פזי אומר. אכתוב לו רובי תורתך, אלו התוכחות. אפילו כן, לא כמו [הושע ח יב] זר נחשבו? אמר רבי אבין. אילולי כתבתי לך רובי תורתך, לא כמו זר נחשבו? דמה בין לאומות? שהגויים יעתיקו את התורה ונמצא, אלו מוציאין ספריהם, ואלו מוציאין ספריהם. אלו מוציאין דפתריהן מסמכים, ואלו מוציאין דפתריהון. ר' חגי אמר בשם ר' שמואל בר נחמן. נאמרו דברים בפה, ונאמרו דברים בכתב. ואין אנו יודעין איזה מהן חביב. אלא מן מה דכתיב [שמות לד כז] ויאמר ה אל משה כתוב לך את כל הדברים האלה כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל. הדא אמרה, אותן שבפה חביבין. ר' יוחנן ור' יודן בי ר"ש. חד אמר. על שתיהם נכרת הברית דכך נאמר. אם שמרת מה שבפה ושמרת מה שבכתב, אני כורת אתך ברית. ואם לאו, אין אני כורת עמך ברית. וחרנא אמר. אם שמרת מה שבפה וקיימת מה שבכתב, אתה מקבל שכר. ואם לאו, אין אתה מקבל שכר. אבל כריתת ברית נאמרה רק על תורה שבעל פה. ריב"ל אמר. כתיב ויתן ה אלי את שני לוחות האבנים כתובים באצבע אלקים ועליהם ככל הדברים אשר דיבר ה עימכם בהר. במקום עליהם, כתב ועליהם, במקום כל, כתב ככל, במקום דברים, כתב הדברים, מלמד שמקרא משנה תלמוד ואגדה, ואפילו מה שתלמיד ותיק עתיד להורות לפני רבו, כבר נאמר למשה בסיני. מה טעם? דכתיב [קהלת א י] יש דבר שיאמר אדם ראה זה חדש הוא. משיבו חבירו ואומר לו, כבר היה לעולמים. אמר ר"ז בשם שמואל. אין למידין. לא מן ההלכות למשה מסני, ולא מן ההגדות, ולא מן התוספתות, אלא מן התלמוד. והא בשני מיני חטים. זה הלכה למשה מסני אז אך ר' חלפתא בן שאול למד ממנה ותני, היא שני מיני חטים, היא שני מיני שעורים? אמר ר"ז. כך היתה הלכה בידן ושכחוה. היא שני מיני חטים, היא שני מיני שעורים. והרי עוד הרבה הלכות נלמדו משני מיני חטים כדתיבן, המחליק בצלים לחים לשוק, ומקיים יבשים לגורן. אית לך מימר, שוק וגורן כך היתה הלכה בידן ושכחוה? אלא ודאי מדמים ולומדין אפילו מהלכה למשה מסני. ומה שנאמר דאן לומדים הכוונה בק"ו. אמר רבי חנניא בשם שמואל. אין למידין מן ההוריייה שהורה רבו לאחד, שמא מקרה מיוחד היה. הכל מודים, שאין למידין מן המעשה, שאם יאמר לך אדם ראיתי מעשה שאירע מקרה דומה שהורו כן, אין לסמוך על דבריו. דשמא לא עיין היטב. בעי מיניה ר' מנא. הדא דתימר, בההוא דלא סבר, דכיוון דלא בקיא בפרטי ההלכה אולי לא דקדק יפה. ברם בההוא דסבר, עבד. א"ל, בין סבר בין לא סבר. בההוא דפליגי. אין למידין מן המעשה. דכיוון דפליגי ביה רבנן, שמא נהג כך בגלל סיבות אחרות שאינך יודע, ברם בההוא דלא פליגי, למידין מן המעשה בין סבר בין לא סבר.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ב הלכה ה

מתני': שדה שקצרוה גוים, שקצרוה ליסטים, קרסמוה נמלים, שברתו הרוח או בהמה, פטורה. קצר חצייה וקצרוה ליסטים חצייה, פטורה. שחובת הקציר, בקמה. קצרוה ליסטים חצייה וקצר חצייה, נותן פאה ממה שקצר [דף יג עמוד ב] קצר חצייה ומכר חצייה, הלוקח נותן פאה לכל. קצר חצייה והקדיש חצייה, הפודה מיד הגיזבר הוא נותן פיאה לכל:

גמ': תנן, שדה שקצרוה גוים פטורה. מתניתא בשקצרוה לעצמן. אבל קצרוה גוים לישראל, חייבת. ותני כן. אין שוכרין פועלין גוים, מפני שאין בקיאין בלקט בשכחה ובפאה. תנן, קצרוה ליסטים

ישראל שהרי קצרה גוים כבר נאמר **פטורה**. מתניתין כשקצרה לאבדה שאן זה נחשב קצירה. אבל קצרה **לעצמם** שלא לאבדה, חייבת. ואם יחזירו התבואה לבעה"ב, בעה"ב חייב. א"ר הושעיא בר שימי, אפילו תימר כשקצרה שלא לאבדה, פטורה. שהפיאה ניתנית במחובר לקרקע. ואין קרקע נגזלת. וכ"ז שלא קצרו, לא קנו המחובר. וכשקצרו, אין הם מביאים חובת פאה לקמה שלא זכו בה עדיין. דאן אדם אוסר דבר שאינו שלו. ובמה שקצרו אן חובת פאה. מפני שהוא מפריש מן הקמה על הקמה, ומן הקמה על הקציר. ואינו מפריש מן הקציר, לא על הקציר ולא על הקמה. ואף אחר שקצרו את כל הקמה וקנו את הפירות, מ"מ אין עליהן חובת פאה בעומרין. משום דכיון דלא היה החיוב בקמה, לא חזרה פאה לעומרין. פעמים שהוא מפריש מן הקציר על הקמה. היאך עבידא? כילה את שדהו ושייר בה כדי פאה. כיון שקצר שיבולת ראשונה, חזרה פאה לעומרים. נמצאת מפריש מן הקציר על הקמה. ולא סוף דבר שכילה את שדהו. אלא אפילו בשקצר ואמר מכאן ואילך אני מפריש לפיאה. כיון שקצר שיבולת ראשונה, חזרה פאה לעומרים, ומפריש מן הקציר על הקמה. תנן המוכר את שדהו. המוכר מותר בלקט ובשכחה ופאה, והלוקח אסור. בד"א? במכר לו שדהו וקמתה. אבל אם שייר השדה לעצמו, שניהם אסורין. דאצל זה אני קורא שדך, ואצל זה אני קורא קצירך. תנן, קצר חציה ומכר חציה, הלוקח נותן פאה על הכל. המוכר, מהו שיזכה בפאה שהיא מתרת את העומרין שקצר הוא כשעדיין היתה השדה ברשותו? נשמעיןא מן הדא. דתנן, המקבל שדה לקצור, אסור בלקט שיכחה ופאה ובמעשר עני. אמר ר' יהודא. אימתי? בזמן שקיבלה ממנו למחצה לשליש ולרביע. אבל אם אמר לו שלישי ממה שאתה קוצר שלך, מותר. מה בינה לקדמייתא? אלא באומר לכשתקצר שלישי תהא שלך. וכיוון שאן לו בתבואה כלום, אלא משנקצרה, אן אני קורא בו קצירך, ומותר בלקט שכחה ופיאה. אמר ר' בון בר חייא. מזה שהאריס יכול לזכות בפאה גם בחלק שהבע"ה מפריש על חלקו של האריס. כיוון שאן האריס זוכה בתבואה אלא אחר קציר. הדא אמרה, שהמוכר זכה בפיאה שהיא מתרת את העומרים שהוא קצר. שהרי לאחר שמכר אן לו בתבואה כלום. א"ר יוסי. תמן, לא נתחייבה שדהו ברשותו שהרי אן לו בשדה אלא אחר קצירה. ברם הכא, נתחייבה שדהו ברשותו קדם שמכרה. אילו הייתה משווה דין אריס, למקרה שקצר חצי שדהו ומכר מה שקצר, והייתה אומר שכשם שהאריס מותר בלקט שכחה ופיאה שמתיר את מה שקיבל בחלקו כך הקונה מותר בלקט שכחה ופיאה שמתיר את מה מה שקנה, יאות הייתה משווה. שהם באמת מקרים דומים. תנן, קצר חציה ומכר חציה, הלוקח נותן פאה על הכל. הלוקח מהו שיזכה בפיאה שהיא מתרת את העומרין של מוכר? מאחר שאין הלוקח מפריש פאה אלא משום חיובו של המוכר אין דינו כבעל הבית ומותר בפיאה. או, מאחר שהוא זה שנותן את הפיאה, הוא נחשב לבעה"ב ואסור בפיאה? בפלוגתא דרבי ור"י נשיאה. הלוקח פירות תלושין מחבירו בשנת מעשר עני. דר' יהודא הנשיא אומר. אחד עני ואחד עשיר מוציאין מידו. ורבי אומר. עשיר מוציאין מידו. עני אין מוציאין מידו. תני, כתיב [ויקרא יט ט] ובקוצרכם את קציר ארצכם, לא תכלה פאת שדך לקצר. רבי יוסי אמר בשם ריב"ל. ובקוצרכם. מה ת"ל לקצור? אלא אחד לגבוה, ואחד להדיוט. רבי יודן בעי. כשההקדש באים לקנות את העומר, כלום מעות הקדש מתחללין אלא בתלוש. שמא במחובר? וכיוון שהעומר מתקדש רק אחרי הקציר ועד אז היה חולין. אז למה צריך פסוק מיוחד לחייב אותו בפאה? אמר ר' חנינא. שלא תאמר יעשה קציר שדה הדיוט להקדש, כקציר שדה הקדש ויהיה פטור. קמ"ל שהוא חייב. ר' פינחס בעי. קצר לחו"ל מהו שתהא חייבת בפיאה? שלא תאמר הקדש פטור וחו"ל פטור. דממעטינן להווא מבארצכם ומבקצרכם. אי מה קציר להקדש חייב דמרבין להווא מלקצור. אף קציר לחו"ל נרבה ויהיה חייב. אשכח תנא, קציר ארצכם ולא קציר חו"ל [דף יד עמוד א] תנן, קצר חציה והקדיש חציה, הפודה מיד הגיזבר הוא נותן פאה לכל. קצר הגיזבר חצי חציה, ולא הספיק לקצר את השאר, עד שפדה את כלה. מפריש מן הקציר האחרון על הקציר הראשון. וכל מה שנקצר ברשות הקדש, כבר נפטר:

הדרן עלך פרק ואלו מפסיקין

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ג הלכה א

מתני': מלבנות התבואה שבין הזיתים. בש"א, פ"א מכל או"א. ובה"א, מאחת על הכל. ומודים שאם היו ראשי שורות מעורבין, שהוא נותן פ"א אחת. המנמר את שדהו ושייר קלחים לחים. ר"ע אומר, פ"א מכל א' וא'. וחכ"א, מא' על הכל. מודים חכמים לר"ע בזרע שבת או חרדל בשלשה מקומות, שהוא נותן פ"א מכל אחת ואחת:

גמ': אן תנינן, **מלבנות התבואה שבין הזיתים**. ותניי דבית רבי, שבין האילנות. **מתניתין** צורכה לדבית רבי. **ודבית רבי צורכה למתניתין**. דאילו תנינן מתניתין ולא תניי דבית רבי. הוינן אמרין, לא אמרנו אלא של בין הזיתים, דבר שהוא חייב בפ"א. אבל דבר שהוא **פטור מפ"א**, אף ב"ש מודים שהוא נותן פ"א אחת על הכל. הוי צורכה לדבית רבי. או אילו תניי לדבית רבי ולא תנינן **במתניתין**. הוינן אמרין, לא אמרנו אלא שבין האילנות דבר שהוא **פטור מפ"א**. אבל דבר שהוא חייב בפ"א, אף ב"ה מודים שהוא נותן פ"א מכל אחת ואחת. הוי צורכה **למתניתין** וצורכה לדבית רבי. מה אן קיימין? אם **במורוחים**, אף ב"ש מודים שהוא נותן פ"א אחת על הכל. אם ברצופין, אף ב"ה מודים שהוא נותן פ"א מכל א' וא'. אלא כי אן קיימין, בנטועין מטע עשר לבית סאה י"ח אמה שזה תשע מטר בן עץ לעץ. ב"ש **עבדי** להון כרצופין. וב"ה **עבדי** להון **כמורוחים**. מ"ט דב"ש? שאין דרך בני אדם להיות מכניסין זרעים בין האילנות. אתיא דב"ש כרבי יוסי. כמה דרבי יוסי אמר, **מלבנות הבצלים שבין הירק, נותן פ"א מכל אחד ואחד שאין דרך בני אדם להיות מכניסין בצלים בין הירק**. כן ב"ש אומרין, אין דרך בני אדם להיות מכניסין זרעים בין האילנות. מסתברא דב"ש יודו לר' יוסי, ור"י לא יודה לב"ש. ב"ש יודו לר"י, שאין דרך ב"ה להיות מכניסין בצלים בין הירק, לפי שהבצל מכחיש את הירקות. ר"י לא יודה לב"ש, שכן דרך ב"ה להיות מכניסין זרעים בין האילנות: היה שם גדר שהיה בו **פרצות**, האם דינו כמין דהוא אילן שעד י"ח אמות נחשב הפסק? **תנן, ומודים שאם היו ראשי שורות מעורבין היינו שבקצה השדה המלבנות מתחברים זה לזה, שהוא נותן פ"א אחת**. עד כדון במעורבים מכאן ומכאן. הרי מעורבים מצד א'? ובכמה שיעור העירוב? בשלשה תלמים של פתיח שני אמות שזה מטר, או אפילו כ"ש? [דף יד עמוד ב] **תנן, המנמר את שדהו ושייר קלחים לחים**. ר"ע אומר, **פ"א מכל אחד ואחד**. וחכ"א, **מאחד על הכל**. מאי מנמר? כהדין נימרא שיש לו חברבורות חברבורות. ולמה ליה למעבד הכי? לפי שבמקום הזבלין עולין תחילה. וכשקוצר את התבואה שקדמה להבשיל, נמצא השדה מנומר, ונמרה קרי לה. עד כדון לא פליגי רבנן על רבי עקיבא אלא כשהיה יבש מכאן ומכאן ולח באמצע. שרבי עקיבא סובר שהלח נחשב כזרע אחר ומפסיק בן חלקה לחלקה. וצריך להפריש פ"א מכל חלקה. היה לח מכאן ומכאן ויבש באמצע וקצר את היבש מאי? האם קוצר מפסיק וכשיקוצר את הלח יצטרך לתת פ"א מכל חלקה או שקוצר אינו מפסיק? רבי אבא ורבי חייא אמרו בשם רבי יוחנן. אתיא דר"מ בשיטת ר"ע רבו. כמה דר"ע אמר, לח ויבש שני מינים הן. כן ר' מאיר אומר, לח ויבש שני מינים הן. **דתנן הקוצר לשחת מפסיק**. דזה שקוצר לשחת לח הוא, ומה שמניח עד שתתבשל ותעשה יבש, הוי ליה כמין אחר. משמע שאף קוצר מפסיק. אמרי חברייא קומי ר' יוסי. אי כדקאמרת שר"מ סובר שלח ויבש נחשבים כשני מינים, למה לי להעמיד את ר"מ כר"ע? אפשר להעמיד את רבי מאיר אפילו כרבנן שחולקים על ר"ע אתיא שאף הם מסכימים שלח ויבש נחשב שני מינים. דתנינן. המחליק בצלים לחים לשוק, ומקיים יבישים לגורן. **נותן פ"א לאלו לעצמן ולאלו לעצמן**. אמר רבי יוסי. שמעינן לרבנן, דשוק וגורן, כיוון שעשה שני גרנות, כשני מיני חיטים הם, ונותן פ"א מזה ופ"א מזה. וכי שמעינן דלרבנן לח ויבש שני מינים הם ממש? דאף לר"ע לא אתיא. שאף ר"ע מסכים שלח ויבש אינם שני מינים לגמרי. דלא אמר ר"ע אלא לענין הפסק דאם הלח והיבש הפסיקו באמצע או בנמר שדהו. דס"ל דהוי הפסק ונותן על כל יבש או על כל לח פ"א בפני עצמה. אבל אם היה שדהו חציו לח וחציו יבש וקצר הכל כאחד, אף ר"ע מודה שנותן פ"א אחת על הכל. **תנן, מודים חכמים לר"ע בזרע שבת** או [דף טו עמוד א] חרדל בשלשה מקומות? כיני **מתניתין**. שבת, בשלשה מקומות. או חרדל בשלשה מקומות. מ"ט? שמואל אמר, מפני שאין הראשון ממתין לאחרון שבהן. ור' יוחנן אמר, מפני שדרכן ליזרע ערוגות ערוגות. על דעתיה דשמואל, מפריש מכל קלח וקלח **ואפילו היו בערוגה אחת**. ע"ד דר' יוחנן, מפריש מכל ערוגה וערוגה:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ג הלכה ב

מתני': המחליק בצלים לחים לשוק, ומקיים יבישים לגורן. נותן פיאה לאילו לעצמן ולאילו לעצמן. וכן באפונים וכן בכרם. המידל נותן מן המשואר על מה ששייר. והמחליק מאחת יד, נותן מן המשואר על הכל:

גמ': תני, המירג חייב בתחילתו וחייב בסופו. ואי הינו מירוג? אמר רבי ירמיה. כהדא דתנינן, המחליק בצלים לשוק ומקיים יבישים לגורן. ר' יוסי אמר. בצלים לחים פטורים מפאה שהרי אינו מכניסו לקיום. ומאי מרוג? כהדין קיצחה. כד את זרע לה, הוא עביד בצל דקיק. כד את שתיל לה לאותו בצל דקיק, הוא עביד בציל רב. וזה הוא המירוג. שחלק מהבצלים הדקים קוצר לאכילה, וחלקם לזריע. וקמ"ל שחייב פיאה על הקצירה הראשונה כשהיה דק, ופיאה נוספת בקצירה השניה. פשיטא. דאי לא כן, מה אנן אמרין?, הואיל והוא לזריעה הייתי חושב שיהיה פטור מן הפיאה. קמ"ל שחייב. וחיטין לא לזריעה הן וחייב? חיטין רובן לאכילה. וזה רובו לזריעה. ע"ד דר' ירמיה, למה בצלים לחים חייבים בפאה, וכי ירק חייב בפאה? והרי אן חייב בפאה, אלא דבר שמכניסו לקיום. ממינון[בצלים יבישים] מכניסים לקיום. והתנן, המחליק בצלים לחים לשוק נותן פיאה? מה עביד לה ר' יוסי? מה שמחליק לשוק גמור הוא, ואינו מחוסר אלא ליבש. וראוי ליבשו ולהכניסו לקיום. תני, היה מקטף ומכניס לתוך ביתו, אפילו כל שדהו פטור מן הלקט שכחה ופיאה, וחייב במעשרות. דכתיב לקט קצירך לא תלקט. לקט קצירך, ולא לקט קיטוף. ר' זעירא ור' חייא אמרו בשם ר' יוחנן. המלקט שיבלין לעיסתו ולא לקיום. אפילו כל שהוא הרבה פטור מן הפיאה. ר' אלעזר אמר, אפילו קצר במגל. אמר ר' יוסי, והוא ששייר. והתני, היה לו חמש גפנים והוא בוצרן ומכניסן לתוך ביתו ולא לקיום אפילו בצר הכל, פטור מן הפרט, ומן השכחה ומן הפאה וחייב בעוללות. ואך אמר ר' יוסי שחייב לשייר? אמר ר' יודן. כאן בחיטים גמורות, ששייר בהם חובת פאה וחייב לשייר. כאן בענבים שאינן גמורות. רבי יוסי אמר. אפילו תימא כאן וכאן בגמורות, כאן וכאן בשאינן גמורות. כאן בכרם שעומד לייב, ובצר לביתו לאכלן ענבים. ברם הכא כשביקש לעשותן עיסה. הדא ילפא מן ההיא, וההיא ילפא מן הדא. הדא ילפא מן ההיא. שאם ביקש לעשותן מלילות, אפילו לא שייר. וההיא ילפא מן הדא. שאם בקש לעשותן יין, והוא ששייר. תנן, המידל נותן מן המשואר על מה ששייר. תניא א"ר יהודה בד"א? במידל לשוק. אבל במידל לבית שמכניס חלקו לקיום, נותן מן המשואר על [דף טו עמוד ב] הכל. א"ר זעירא. מה שאמרנו שנותן פאה רק המשויר הדא דתימא, אם בשעה שזרע, עיבה זרע בצפיפות על מנת להדל. אבל אם עיבה על מנת שלא להדל, לא סוף דבר לביתו, אלא אפילו לשוק, נותן מן המשואר על הכל:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ג הלכה ג

מתני': האמהות של בצלים, חייבות בפאה. רבי יוסי פוטר. מלבנות הבצלים שבין הירק. רבי יוסי אומר, פיאה מכל אחד ואחד. וחכמים אומרים, מאחד על הכל:

גמ': מה הן אמהות? רב אמר, בצלים שמשאיר בקרקע וצומחות לזרע ונקראות פורגדה. ושמואל אמר נקראות צומחתה. תנן, רבי יוסי פוטר. אמר רבי יעקב בר בון בשם רבי חנינא. לא אמר רבי יוסי שהוא פטור, אלא משום הבקר שכיוון שנרקבים ואינם ראויים לאכילה אלא בדוחק, מסתמא עומדים להפקר. רבי בון בר חייא בעי קומי רבי מנא. ולמה חכמים מחייבים, וכי הבקר חייב בפאה? א"ל, במתכוון לזכות בהן אחת אחת כשהם במחובר. והתני אמרו לו חכמים לרבי יוסי. אף על פי שאין מתקיימות לו במרובה, מתקיימות לו במועט? הוי לית טעמא דא משום הפקר אלא משום שמכניסו לקיום. שר' יוסי סובר שכיוון שהם רכות אין מכניסים לקיום שרובם ירקבו. וחכמים

סוברים, אמנם אם היה קוטף את כולם רובם היו מרקיבים ולא ישמרו, אבל כאן שהוא בורר זוכה בהם אחד אחד. אותם יחידים שהוא זוכה בהם, יכולים להתקים, וחייב בפיאה.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ג הלכה ד

מתני': האחין שחלקו, נותנין שתי פאות. חזרו ונשתתפו, נותנין פאה אחת. שנים שלקחו את האילן, נותנין פאה אחת. לקח זה צפוניו וזה דרומי. זה נותן פאה לעצמו, וזה נותן פאה לעצמו:

גמ': קצרו חצי שדה בשותפות וחלקו. **אן האחד מפריש משלו על של חברו.** לא בתחילה אף שהיו שותפים וכ"ש שלא בסוף, **שהכל הולך אחר הסוף.** האחיים שחלקו וקצרו חצי שדה, וחזרו ונשתתפו וקצרו את השאר. מפריש משלו שבסוף על של חברו שבסוף ופטר גם את של חברו שבתחילה. **אבל לא משלו שבתחילה על של חברו שבתחילה.** [דף טז עמוד א] אמר ר' יוחנן קנה חצי שדה וקצר חצי ממה שקנה ולא הספיק לקצור את השאר עד שקנה וקצר כולו. מפריש מן הראשין על האמצעי, ומן האמצעי על הראשין. אבל אינו מפריש מן הראשון על האחרון. אמר רבי יהושע בן לוי. היתה לו שדה אחת, חציה הביאה שלישי וחייבת בפיאה, וחציה לא הביאה שלישי. ולא הספיק לקצור החצי חציה, עד שהביאה כולה שלישי. מפריש מן הראשין על האמצעיים. ומן האמצעיים על הראשין. ואינו מפריש מן הראשון על האחרון:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ג הלכה ה

מתני': המוכר קלחי אילן בתוך שדהו, הלוקח נותן פאה מכל אחד אחד. אמר רבי יהודא, אימתי? בזמן שלא שייר בעל השדה. אבל אם שייר שדהו, הוא נותן פאה לכל:

גמ': תנן, אמר רבי יהודא, אימתי? בזמן שלא שייר בעל השדה. אבל אם שייר שדהו, הוא נותן פאה לכל. עד כדון אפשר להבין אם רבי יהודה מחייב את בעל הבית בפאה על הכל, כשהתחיל בע"ה לקצור קדם שמכר, דכיוון שכבר חלה עליו חובת פאה על כל השדה אף שמכר קלחי אילן הרי הוא חייב. אבל האם לרבי יהודה אפילו כשלא התחיל לקצור גם בע"ה חייב בפאה על הכל? נישמענה מן הדא דתנן, לקח גז צאנו של חברו במחבר. אם שייר המוכר, המוכר חייב. ואם לאו, הלוקח חייב. ואמר רבי ירמיה בשם ר' יוחנן, דר' יהודא היא. וכי שנייא היא תמן בין שהתחיל לגזוז צאנו בין שלא התחיל לגזוז. שהרי אינו חייב אלא על מה שגזז ואן תחילת הגז מחייבת על השאר. מ"ט דר"י? משום דחובת הקציר בקמה, או משום דמוכר לו חוץ מחובתו. נישמענה מן הדא דתנן, לקח גז צאן חברו [במחבר]. אם שייר המוכר, המוכר חייב. ואם לאו, הלוקח חייב. וא"ר ירמיה בשם ר' יוחנן, דר' יהודא היא. אית לך למימר תמן שחובת קציר בקמה? שהרי אן גזיזת חלק מהצאן מחייבת את השאר ואינו חייב אלא על מה שגזז. כך שאפילו אם התחיל לגזוז לא חלה חובת אלו שמכר עליו. אעפ"כ אם השאיר, הוא חייב. שודאי לכך הייתה כוונתם במכירה, שהמוכר יתן ראשית הגז על הכל. דמכרם לו חוץ מחובתו. אף הכא לא שנייה ליה בין שהתחיל לקצור בין שלא התחיל לקצור. שמסתמא כך הייתה המכירה שבעל הבית יתן פאה על הכל. דמכרם לו חוץ מחובתו. מה נפק מביניהון? עבר הלוקח והפריש [דף טז עמוד ב] אין תימר משום שחובת הקציר בקמה. הפריש שהרי יכול נותנים פאה בן בתחילה בן באמצע קדם שקוצר בן בסוף. ואין תימר משום דמוכר לו חוץ מחובתו. הפריש ונטל ממנו דמים. נשרף חלקו של מוכר. אין תימר משום דחובת קציר בקמה, נשרף נשרף וכבר נפטר. ואין תימר משום דמוכר לו חוץ מחובתו, נשרף נטל ממנו דמים:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ג הלכה ו

מתני': ר"א אומר. קרקע בית רובע, חייב בפיאה. ר' יהושע אומר, בעושה בית סאתים. רבי טרפון אומר, ששה על ששה טפחים. ר' יהודא בן בתירא אומר, כדי לקצור ולשנות. והלכה כדבריו:

גמ': מ"ט דר"א? נאמר כאן, לא תכלה פאת שדך. ונאמר בכלאים, שדך לא תזרע כלאים. שצריך להפסיק שיעור שדה בן מין אחד למין שני וקי"ל ששיעורו בית רובע. עשר אמות וחצי על עשר אמות וחצי שזה בערך עשרים ושבע וחצי מטרים מרובעים מה שדך שנאמר להלן בכלאים, בית רובע, אף שדך שנאמר כאן, בית רובע. מ"ט דרבי יהושע? נאמר כאן שדך. ונאמר להלן ושכחת עומר בשדה. מה שדה שנאמר להלן, בית סאתיים, כדתנן, העומר שיש בו סאתים ושכחו, אינו שכחה. ואמרינן עליה דאתיא מדכתיב, ושכחת עומר בשדה, ולא ששכח שדה בשדה. מכאן שסאתים נחשב כשדה. אף כאן בית סאתיים. מ"ט דר' טרפון? למד מערוגה דתנן מניין לערוגה שהיא ששה על ששה וכו'. תנן, ר' יהודא בן בתירא אומר, כדי לקצור ולשנות. והלכה כדבריו. באיזה קצירה? האם כדרך הקוצרים, שאוחז מלוא כפו מהקמה וקוצר בידו השניה. ואינו חייב עד שיהיה בשדה פעמיים מידה זו, כדי שיוכל לקצור ולשנות. או אפילו כ"ש? מן מה דכתיב [תהילים קכט ז] אשר לא מלא כפו קוצר וחצנו מעמר. הדא אמרה, קצירה כדרך הקוצרים:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ג הלכה ז

[דף יז עמוד א] מתני': ר"ע אומר. קרקע כ"ש. חייבת בפאה, ובבכורים, ולכתוב עליו פרוזבול, ולקנות עמה נכסים שאין להם אחריות בכסף ובשטר ובחזקה. הכותב נכסיו שכיב מרע. שייר קרקע כל שהוא, מתנתו קיימת. לא שייר כ"ש, אין מתנתו קיימת. הכותב נכסיו לבניו, וכתב לאשתו קרקע כ"ש, אבדה כתובתה. ר' יוסי אומר. אם קבלה עליה, אף על פי שלא כתב לה, אבדה כתובתה:

גמ': תנן, ר"ע אומר. קרקע כ"ש. חייבת בפאה. אמר רבי אימי. ר"ש בן לקיש בעי. הגע עצמך שהיה שם שיבולת אחת. עד שלא קצר, אין כאן חיוב בפאה. משקצר, אין כאן שיעור. אמר רבי חנניא בשם ר' פינחס. תיפתר, כשהיה שם קלח א', ובו חמש שיבלין. רבי מנא בעי. אי הכי הוי ליה למתני, קמה כל שהוא חייבת בפאה, ולמה אמר קרקע כל שהיא? אלא בגין [דף יז עמוד ב] דתנא קרקע גבי ביכורים, תני קרקע אף בפאה. תני, והראיון. אמר רבי יוסי בשם ר' יוחנן. מי שאין לו קרקע, פטור מן הראיון. רבי מנא בעי. ולמה לית אנן אמרינן, מי שאין לו קרקע, פטור מן הוידוי. דכתיב [דברים כו טו] מן האדמה אשר נתת לנו? אמר ר' יוסי בי רבי בון בשם ר' יוחנן, אף דלא תנינן, שמועתא כן. מי שאין לו קרקע, פטור מן הוידוי. דכתיב, מן האדמה אשר נתת לנו. אמר רבי יוסי בשם ריב"ל. מי שאין לו קרקע, פטור מן הראייה. שנאמר [שמות לד כד] ולא יחמוד איש את ארצך וגו'. מעשה באחד שהניח את כריו ועלה לרגל, ובא ומצא אריות סובבים אותו. מעשה באחד שהניח בית של תרנגולים ועלה לרגל, ובא ומצא חתולים מקורעים לפניו. חד בר נש שביק ביתיה פתיח, ואתא ואשכח חכינה כריכה על קרקסוי מנעול. רבי פנחס משתעי סיפר הדין עובדא. תרין אחין הוון באשקלון. הוון להון מגורין נוכראין. אמרינן, כדין אילין יהודאין סלקין לירושלים, אנן נסבין כל מה דאית להון. מן דסלקין, זימן להם הקדוש ברוך הוא מלאכים שהיו נכנסים ויוצאים בדמותן. מן דנחתון, שלחנן לון לשכניהם שחזרו למקומן. אמרו לון, אן הויתם? אמרו לון בירושלים. אמרו לון ומאן שבקותון בגו ביתא? אמרו ולא בר נש. אמרו, בריך אלהון דיהודאי, דלא שבקון ולא שביק להון לעולם: מניין לנכסים שאין להם אחריות, שהם נקנים עם נכסים שיש להם אחריות. בכסף ובשטר ובחזקה? אמר רבי יוסי בשם חזקיה, ור' יונה ורבי חנינא תורתא אמרי בשם חזקיה. כתיב [דברי הימים ב כא ג] ויתן להם אביהם מתנות רבות לכסף ולזהב ולמגדנות, עם ערים בצורות ביהודא. עד כדון, כשהיה קרקעות עם המטלטלין במקום אחד. היו קרקעות במקום אחד, ומטלטלין במקום אחר מהו? א"ר בון ב"ר חייא,

נשמענה מן הדא. דתנן, אמר להן ר"א. מעשה במדוני אחד שהיה בירושלים, והיו לו מטלטלין הרבה, וביקש לחלקן וליתנן במתנה. אמרו לו, אין את יכול אלא אם קנית קרקע, ותקנה להם אגב קרקע. מה עשה? הלך וקנה סלע אחד בצד ירושלים ואמר. חצייה צפונית, אני נותן לפלוני עם מאה חביות של יין. וחצייה דרומית, אני נותן לפלוני עם ק' חביות של שמן. ובא מעשה לפני חכמים, וקיימו חכמים את דבריו. אמר רבי חנניא קומי רבי מנא. ולא שכיב מרע הוא? ואך אפשר ללמוד משכיב מרע לבריא? שהרי מצינו שהקלו בשכיב מרע. שבכל מקום אין אדם מזכה אלא בכתב, ובשכיב מרע אפילו בדברים. אף כאן אולי בכל מקום אין אדם מזכה אלא עד שיהיו קרקעות ומטלטלין במקום אחד, ורק כאן בשכיב מרע הקלו שאפילו קרקעות במקום אחד ומטלטלין במקום אחר, ואן ללמוד מכאן. א"ל, ולא ר"א היא? הא שכיב מרע לר"א, כבריא דרבנן. דהא כשם שלחכמים בריא צריך קנין, כך לר"א שכיב מרע צריך קנין. אם כן, אף שהמעשה היה בשכיב מרע, הוא הדין בבריא. ועוד ראייה דאין צריך שיהיו צבורים [דף יח עמוד א] מדתנן תמן. ר"ע אומר, קרקע כ"ש חייב בפאה וכ"ו ולקנות עמה נכסים שאין להם אחריות. ואם צריך שיהיו עליה למה זה ראוי? אמר רבי מתניא, תיפתר שהיה שם מקום שיבולת, ומרגליות טמונה בו: איזה הוא שכיב מרע? כל שקפץ עליו החולי זהו שכיב מרע. כל שלא קפץ עליו החולי כדרך הארץ. הקרובים נכנסים אצלו מיד, והרחוקים נכנסים אצלו לאחר ג' ימים. אם קפץ עליו החולי, אלו ואלו נכנסין אצלו מיד. דלמא. ר' הונה ר' פנחס ור' חזקיה סלקון למבקר לר' יוסי בתר תלתא יומין. אמר לון, בי בעיתון מקיימא מתניתא? תנן, הכותב נכסיו שכיב מרע. שיר קרקע כל שהוא, מתנתו קיימת. לא שיר כ"ש, אין מתנתו קיימת. שיר קרקע כ"ש מתנתו קיימת, אפילו הבריא. לא שיר קרקע כ"ש אין מתנתו קיימת, והוא שהבריא. ר' אבא ור' חייא אמרו בשם רב. עשו דברי ש"מ, כבריא שכתב ונתן, והוא שמת מאותו החולי. הא אם הבריא, לא. ודווקא במסיים ואמר תנו שדה פלוני לפלוני. אמר תנו חצי שדה פלוני לפלוני, וחצי שדה פלוני לפלוני. כמי שסיים? או עד שיאמר חצייה בצפון וחצייה בדרום? אמר רבי אבינא בשם ר' ירמיה. שיר מטלטלין, לא עשה ולא כלום. שאין זה שיר, ואם עמד מאותו חולי, חוזר בו. איתא חמי' בא ראה. שיר קרקע כ"ש, אמרתה כיוון שהשאר לעצמו קרקע כל שהיא, ואית ליה מחייה אם יבריא, גילה דעתו שחושב שאולי ימשיך לחיות ובכל זאת חילק נכסיו. לכן אפילו הבריא מה שנתן נתן. שיר אבנים טובות ומרגליות, אין לו מחייה? מתנת שכיב מרע שכתב בה קנין, אמר רבי יוסי. יודע הוא האיש הזה, ששכיב מרע מזכה אפילו בדברים. לאיזה דברים כתב בהן קנין? שיהיה לה תוקף כמתנת בריא. דאם עמד אינו יכול לחזור בו. שיר עבדים הוי שיר או לא? רבי יודן בר פזי תני עליה בריתא דברדליא, ולא ידעין מה תני: [דף יח עמוד ב] כתב כל נכסיו לזה וחזר וכתב לזה. רב אמר, אינו יכול לחזור בו והראשון זכה. רבי אבא בר חונה ורבי יוחנן אמרו, יכול לחזור בו והשני קנה. היאך עבידא עוד נ"מ? היה רבו הראשון השכיב מרע כהן, והשני כהן שקיבל ראשון, והשלישי ישראל השני שקיבל. על דעתיה דרב, יכול לאכול בתרומה. ע"ד דרבי אבא בר חונה ור"י, אינו יכול לאכול בתרומה. הכל מודים שאם היה רבו הראשון ישראל, אינו אוכל בתרומה, שמא יבריא. אמר רבי יוסי ב"ר בון בשם רב חונה. מתניתין מסייע לר' אבא בר חונה ור"י שסוברים שש"מ חוזר בו. דתנן, בריא שכתב בלשון דייתיקי. היינו שכתב בשטר כל נכסי לפלוני אם מתי, ושכיב מרע שכתב בלשון מתנת בריא, היינו שכתב נכסי נתונים לפלוני. ולא הזכיר שנותן את המתנה מחמת חוליו. בשניהם חוזר בו. בריא שכתב בלשון דייתיקי חוזר בו. האם לא מדובר שחוזר בו כשהו באותו מצב שהיה כשכתב את השטר היינו בעוד שהוא בריא. ודכוותיה ש"מ שכתב מתנה חוזר בו בעוד שהוא ש"מ כמו שהיה כשכתב את השטר. משמע ששכיב מרע חוזר בו. איזה היא נוסח דייתיקי שאמרנו שבריא כתב בלשון שכיב מרע? דא זה השטר תהא לקיים ולעמוד. שאם מתי, ינתנו נכסים לפלוני. איזה היא נוסח מתנה שאמרנו ששכיב מרע שכתב בלשון מתנה? הרי כל נכסי נתונים לפלוני במתנה מעכשיו. וצריך שתהא כתוב בה היום. אחתיה דרבי גורין, כתבת נכסי לאחיה. וסלק אחיה רבה ופייסה, וכתבת ליה. אתאי עובדא קומי רבי אימי, אמר. הכין אמר רבי יוחנן. חוזר בו. אמר ר"ז, לא מודה ר' יוחנן, שאם כתוב בה מהיום, זה נוסח של מתנת בריא ואינו יכול לחזור בו? כי אתא רבי אבהו, אמר בשם רבי יוחנן, אם כתוב בה מהיום אין יכול לחזור בו. וכן כי אתא רבי אילא אמר בשם רבי יוחנן, אם כתוב בה מהיום אינו יכול לחזור. ואנהר רבי אימי, וחזר עובדא: תנן, הכותב נכסיו לבניו וכתב

לאשתו קרקע כל שהוא איבדה כתובתה. רב אמר, במזכה על ידיה לבנים, וכתב לה קרקע ושתקה. ושמואל אמר, במחלק לפניה, וכתב לה קרקע ושתקה. רבי יוסי ב"ר חנינא אמר, מקולי כתובה שנו כאן. וכן תני בר קפרא, מקולי כתובה שנו כאן. אבל בשאר בעל חוב, אם נתן לו חלק אחד, לא מחל על שאר החוב. אמר רבי אבא. לר' יוסי ב"ר חנינא, לא סוף דבר כתובה מנה ומאתים, אלא אפילו כתובה של אלף דינר, מקולי כתובה שנו כאן.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ג הלכה ח

[דף יט עמוד ב] מתני': הכותב נכסיו לעבדו, יצא בן חורין. שייר קרקע כל שהוא, לא יצא בן חורין. ר"ש אומר. לעולם הוא בן חורין, עד שיאמר הרי כל נכסי נתונין לפלוני עבדי, חוץ מאחד מרבוה שבהן:

גמ': אמר רבי יסא בשם ר"א. שייר מטלטלין, לא עשה ולא כלום. שאני אומר, גופו שייר: תנן, ר"ש אומר. לעולם הוא בן חורין וכ"ו. וכשבא מעשה לפני רבי יוסי אמר [משלי כד כו] שפתים ישק, משיב דברים נכוחים:

הדרן עלך פרק מלבנות

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ד הלכה א

[דף כ עמוד א] מתני': הפיאה נתנית במחובר לקרקע. בדלית ובדקל, בעל הבית מוריד ומחלק לעניים. רש"א, אף בחילוקי אגוזים. אפילו תשעים ותשעה עניים אומרים לחלק, ואחד אומר לבוז. לזה שומעין, שאומר כהלכה. ובדלית ובדקל, אינו כן. אפילו תשעים ותשעה אומרים לבוז, ואחד אומר לחלק. לזה שומעין, שאמר כהלכה:

גמ': כתיב [ויקרא יט ט] לא תכלה פאת שדך בקצרך. מה תלמוד לאמר בקצרך? שהרי כבר נאמר ובקצרכם את קציר ארצכם לא תכלה וגו'. אלא בשעה שאתה קוצר והתבואה מחוברת, לא תכלה לקצור את הכל אלא תשאיר פיאה. מכאן שהפאה ניתנת במחובר לקרקע. יכול אפילו בדלית ובדקל? תלמוד לומר, קציר. מה קציר מיוחד, שהקטן מושל בו כגדול. יצאו הדלית והדקל, שאין הקטן מושל בו כגדול. אית דבעי משמענא מן הדא דכתיב [שם י] לעני ולגר תעזוב אותם. הנח לפניהם תבואה בקשה, תלתן בעמיר, תמרים במכבדות [דף כ עמוד ב] יכול בדלית ובדקל כן? ת"ל [ויקרא יט י] אותם. מה ראית לרבות את אלו ולהוציא את אלו? אחר שריבה הכתוב ומיעט. מרבה אני את אלו, שאינן של סכנה. ומוציא אני את אלו, שהם של סכנה. דבר זה שבדלית ודקל בעל הבית מוריד ומחלק, דרשה מחוורת ^{ברורה} ודין זה מהתורה, או שאינו מחוור והפסוקים רק כאסמכתא? אין תימר שאינו מחוור, קורא שם פיאה למעלן. אין תימר מחובר, קורא שם פיאה למטן. אין תימר קורא שם פאה למעלן, הוצאה משל עניים. אין תימר קורא שם פאה למטן, הוצאה משל בעל הבית. אי נמי אפילו אם תאמר קורא שם פאה למעלן, הטריחו על בעל הבית שתהא הוצאה שלו, מפני הסכנה, שמא ינסו עניים לחסוך ולקטוף בעצמם. תני בשם ר"מ. כל האילנות סכנה ובעה"ב מוריד ומחלק. האם ר"מ לא דריש קציר ורבנן דרשי קציר? כל עמא דרשי קציר. אלא ר"מ אמר כל האילנות סכנה. ורבנן אמרי, אין סכנה אלא הדלית והדקל בלבד. תנן, בדלית ובדקל, בעל הבית מוריד ומחלק לעניים. רש"א, אף בחילוקי אגוזים. אמר ר' חנינא בשם ריש לקיש. מעשה שמתו חמשה אחים בחמשה חלוקי אגוזים. בעל הבית בן שקרא שם פאה, וכילה. קורא אני עליו [שם כג כב] לא תכלה פאת שדך בקוצרך. וכן שלא קרא שם פאה וכילה. קורא אני עליו, לא תכלה פאת שדך בקוצרך. תנן, ובדלית ובדקל, אינו כן. אפילו תשעים ותשעה אומרים לבוז, ואחד אומר לחלק. לזה שומעין, שאמר כהלכה. התנו ביניהם כל העניים שבעל הבית לא יחלק לכל אחד ואחד אלא יניח לפניהם.

אפילו כן, אין שומעין להם. אלא בע"ה יחלק בידו, שמא יראה לעני מודעתו, וישליך לפניו. ר' שמואל בר' אבדומא בעי. כילה את שדהו. את אמרת חזרה פאה לעומרים. **האם גם כאן** בע"ה מחלק בידו שלא יראה לעני מדעתו? וישליך לפניו?

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ד הלכה ב

[דף כא עמוד א] מתני': נטל מקצת הפאה וזרק על השאר, אין לו בה כלום. נפל לו עליה, ופירס טליתו עליה, מעבירין אותו ממנה. וכן בלקט, וכן בעומר השכחה:

גמ': תני בשם ר"מ. **קונסים** אותו ומוציאין ממנו את התלוש ואת המחובר. עד כדון, מזיד. **האם גם בשוגג קנסו אותו? האם אפילו כבר עשה את שלו כריכות קונסים ונוטלים את שלו? אמר ר"ש** בן לקיש משום אבא כהן ברדלא. **ארבע אמות של אדם קונות לו, ואדם זוכה לחבירו במציאה. כתיב** [דברי הימים א כב יד] ואני בעניי הכינותי לבית ה' זהב ככרים מאה אלף, וכסף אלף אלפים ככרים, ולנחושת ולברזל אין משקל, כי לרוב היה, ועצים ואבנים הכינותי, ועליהם תוסיף וכ"ו. ר' יונה אמר רב הושעיא בעי. מה אן קיימין? אם בתוך ארבע אמות עשיר הוא, ואך אמר דוד בעניי? אם מחוץ לארבע אמות ולא זכה בהם, ויש אדם מקדיש דבר שאינו שלו? וקימנוה, במקדיש ראשון ראשון **כשבא לידו לתוך ארבע אמות אמר, יזכו ארבע אמות שלי לשמים.** ר' אבון אמר, מהו בעניי? שאין עשירות לפני מי שאמר והיה העולם. ד"א בעניי, שהיה [דף כא עמוד ב] מתענה ומקדיש סעודתו לשמים. התיב ר' יעקב בר אידי **קומי ר"ש בן לקיש.** והא תנינן, ראה את המציאה ונפל לו עליה ובא אחר והחזיק בה, זה שהחזיק בה זכה בה. **ולמה לא זכו לו ארבע אמותיו כשנפל על המציאה?** א"ל. תפתר, כשלא אמר יזכו לי ארבע אמות שלי ואף שד' אמות קונות לאדם גם שלא מדעתו, כאן גילה דעתו שאינו רוצה לקנות אלא **בנפילה.** והתני, נפל לו עליה, פירס טליתו עליה, מעבירין אותו ממנה? א"ל, עוד היא כשלא אמר יזכו לי ד' אמות שלי. והתני ר"ח. שנים שהיו מתכתשין על העומר, ובא עני אחר וחטפו מלפניהם, זכה בו? א"ל, עוד היא כשלא אמר יזכו לי ד' אמות שלי. רבי יוחנן אמר. **דין זה שד' אמות קונות, זו רק בגיטין,** מה שאין כן **במתנה.** ואף שר"י ור"ל **חולקים בן במתנה בן במציאה.** כל אחד נקט את הדבר היותר מחודש לשיטתו. **מתנה,** רובה **חידוש היותר גדול** בדברי יוחנן, **ומציאה רובה בדריש לקיש.** מציאה, רובה דריש לקיש, מה אם מציאה שאין זוכה בה מדעת אחרת, ד"א זוכות לו. מתנה שזוכה בה מדעת אחרת, לא כ"ש שד"א זוכות לו? **מתנה רובה דרבי יוחנן.** מה מתנה שזוכה בה מדעת אחרת. אינו זוכה בה מתוך ד"א, **מציאה שאינו זוכה בה מדעת אחרת, לא כ"ש שאינו זוכה בה מתוך ד"א?** [דף כב עמוד א] התיב ר"ז קומי ר' יוסא. והתנינן, היתה עומדת ברה"ר וזרק לה את הגט. אם נפל קרוב לה, מגורשת. קרוב לו, אינה מגורשת. וכן לענין קידושין, וכן לענין החוב. **מאי לאו הוא קידושין הוא מתנה,** שהרי גם בקידושין צריך שיקנה המקבל. **וקשיה לרבי יוחנן?** א"ל, היא גיטין היא קדושין שהקישם הכתוב דכתיב ויצאה והיתה. אבל **מתנה לא קנה.** והתנינן, וכן לענין החוב. **מאי לאו הוא הדין במתנה?** א"ל, שאני חוב, שכן אם א"ל זורקיהו לים ויהא מחול לך, מחול לו, **שעשה מה שביקש המלוה.** אם בשאמר לו **זורקהו,** מעתה **אפילו זרק ונפל קרוב ללוה יפטר הלוה,** שהרי עשה מה שביקש המלוה. והתנינן קרוב ללוה חייב הלוה? **באמר ליה זרקהו עד שיכנס לרשותי,** ועדיין לא נכנס ברשותו. א"ר אבוה. כל אילין **תותבתה דהוה ר"ז מותיב קומי ר' יוסא,** ר"ל מותיב קומי ר' יוחנן, מקבל מיניה ופתר ליה באילין פתרייא:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ד הלכה ג

מתני': פיאה אין קוצרין אותה במגלות, ואין עוקרין אותה בקרדומות, כדי שלא יכו איש את רעהו. ג' אבעיות ביום. בשחר ובחצות ובמנחה. ר"ג אומר. לא אמרו, אלא כדי שלא

יפחתו. רע"א. לא אמרו, אלא כדי שלא יוסיפו. של בית נמר היו מלקיטין על החבל, ונותנין פאה מכל אומן ואומן:

גמ': מהו אבעיות? א"ר אבון. כמה דתימר [עובדיה א ו] איך נחפשו עשו נבעו מצפוניו. נגלו מצפוניו. כך בעל הבית צריך להתגלות לענים בשדה שלוש פעמים ביום ולתת להם פאה. בשחר ובחצות ובמנחה. בשחר מפני המניקות, ובחצות מפני התינוקות, ובמנחה מפני הנמושות. רשב"ג אומר. לא אמרו אלא שלא יפחתו, ואם רצה להוסיף מוסיף. ר"ע אמר. לא אמרו אלא כדי שלא יוסיפו, הא אם רצה לפחות יפחות. של בית נמר היו מלקיטין אותה על החבל, ונותנין פאה מכל אומן ואומן. תני, אבא שאול אומר. מזכירין אותן לגנאי, מזכירין אותן לשבח. מזכירין אותן לגנאי, שהיו נותנין פאה א' ממאה. ומזכירין אותן לשבח, שהיו מלקיטין אותן עם החבל, ונותנין פאה מכל אומן ואומן. תני בשם ר"ש. מפני ה' דברים לא יתן אדם פאה אלא בסוף שדהו. מפני גזל עניים, ומפני ביטול עניים, ומפני הרמאין, ומפני מראית עין, ומפני שאמרה תורה לא תכלה פאת שדך. מפני גזל עניים כיצד? שלא יראה אדם את השעה פנויה, ויאמר לקרובו עני בא וטול לך את הפאה. מפני ביטול עניים כיצד? שלא יהו עניים יושבין ומשמרין כל היום ואומרים, עכשיו הוא נותן פאה, עכשיו הוא נותן פאה. מפני הרמאים כיצד? שלא יאמר, כבר נתתי פאה, או שיהא בורר את הפיה ויחכה מלתת עד שיגיע למקום החיטים הרעות ומוציא את הרע ונותן. מפני מראית העין כיצד? שלא יהו העוברים והשבים אומרים, ראו היאך קצר איש פלוני שדהו ולא הניח פאה לעניים. ומפני שאמרה תורה, לא תכלה פאת שדך דגזרת הכתוב שיתן בסוף.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ד הלכה ד

מתני': נכרי שקצר את שדהו ואח"כ נתגייר. פטור מן הלקט ומן השכחה ומן הפאה. ר' יהודא מחייב בשכחה, שאין שכחה אלא בשעת העימור:

גמ': יאות אמר ר' יהודא. שהרי אין חיוב השכחה אלא בשעת העימור ואז כבר היה יהודי, ומ"ט דרבנן? אמר ר' אמי בשם ר' חזקיה, ורב יהודא אמר בשם שמואל. כתיב, כי תקצור קצירך בשדך ושכחת עומר בשדה, ושכחתה עומר זה שכחת עומרים. בשדה[שהוא מיותר שכבר נאמר בשדך] לרבות שכחת קמה. את שיש לו שכחת קמה, יש לו שכחת עומרים. את שאין לו שכחת קמה, אין לו שכחת עומרים. ישראל וגוי שהיו שותפין בקמה. חלקו של ישראל חייב, וחלקו של גוי פטור. אמר רבי חזקיה בשם רב ירמיה, במחלוקת. כדתני ישראל ועכו"ם שקנו שדה בסוריא הרי הוא כטבל וכמעשר מעורבין זה בזה דברי רבי. רשב"ג אומר. חלקו של ישראל חייב. חלקו של עכו"ם פטור

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ד הלכה ה

מתני': הקדיש קמה ופדה קמה, חייב. הקדיש עומרים ופדה עומרים, חייב. הקדיש קמה ופדה עומרים, פטורה. שבשעת חובתה היתה פטורה. כיוצא בה. המקדיש פירותיו עד שלא באו לעונת המעשרות ופדאן, חייבין. משבאו לעונת המעשרות ופדאן, חייבין. הקדישן עד שלא נגמרו, וגמרן הגיזבר ופדאן, פטורין. שבשעת חובתן היו פטורים:

גמ': תנינן להא במסכת חלה. ולמה תנינן תרי זמנין? ר' יונה ר' חייא וריב"ל אמרי בשם בר פדיא. אחת למרוח. שאם המירוח היה אצל הגזבר ופדה אחרי כן, פטור, ואם פדה לפני המירוח, חייב, ואחת להבאת שליש. דאם פדה לפני שהביאו שליש חייב, ואם פדה לאחר שהביאו שליש ביד הגזבר, פטור. ר' יוסי אמר. ר' אבא וחברייא. חברייא אמרי בסתם, אחת למירוח ואחת לשליש כדאמרן. ר' אבא מפרש. האי דמסכת חלה, למירוח, שאם נתגלגל ברשות הגזבר ואח"כ נפדה פטור. דגלגול בעיסה לענין חיוב חלה הוא כמירוח בגורן לחיוב מעשר ששניהם גמר מלאכה.

ובפאה דאיירי במחובר לשליש. [דף כב עמוד ב] מתני' דר"ע היא. דר"ע אמר. אחר שלישי הראשון את מהלך. דאתפלגין. שדה שהביאה שלישי לפני גוי, ולקחה ממנו ישראל. ר"ע אומר, פטור. וחכמים אומרים, על התוספות חייב. מאי כדון? תפתר כר"ע, אי מדובר שהתבואה הוסיפה ביד ישראל אחד שפדה. וכדברי הכל בקוצר מיד. שאם לא הייתה תוספת ביד ישראל, אף לחכמים פטור על הכל.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ד הלכה ו

מתני': מי שליקט פאה ואמר הרי זו לפלוני. ר"א אומר, זכה. וחכמים אומרים, יתננה לעני הנמצא ראשון. הלקט והשכחה והפאה של נכרי, חייב במעשר. אלא א"כ הפקיר:

גמ': ריב"ל אמר. בבעל הבית עשיר נחלקו דר"א אמר מיגו דאי בעי מפקר לנכסי והוי חזי ליה.

ומיגו דזכי לנפשיה זכי לחבריה. מתוך שאם היה רוצה היה מפקיר את כל רכושו והיה נעשה עני והיה ראוי ליטול פאה. ומתוך שראוי ליזכות לעצמו זוכה גם לחברו העני ורבנן סברי. מיגו אחד אמרינן. תרי מיגו לא אמרינן. אבל בבעל הבית עני,

מאחר שהוא ראוי ליטול, זכה. דמיגו דזכי לנפשיה זכי לחבריה. אמר ר' זעירא. ר"א ורבי יוחנן וריב"ל, שלשתן אמרו דבר אחד, שכל שיכול לזכות לעצמו זוכה לחברו, דמיגו דזכי לנפשיה זכי לחבריה. ר"א. דאמר ר"ז בשם ר"א. אדם זוכה לחבירו במציאה. רבי יוחנן. דתנינן תמן, מציאת בנו ובתו הקטנים, עבדו ושפחתו הכנעניים, מציאת אשתו, הרי אלו שלו. מציאת בנו ובתו הגדולים, ועבדו ושפחתו העבריים, מציאת אשתו שגרשה אף על פי שלא נתן לה כתובה, הרי אלו שלהם. ואמר ר' יוחנן. אמתי מציאת בנו ובתו הגדולים שלהם? כשאינן טפולין לאביהם שאינם אוכלים על שלחנו. אבל אם היו טפולין לאביהם, מציאותן שלו. משמע דלר"י, שכשהגביו את המציאה, קנה אביהם. ריב"ל.

דריב"ל אמר. בבע"ה עשיר נחלקו. אבל בבע"ה עני, מאחר שהוא ראוי ליטול, זכה חבירו. תני, השוכר את הפועל לעשות עמו בכל מלאכה, מציאותו לבע"ה. ר"ש בן לקיש בעי. והרי אם רצה הפועל לחזור בו אפילו בחצי היום, חוזר בו. ואך אמרת מציאותו לבע"ה? רבי יעקב בר אחא בעי. ר' יוסי מקשה. מה צורכה לה הוא דאמר ריש לקיש שכיוון שפועל יכול לחזור בו אך בעל הבית זכה? ולא שמעינן דאמר ר' יעקב בר אחא איתפלגין ר' יוחנן ור"ש בן לקיש. ר' יוחנן אמר, אדם זוכה לחבירו במציאה.

וריש לקיש אמר, אין אדם זוכה לחבירו במציאה. אם כן גם בלי דברי ר"ל האחרונים קשה, אך בעל הבית זוכה? ר' רדיפה אמר, איתפלגין ר' יונה ור' יוסי. חד אמר, הראוי ליטול זוכה. לפיכך עני זוכה לעני חברו בפאה, שגם הוא ראוי ליטול כמותו. וחרנא אמר, הראוי ליתן זוכה, לפיכך עשיר זוכה לעני בפאה. מאן דאמר הראוי ליתן, כ"ש הראוי ליטול. ומאן דאמר הראוי ליטול, אבל הראוי ליתן לא. מתניתא פליגא על מ"ד שרק הראוי ליטול זכה. דתנינן תמן. האומר התקבל גט זה לאשתי או הולך גט זה לאשתי, אם רצה לחזור יחזור. האשה שאמרה התקבל לי גטי, אם רצה לחזור לא יחזור. לפיכך אם אמר לו הבעל אי אפשי שתקבל לה, אלא הולך ותן לה. איני רוצה שתהיה שליח קבלה אלה

רצוני שתהיה שליח הולכה אם רצה לחזור יחזור. לפיכך אם אמר לו הבעל וכ"ו הכי דמי? אי בשליח זכר אך האשה מינתה אותו לשליח קבלה, הרי גבר אינו בקבלת גט, ואך הוא זוכה לאשה? ואם בשליחה, אך הבעל מינה אותה לשליח הולכה הרי אן האשה בנתינת גט? מדובר בשליח איש. ואיש כן בקבלת גט, שכן ראוי לקבל גט בתו. תנן, תן גט זה לאשתי ושטר שחרור זה לעבדי. ואך יכול אדם לזכות לעבד הרי הוא בן חורין, ואינו בקבלת גט שיחרור? מדובר שעשה עבד של אחר

אבל לא שלו, דיד העבד כיד רבו לשליח. שכן ראוי לקבל גט שחרורו. אי בעבד, והתנינן ברישא, תן גט זה לאשתי. משמע שאותו אדם נשלח לשני שליחויות לתת שטר שיחרור לעבד וגט לאשה [דף כג עמוד א] והעבד ראוי להולך את

הגט? פתר לה לצדדין. גט בשליח בן חורין, שכן ראוי לקבל גט ביתו קטנה, גט שיחרור בשליח עבד, שכן ראוי לקבל גט שיחרורו. והא מתניתא פליגי על מ"ד הראוי ליטול זכה. דתנינן תמן. מעשה ברבן גמליאל וזקנים שהיו באים בספינה, אמר להם רבן גמליאל לזקנים. עישור שאני עתיד למוד, נתון לעקיבה בן יוסף, ומקומו מושכר לו. ור"ע ראוי ליטול הוא? פתר לה, קודם שהעשיר. ואפילו תימר משהעשיר. תיפתר, כשהיה פרנס. ויד הפרנס כיד העני. מילתיה דריב"ל אמרה, הראוי ליטול זכה. דאמר ריב"ל. בבע"ה עשיר נחלקו. אבל בבע"ה עני, מתוך שהוא ראוי ליטול, זכה. תנן, הלקט

והשכחה והפאה של נכרי, חייב במעשר. אלא א"כ הפקיר. ר' ירמיה ור' חזקיה אמרו בשם רבי יוחנן. מתניתין כמ"ד יש קנין לגוי בא"י בן לענין ממון, בן לפוטרו מן המעשרות. ורבנן הם שחייבו במעשרות, גזרה משום בעלי כיסים, שיערימו למכור לגוי קדם מרוח, כדי שימרחם הגוי ויפטרו. וכיוון שיש לו קניין, אם הפקיר פטור העני המלקט מתרומות ומעשרות. ברם כמ"ד אין קנין לגוי בא"י כלל, בן קניין ממוני בן לפוטרו מן המעשרות, דיליף מקרא דכתיב, והארץ לא תמכר לצמיתות כי לי הארץ. אפילו הפקרו חייב. ור' יוסי אמר בשם רבי יוחנן. מתניתין כמ"ד אין קנין לגוי בא"י לפוטרו מן המעשרות, וחייב במעשרות דבר תורה. אבל אם הפקיר, פטור. דיש לגוי קניין ממוני. ברם כמ"ד יש קנין לגוי בא"י לפוטרו מן [דף כג עמוד ב] המעשרות, אפילו לא הפקיר פטור. וחכמים הם שגזרו משום בעלי כיסים, אם כן אפילו אם הפקיר צ"ל חייב. ולמה העני פטור? קל הקילו חכמים בליקוטים של הפקר לקט שיכחה ופאה. ר"א שאל. ואין לו קנין נכסים בפירות? ולמה לא יהיה הפקרו הפקר? וקשה למה שאל ר"א על רבי יוסי. הרי ר' יוסי סובר שלדעת כולם יש קניין ממוני?, לא על הדא דר' יוסי איתאמרת, אלא על הדא. דאמרו ר' חזקיה ור' ירמיה בשם ר' יוחנן. דמתניתין כמ"ד יש קנין לגוי בא"י לפוטרו מן המעשרות, ברם כמ"ד אין קנין לגוי בא"י לפוטרו מן מעשרות, אפילו אם הפקיר חייבים במעשרות. עליה שאל ר"א. ואין לו לגוי אפילו קנין נכסים על הפירות? ולמה שיהיה חייב אם הפקיר? אמר ר' חנינא בשם ר' פנחס. אף על דר' יוסי שאל. דר"י אמר בשם ר' יוחנן. דמתניתין אתיא רק כמ"ד אין קנין לגוי בא"י לפוטרו מן המעשרות. ברם כמ"ד יש קנין לגוי בא"י לפוטרו מן המעשרות וחכמים הם שגזרו שלא יהיה לו קנין ויהיה חייב משום בעלי כיסים. אם כן למה אם הפקיר פטור?. עליה שאל ר"א, ואין לו קנין נכסים בפירות? דשאפילו אם נאמר שחכמים הם שתקנו שלא יהיה לו קנין להפקיעה מתרומות ומעשרות. מכל מקום לא תקנו שגם קנין ממוני לא יהיה לו.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ד הלכה ז

[דף כד עמוד א] מתני': איזה לקט? הנושר בשעת הקצירה. היה קוצר מלא יד או תולש מלא קומצו. הכהו קוץ ונפל מידו לארץ, הרי זה של בע"ה. תוך היד, תוך המגל, לעניים. אחר היד, ואחר המגל, לבעל הבית. ראש היד וראש המגל. ר' ישמעאל אומר, לעניים. ור"ע אומר, לבע"ה. חורי הנמלים שבתוך הקמה, הרי זה של בע"ה. ושל אחר הקוצרים, העליונים לעניים. והתחתונים לבע"ה. ר"מ אומר. הכל לעניים, שספק לקט לקט:

גמ': תני, [ויקרא יט ט] לקט קצירך. כדרך שהוא קוצר ולא הקוצר בידו על ידי שנתן מכה בלא כוונה. ודכוותיה כתיב[שם י] פרט כרמך. ולא הפורט בידו על ידי שנתן מכה בלא כוונה. רב כהנא ורב תחליפא. חד אמר, אינו לקט עד שיפול מתוך היד ומתוך המגל. וחד אמר, תוך היד ואפילו אחורי המגל. תוך המגל ואפילו אחורי היד. תנן, חורי הנמלים של אחר הקוצרים, העליונים לעניים. והתחתונים לבע"ה. אמר רבי יהודה בשם רבי שמואל. עליונים לעניים, בחיטים לבינים שניכר שנאספו אחר הקציר. ותחתונים לבע"ה בירוקים שניכר נאספו קדם הקציר. ר"מ אומר, הכל לעניים. שספק לקט לקט. שאי אפשר לגורן לצאת בלא ירוקים, שאף חלק מהחיטים של אחר הקציר לא הבשילו דיים ונקצרו בעודם ירוקים. אמר רבי יוחנן. המשנה שאמרה שהעליונים לעניים והתחתונים לבע"ה. דרבי יהודה בן חגרא היא. דתני, גר שנתגייר והיתה לו קמה. נקצרת עד שלא נתגייר, פטור. משנתגייר, חייב. ואם ספק, פטור. [דף כד עמוד ב] רבי יהודה בן חגרא מחייב בספק. ומה שאמר במשנה שהתחתונים לבעל הבית. זה מפני שהתחתונים אם הם ירוקים, יצאו מכלל ספק. דודאי קדם הקציר נאספו, והרי הם לבעל הבית. ר"ש בן לקיש אומר, ד"ה היא. דאפילו ת"ק דאמר דבספק אם נקצרה קדם שהתגייר או אחר שהתגייר פטור. כאן יודע שמספק הכל לעניים. דישראל שעיקרו חייב, ספקו חייב. וגוי שעיקרו פטור, ספיקו פטור. תנן, ר"מ אומר. הכל לעניים, שספק לקט לקט. אמר ר' יוחנן. כך היה משיב רבי מאיר לר' יהודה בן חגרא. אין אתה מודים לי

שספק לקט לקט. **אם כך למה התחתונים לבע"ה?** אמר ר"ש בן לקיש. כך היה ר"מ משיב את החכמים ר"י בן חגרא ות"ק שלו שהרי לר"ל שניהם מודים כאן. אין אתם מודים לי שספק לקט לקט. **אם כך למה התחתונים לבע"ה?** ומניין שספק לקט לקט? אמר ר"ש בר נחמן בשם ר' יונתן דכתיב [תהילים פב ג] עני ורש הצדיקו. הצדיקו והו במתנותיו. ר"ש בן לקיש אמר בשם בר קפרא מדכתיב [שמות כג ו] לא תטה משפט אביוןך בריבו. בריבו אין אתה מטהו, אבל מטהו אתה במתנותיו. א"ר יוחנן. וכי זכה כעורה בלשון סגי נאור הוא מה ששנה לנו רבי, **לעני ולגר תעזוב אותם.** הנח לפניהם משלך? ר' אילא אמר, מדכתיב [דברים כד יט] לגר ליתום ולא למנה יהיה. בין מדידך בין מדידיה הב ליה בן משלו בן משלך תן לו:

הדרן עלך פרק הפאה נתנית

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ה הלכה א

מתני': גדיש שלא לוקט תחתיו. כל הנוגעות בארץ, הרי הוא של עניים. הרוח שפזרה את העומרים. אומדין אותה כמה לקט היא ראויה לעשות, ונותן לעניים. **רשב"ג אומר,** נותן לעניים כדי נפילה:

גמ': הכא גבי רוח שפיזרה את העומרים את אמר, אומדים אותה כמה לקט היא ראויה לעשות ונותן לעניים. ואמאי הכא בגדיש שלא לוקט תחתיו את אמר, כל הנוגעת בארץ הרי היא של עניים? אמר רבי אבהו בשם ר' יוחנן. קנס קנסו בו, שגדש על גבי ליקטן של עניים. עד כדון מזיד? אפילו שוגג? אפילו גדיש שכולו כריכות שיכול להבחין מה שיקר לבעל הבית ומה לעני? אפילו חטין ע"ג שעורין? ואפילו גדשו אחרים חוץ מדעתו? ואפילו קרא לעניים ולא באו? [דף כה עמוד א] אמר רבי אימי בשם ר"ש בן לקיש. דב"ש הוא. דב"ש אומרים, הפקר לעניים הפקר. וכב"ה, דסברי דאינו הפקר עד שיפקיר אף לעשירים, אינו הפקר ועניים מעשרים ואוכלים. א"ל ר' יוסי. שמענו שהוא פטור מן המעשרות ד"ה משום קנס. שהפקר ב"ד הפקר. דכתיב [עזרא י ח] וכל אשר לא יבוא לשלשת הימים בעצת השרים והזקנים, יחרם כל רכושו. ומניין שהוא פטור מן המעשרות? ר' יונתן ברי' דר' יצחק בר אחא, שמע לה מן הדא. דתנן, אין מעברין את השנה, לא בשביעית. ולא במוצאי שביעית. ואם עברוה, הרי זו מעוברת. וחודש אחד שהוא מוסיף, לא פטור ממעשרות הוא? עד כדון, שביעית. מוצאי שביעית למה אן מעברין? א"ר אבון, שלא לרבות באיסור חדש. אמר ר' זעירא בשם ר' אבהו. הדא דתימר, עד שלא התיר רבי להביא ירק מחוצה לארץ. אבל משהתיר רבי להביא ירק מחו"ל, היא שביעית היא שאר שני שבוע. תני, אין מעברין כו' אמר ר' מנא. הדא דתימר, בראשונה שהיו השנים כסדרן, שהתבואה הייתה בשילה באביב. ואם תעבר את השמינית אתה מוסיף על איסור חדש. אבל עכשיו שאין השנים כסדרן, והתבואה מאחרת להבשיל, היא שמינית היא שאר שני שבוע. תני, של בית ר"ג עברוה במוצאי שביעית מיד. אמר ר' אבין. אין רצית להביא ראה שהפקר בי"ד פטור מהמעשר מן הדא, אין את ש"מ כלום. דגזרת הכתוב היא דכתיב, שמור את חודש האביב. שומרהו שיבוא בחידושו. ואם הוסיפו חודש, אין כאן הפקר בי"ד, אלא התורה הפקירה את הפירות של החודש הנוסף. ויידא אמרה דא שהפקר בי"ד פטור מהמעשר? דתנן, גדיש שלא לוקט תחתיו, ואמר רבי מנא בשם ר"ש בן לקיש, דב"ש היא. דב"ש אומרים, הפקר לעניים הפקר. ברם כב"ה, עניים מעשרים ואוכלין. וא"ל רבי יוסי. שמענו שהוא פטור מן המעשרות ד"ה, משום קנס. משמע שהפקר בית דין הפקר ופטור ממעשרות. תנן, רשב"ג אומר, נותן לעניים כדי נפילה. וכמה הם כדי נפילה? ר"ז ורבי אבהו אמרו בשם ר' יוחנן. ארבעת קבין לכור. ר"ז בעי קומי רבי אבהו. ארבעת קבין לכור שאם אסוף כור תבואה יתן ארבעה קבים לעני? או לבית כור היינו על שדה שזורעים בה כור יתן ארבעת קבין? א"ל, לבית כור שזורעים בה כור. תמן תנינן. המקבל שדה מחבירו ולא עשתה, אם יש בה כדי להעמיד כרי, חייב לטפל בה. אמר ר' יהודא. מה קיצבה בכרי שהרי יש כרי גדול ויש כרי קטן? אלא אם יש בה כדי נפילה. א"ר אבהו. בנפול לה כדי לזרעה שאם השדה תניב כמות שיוכל לזרוע אותה לשנה הבאה, [ואם הייתה בית כור, כדי נפילה זה כור. חייב לטפל בה, והכא את אמר הכין שכדי נפילה פרושו שנותן ארבעת קבין למקום זריעת כור:

פרק ה הלכה ב

מתני': שיבולת שבקציר וראשה מגיע לקמה. אם נקצרת עם הקמה, הרי היא של בע"ה. ואם לאו, הרי היא של העניים. שיבולת של לקט שנתערבה בגדיש. מעשר שיבולת אחת ונותן לו. אמר ר"א. וכי העני הזה מחליף דבר שלא בא ברשותו? אלא מזכה את העני בכל הגדיש. ומעשר שיבולת אחת ונותן:

גמ': **תנן, קמה מצלת את העומר ואת הקמה.** איזהו היא [דף כה עמוד ב] קמה שהיא מצלת את הקמה? אמר רבי יוחנן. כהדא דתנינן. שיבולת של קציר וראשה מגיע לקמה. א"ר יוסי. והוא שיהא הקציר סובבה. והוא שיהא ראשה מגיע לקמה. והוא שתהא יכולה להקצר עם הקמה. היתה יכולה להקצר עם הקמה, ואין הקמה יכולה להקצר עמה, ניצולת. היו שתיים. הפנימית יכולה להקצר עם הקמה, ואין החיצונה יכולה להקצר עם הקמה. הפנימית ניצולת ומצלת. אמר רבי הושעיא. רומס ^{מוסק} הייתי זתים עם רבי חייא הגדול ואמר לי. כל זית שאת יכול לפשוט ידך וליטלו, אינה שכחה. רבי יוחנן אמר. מכיון שעבר עליו ושכחו, הרי זו שכחה. **מתניתין** פליגא על ר' הושעיא, **דתנן.** שיבולת של קציר וראשה מגיע לקמה. שיבולת שבקציר אף שאן ראשה מגיעה לקמה וכי אינו יכול לפשוט ידו וליטלה? אמר רבי אילא בשם רבי הושעיה. **המשנה שלנו** באומן השני שנו. **שכבר קצר שני שורות ולא מועיל אם יכול להושיט ידו.** ומה שאמר רבי הושעיה שכל זית שאת יכול לפשוט ידך וליטלו, אינה שכחה, זה באותה שורה. דבר שהוא ראוי להציל ושכחו וגם את אותו שראוי להיות ניצול על ידו. מהו שיעשה אותו שראוי להיות ניצול על ידו, שכחה? מי אמרינן כיוון שהוא ראוי להיות ניצול, כאילו כבר ניצל אף ששכחו. או דילמא רק אחרי שינצל ויקצר, נחשב הניצול לניצול. נשמעינא מן הדא דתנן, עימר את הראשון ואת השני ואת השלישי, ושכח את הרביעי. אית תניי תני, אם נטל את החמישית, הרי זו שכחה. ואית תניי תני, אם שהה ליטול את החמישית, הרי זו שכחה. אמר רבי בון ב"ר חייא. מ"ד שרק אם נטל את החמישית הוי שיכחה, כשיש שם ששית. משום ששלשה עומרים חשובים שורה ואין שכחה לשורה. ולכן, אם היה שם עומר שישי הרי נשאר רביעי חמישי ושישי שנידונים כשורה. מ"ד אם שהה ליטול את החמישית, בשאין שם ששית. והשתא אם יש שישי אמאי אם נטל את החמישית הוי שיכחה?, ולא כבר נראה לו לדון את הרביעית בשורה ולהצילה? הדא אמרה, דבר שהוא ראוי להציל ושכחו, הרי זו שכחה. ואף מה שהיה ראוי להנצל על ידו הוי שיכחה. דבר שהוא ראוי להציל ^{והציל} ושכחו מהו שיעשה שכחה? כגון קמה שהצילה את העומר, וזכר את העומר ואחר כך שכח את הקמה. האם כיוון שכבר הצילה כאילו כבר זכה בה ואן בה שיכחה, או הוי שיכחה? [דף כו עמוד א] נשמעינא מן הדא דתנן, סאה תבואה עקורה שעשה ממנה עומר, וסאה שאינה עקורה. אן אומרים יעשו כעומר סאתים שאן בו שיכחה. קס"ד דמיירי ששכח את הקצורה ואחר שהצילה הקמה את הקצורה, שכח את הקמה. ואם דבר שהציל כבר, אן בו שיכחה. אז מאי נ"מ שאינם מצטרפים לסאתים?. הרי גם ככה הכל לבע"ה. שהרי תציל העקורה בגלל שניצלה, את שאינה עקורה שהצילה אותה. דכיוון שהצילה, אן בה שיכחה. הדא אמרה, דבר שהוא ראוי להציל אפילו הציל ושכחו, הרי זו שכחה. אמר ר' יונה. תיפטר, בקוצר שורה ושכח חלק מהקמה ואחר כך מעמר שורה ושכח עומר. וכבר שכח את הקמה, עד שלא ישכח את העומרים. דאן העומר מציל את הקמה. תנן, שיבולת של לקט שנתערבה בגדיש. מעשר שיבולת אחת ונותן לו. כיצד הוא עושה? מביא שתי שיבלין ואומר. אם לקט היא, הרי זו יפה. ואם לאו, הרי מעשרותיה קבועין בזו. ונותן לו את הראשונה. ולמה לא נחוש לומר שמא אותה שיקבע בה מעשרות, לקט היא ומעשר מן הפטור על החייב? אלא אמר רבי יונה. מביא שתי שיבלין חוץ ממה שנותן לעני ואומר. אם לקט היא, הרי זו יפה. ואם לאו, הרי מעשרות קבועים בזו ואם היא לקט בשניה. ונותן לו את אותה אחת. אמר ר' אבהו בשם ריש לקיש, מתניתין שאמרה שיכול לתת אחת לעני דרבי יוסי היא. דתנינן תמן. היו לו שתי רחלות אחת ביכרה ואחת שלא ביכרה, ושתיהן ילדו זכרים ואין אנו יודעים מי הבכור. נותן אחד מהם לכהן, וזה שנשאר ביד הישראל. לדברי ר' יוסי פטור מהמתנות. שר' יוסי אומר, כל שחליפיו ביד כהן, פטור מן המתנות. ור"מ מחייב. דר' יוסי סובר, כל שחליפו ביד

כהן פטור מהמתנות. כיוון שהכהן קיבל בהמה אחת, אף אם הבכור האמיתי נשאר ביד ישראל. עשו את הכהן כאילו זכה בבכור ומכרו לישראל. והישראל החליף עם הכהן ונתן לו את מה שבידו. ובכור שהכהן מכרו לישראל פטור ממתנות. ואף כאן כיוון שהעני קיבל שיבולת אחת, אף אם שיבולת הלקט נשארה בגדיש, עשו את העני כאילו זכה בה והחליפה באחרת. אמר רבי אבא. מה שפטר רבי יוסי מהמתנות, זה לא משום שעשו את שאינו זוכה כזוכה. אלא צריך לזכות את הכהן ואחר כך להחליף. אמר רבי יוסי. לדברי רבי אבא שאמר שלרבי יוסי צריך לזכות לכהן. רבי יוסי כר"א במשנתנו, שאמר שצריך לזכות את כל הגדיש לעני. ופליגי על דריש לקיש שאמר שרבי יוסי בבכורות, כת"ק במשנתנו, דתנינן. שיבולת של לקט שנתערבה בגדיש. מעשר שיבולת אחת ונותן לו. אמר ר"א. וכי העני הזה מחליף דבר שלא בא ברשותו? אלא מזכה את העני בכל הגדיש, ומעשר שיבולת אחת ונותן לו. וכיוון שאמר רבי אבא שלדברי רבי יוסי צריך לזכות לכהן. הוי לית ת"ק בשיטת דר' יוסי, שהרי לדברי רבי אבא, יוצא שרבי יוסי שסובר שצריך לזכות לכהן, כר"א שסובר שצריך להקנות לעני וזה חולק על ת"ק שסובר שלא צריך לזכות לעני. אמר רבי מנא. כל גרמא אמרה, דרבי יוסי היא. דאף לת"ק צריך לזכות לעני. קדם שיחליף. אלא שתנא קמא סבר מימר, אינו מזכה את העני בכל הגדיש, אלא שיבולת אחד בכל מקום שתהיה. ותנא אחריי ארבי אלעזר סבר מימר, מזכה את העני בכל הגדיש. אי נמי תנייא קדמייא סבר מימר בעה"ב זוכה לעני, ואן זה כמזכה מימינו לשמאלו ואחר שזכה לו מחליף ונותן לו שיבולת אחת. ותנייא אחרייא רבי אלעזר סבר מימר, הרי זה כמזכה מימינו [דף כו עמוד ב] לשמאלו, שאינה זכיה. וצריך שיזכה לו את כל הגדיש במתנה על מנת להחזיר חוץ משיבולת הלקט שבה. או שיגביה כל הגדיש על מנת לזכות בשיבולת. ר"ז ורבי אבהו אמרו בשם רבי יוחנן, מחלפת שיטתיה דרבי אליעזר? תמן הוא אמר, המלקט את הפיאה ואמר הרי זו לפלוני עני, זכה לו. והכא אמר הכין שבעל הבית אינו יכול לזכות לעני. וצריך לזכות לעני בכל הגדיש? בשיטתם השיבם. בשיטתכם דאתם אמרים, שבע"ה אינו יכול לזכות לעני. והרי נותן לו שיבולת על ידי חילופין. היאך העני הזה מחליף דבר שלא בא ברשותו? אלא מזכה את העני בכל הגדיש. ומעשר שיבולת אחת ונותן לו:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ה הלכה ג

מתני': אין מגלגלין בטופיח, דברי ר"מ. וחכמים מתירין, מפני שאיפשר:

גמ': תני, המרבץ את שדהו עד שלא ירד העני לתוכה. אם הזיקו מרובה על של עני, מותר. ואם הזיק העני מרובה על שלו, אסור. רבי יהודה אומר. בין כך ובין כך מניחן על הגדר, והעני בא ונוטל את שלו. מחלפא שיטתיה דר"י? תמן הוא אומר, כשם שהוא מידל מדלל את הפירות שגדלו בצפיפות בשלו, כן הוא מידל בשל עניים. והכא אמר הכין? תמן, אי אפשר להדל בלא שיזיק לעניים. כאן אפשר שלא להזיק לעניים שיכול ללקט עבורם ולהניח על הגדר קודם שמשקה. מחלפא שיטתין דרבנן? הכא אינון אמרין, אם הזיקו מרובה על של עני מרבץ. והתם אינון אמרין דמדל בשלו ולא מדל בשל עניים? הכא הם גרמו לעצמן שלא באו קדם שמרבץ שדהו. ברם התם, אן טענה כלפי העניים למה לא באו. שהרי באו בזמן, אלא שהבעלים כבר הדל קדם הזמן. מה דאמר ר"מ במשנה, אין מגלגלין בטופיח. בשהיזק העני מרובה על שלו. ושמיין הפסדו של בע"ה ומנקה משל עניים. ומה דרבנן אמרין במשנה מותר מפני שאפשר. הכוונה [דף כז עמוד א] מגלגלין ושמיין לעניים בהפסדן. ולמי הוא משלם? אמר רבי יונה, לעניי אותה העיר. פשיטא. דאי לא כן, מה אן אמרין למי יתן? אמר ר' חייא בר אדא, למדת הדין נצרכה, דלר"א יכולים עניי העיר לתבוע ממנו. ואן זה ממון שאן לו תובעים.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ה הלכה ד

מתני': בעה"ב שהיה עובר ממקום למקום וצריך ליטול לקט שכחה פאה ומעשר עני. כשיחזור לביתו, ישלם דברי ר"א. וחכ"א, עני היה באותה שעה. המחליף עם העניים. בשלו פטור. ובשל עניים חייב. שנים שקבלו שדה באריסות. זה נותן לזה חלקו מעשר עני. וזה נותן לזה חלקו מעשר עני. המקבל שדה לקצור, אסור בלקט שכחה ופאה ומעשר עני. א"ר יהודה. אימתי? בזמן שקבלה ממנו למחצה לשליש ולרביע. אבל אם אמר לו שלישי מה שאתה קוצר שלך. מותר בלקט שכחה ופאה, ואסור במעשר עני:

גמ': תני, אב ובנו, איש וקרובו, שני אחין, שני שותפין. פודין זה לזה מעשר שני בלא חומש. ונותנין זה לזה מעשר עני. אמר רבי יודא. תבוא מאירה למי שהוא נותן לאביו מעשר עני. אמרו לו, מניין יתן אם היו שניהם עניים?: תנן, א"ר יהודה, אימתי בזמן שקבלה ממנו למחצה לשליש ולרביע. אבל אם אמר לו שלישי מה שאתה קוצר שלך מותר בלקט שכחה ופאה. מה בינה לקדמייתא? אלא לכשתקצור שלישי, הרי הוא שלך שאינו זוכה אלא אחר שתקצר ואן לו במחבר כלום. אמר רבי חייא ב"ר בון. הדא אמרה. שהמוכר זוכה בפאה שהיא מתרת את העומרים. שהרי כאשר קצר הקבלן את אותו חלק שיקבל, התחייב החלק שלא קצר פאה על מה שקצר. ולאחר מכן כאשר קוצר את השאר, מותר לו ללקט באותם עומרים שהתירו את חלקו במה שקצר בתחילה. מכאן נלמד שהקוצר חצי שדה ומכר את החצי הנשאר, יכול ללקט אף בקמה שמתרת את מה שקצר. אמר יוסי ב"ר בון. תמן בקוצר חצי שדהו כבר נתחייבה כשהיא שדהו. והקונה מפריש את החיוב שבא מחמתו. ברם הכא, לא נתחייבה שדהו ברשותו, שהרי אן לו בה אלא לאחר קציר. תנן, אם אמר לו שלישי מה שאתה קוצר שלך. מותר בלקט שכחה ופאה ואסור במעשר עני. אמר רבי אבהו בר נגרי. שנייא היא בלקט שכחה ופאה, שהן בעזיבה בשעת הקציר ואז לא היה לו חלק. אבל מעשר מתחייב בשעת מרוח וכבר זכה בחלקו

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ה הלכה ה

מתני': המוכר שדהו. המוכר מותר, והלוקח אסור. לא ישכור אדם את הפועל, על מנת שילקט בנו אחריו. ומי שאינו מניח את העניים ללקט, או שהוא מניח את אחד, ואת אחד אינו מניח. או שהוא מסייע את אחד מהן, הרי זה גוזל את העניים. על זה נאמר [משלי כב כח] אל תשיג גבול עולים:

גמ': תנן, המוכר שדהו. המוכר מותר, והלוקח אסור. מתניתא כשמכר לו שדהו וקמתו. אבל אם מכר לו קמה, ושייר לו שדה. אצל זה אני קורא לא תכלה פאת שדך, ואצל זה אני קורא ולקט קצירך לא תלקט, ושניהם אסורים. תנן, לא ישכור אדם את הפועל, על מנת שילקט בנו אחריו. ואם עשה כן הרי זה גוזל את העניים. בעל הבית שעושה כן הרי זה [דף כז עמוד ב] גוזל את העניים. פועל שעושה כן ונותן לבנו ללקט אחריו הרי זה גוזל לעניים ולבע"ה, שמפיל יותר כדי שיזכה בנו. וע"ז נאמר אל תשיג גבול עולים. ר' ירמיה ורב יוסף. חד אמר, אלו עולי מצרים. וחד אמר, אלו שירדו מנכסיהן. כהא דלסמיא צווחין כמו שלעיוור קראים סגיא נהורא. א"ר יצחק כתיב [ישעי' נח ז] ועניים מרודים תביא בית. אמר ר' אבין. אם עשית כן, מעלה אני עליך כאלו הבאת ביכורים לבית המקדש. נאמר כאן. ועניים מרודים תביא בית. ונאמר להלן [שמות כג יט] ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלהיך וגו':

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ה הלכה ו

מתני': העומר ששכחוהו פועלים ולא שכחוהו בע"ה. שכחו בע"ה ולא שכחוהו פועלים. עמדו העניים בפניו, או שחיפוהו בקש, אינה שכחה:

גמ': העומר ששכחוהו פועלים ולא שכחו בעה"ב, אינה שכחה. דכתיב [דברים כד יט] קצירך ושכחת. **ללמד שרק אם שכח בעה"ב שהקציר שלו הוא שיכחה.** שכחו בעה"ב ולא שכחו פועלים, אינה שכחה. דכתיב כי תקצור ושכחת. **ללמד שרק אם שכח הקוצר הוא שיכחה.** הא כיצד? **מלמד שאינו שיכחה עד שישכחו שניהם.** ר"ש בן יהודה אומר משום ר"ש. **אפילו חמרין שהן עוברין בדרך, וראו עומר אחד ששכחוהו גם הפועלין וגם הבע"ה,** אינו שכחה. עד שישכחוהו כל אדם. היה עומד בשדה ואומר, יודע אני שהפועלין שוכחין עומרין במקום פלוני, ושכחוהו. *דעומד בצד שדהו כחצר המשתמרת וכבר זכה בו* **ואפילו שכח אחר כך אן זה שכחה.** היה עומד בעיר ואמר, יודע אני שהפועלין שוכחין עומרין במקום פלוני, הרי זה שכחה. שנאמר בשדה ושכחת. ולא בעיר ושכחת. **דאם הבעל הבית בשדה, אז בעינין שגם הבעל הבית ישכח. אבל אם הוא בעיר, לא בעינין שכחת בעה"ה, אלא אפילו שכחת פועלים הוי שכחה.** אמר ר"ז בשם שמואל. אף לענין מציאה כן. **כדאיתמר תמן. ראה אותם רצים אחר מציאה, ואמר תזכה לי שדי, זכתה לו. ואמר שמואל. אין השדה זוכה לו אלא אם עומד בצד שדהו.** מה אנו קיימין? אם ביכול ליגע בהן. מה לי בתוך העיר מה לי בתוך שדהו? **ואם באינו יכול, מה יועיל שעומד בתוך שדהו? ר' אבא בר כהנא ור' יוסי אמרו בשם רבי יוחנן. תרתי בעינין, עומד בתוך שדהו ויכול ליגע בהן. דכיון שאחרים רצין אחריהם, אם אינו עומד בצד שדהו לאו כלום הוא. דהא שדה, חצר שאינה משתמרת היא. וכל הקודם זכה הלכך בעינין נמי שיהא עומד בצד שדהו. תנו, עמדו העניים בפניו, או שחיפיהו בקש, אינה שכחה.** היה כולו מחופה בקש מהו? נשמענא מן הדא דתנו, וכן הסומא ששכח יש לו שכחה. וסומא לא כמי שכולו מחופה בקש הוא? ר' יונה אומר, **מה שנאמר במשנה שאם חיפיהו בקש, אינה שכחה. זה דווקא בזוכר את הקשים. אבל אם שכח גם את הקשין הרי זה שכחה.** אתיא דר' יונה כר"ז. **כדתנו, העומר שלקחו להוליכו לעיר ונתנו על גבי חבירו, ר' שמעון אומר שניהם אינם שכחה. התחתון מפני שהוא מכוסה, והעליון מפני שזכה בו.** אמר ר' זירא, בזוכר את העליון. **אבל אם שכח גם את העליון, יש לתחתון דין שכחה. והטעם הוא שכאשר שכח את העליון, גילה שגם אם לא היה מכוסה היה שוכח אותו. כמה דר"ז אומר, בזוכר את העליון. כן ר' יונה אומר, בזוכר את הקשים:**

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ה הלכה ז

מתני': המעמר לכובעות לכומסאות לחררה ולעומרים, אין לו שכחה. ממנו ולגורן, יש לו שכחה. המעמר לגדיש, יש לו שכחה. ממנו ולגורן, אין לו שכחה. זה הכלל, כל המעמר למקום שהוא גמר מלאכה, יש לו שכחה. ממנו ולגורן, אין לו שכחה. למקום שאינו גמר מלאכה, אין לו שכחה. ממנו ולגורן, יש לו שכחה:

גמ': **תנו, המעמר לכובעות לכומסאות.** ר' יונה אומר מן לעיל *צורת כיפה.* כמה דתימר [שמואל א יז ה] וכובע נחושת על ראשו: לכומסאות. רבי אבינא אומר מלרע *כיפה שבמרכזה בור,* כמה דתימר [דברים לב לד] הלא הוא כמוס עמדי. לחררה. גלגל העומרין כעוגה. **תנו, כל המעמר למקום שהוא גמר מלאכה, יש לו שכחה. ממנו ולגורן, אין לו שכחה. למקום שאינו גמר מלאכה, אין לו שכחה. ממנו ולגורן, יש לו שכחה. מניין? א"ר יוחנן דכתיב [דברים כד יט] כי תקצור קצירך בשדה ושכחת עומר בשדה. מה קציר שאין אחריו קציר. אף עומר שאין אחריו עומר:**

הדרן עלך פרק גדיש

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ו הלכה א

[דף כח עמוד א] מתני': בית שמאי אומרים, הבקר לעניים הבקר. ובה"א, אינו הבקר עד שיבקיר אף לעשירים כשמיטה. כל עומרי השדה של קב קב, ואחד של ארבעת קבין ושכחו. ב"ש אומרים אינה שכחה, ובה"א שכחה:

גמ': אמר רבי חייא בשם ר' יוחנן. טעמייהו דבית שמאי דכתיב גבי לקט. לעני ולגר תעזוב אותם. שהיה יכול לכתוב תעזבם. מה ת"ל [ויקרא יט י] תעזוב אותם? יש לך עזיבה אחרת כזו והיא הפקר. מה זו לעניים ולא לעשירים, אף מה שנאמר במקום אחר לעניים ולא לעשירים. אמר ר"ש ב"ל. טעמייהו דב"ה דכתיב בשביעית [שמות כג יא] תשמטנה ונטשתה. מה ת"ל ונטשתה? יש לך נטישה אחרת שהיא כזו והיא הפקר. מה זו בין לעניים בין לעשירים. אף מה שנאמר במקום אחר, בין לעניים בין לעשירים. מה מקיימון ב"ה טעמייהו דב"ש? תעזוב אותם מיעוט. אותם לעניים ולא לעשירים, אבל מה שאמר במקום אחר, בין לעניים בין לעשירים. מה מקיימון ב"ש טעמייהו דב"ה? תשמטנה ונטשתה מיעוט. זה בין לעניים בין לעשירים, אבל מה שנאמר במקום אחר לעניים אבל לא לעשירים. אמר ר' אבון. לישן דמתניתין מסייע לרשב"ל שטעמם של ב"ה מתשמטנה ונטשתה. דתנן, עד שיפקיר אף לעשירים כשמיטה. הפקר לבהמה אבל לא לאדם, לגויים אבל לא לישראל, לעשירים אבל לא לעניים, ד"ה אין הפקרו הפקר. לאדם אבל לא לבהמה, לישראל אבל לא לגויים, לעניי אותה העיר אבל לא לעניי עיר אחרת, פלוגתא דר' יוחנן ורשב"ל. על דעתיה דר' יוחנן, הפקרו הפקר שהרי באותה העיר הפקיר לכולם, בין לעניים בין לעשירים. וע"ד דרשב"ל, אין הפקרו הפקר שלא הפקיר לכל העולם כשמיטה. א"ר אילא. בפירוש פליגי. ר"י אמר הפקרו הפקר, ורשב"ל אמר אין הפקרו הפקר. אמר ר' אבון ב"ר חייא. הפקר לעניים זכו בהן עשירים, תפלוגתא דר"מ ור' יוסי. ע"ד דר"מ דהוא אמר, כיון שאדם מפקיר דבר, יצא מרשותו, הפקרו הפקר. על דעתיה דר"י דהו אמר אין הפקר יוצא מתחת ידי בעלים, אלא בזכיה. אין הפקרו הפקר [דף כח עמוד ב] עד כדון למדנו שפטור ממעשרות, כשהפקירה לזמן מרובה. אבל הפקירה לזמן מועט, האם פטור או שחוששים להערמה? נישמענא מן הדא דתנן, הפקיר את שדהו. אם בתוך ב' ג' ימים חוזר בו וחייב במעשרות. משמע שהפקיר לזמן, גם לרבי מאיר לא יצא מרשות בעלים עד שיזכה בו אחר. ולכן אם חזר וזכה בו חייב. תני ר"ש דימא קומי ר"ז. אפילו אם לאחר ג' ימים חוזר בו, חייב במעשרות. אמר ליה, כיון דאת אמר אפילו לאחר ג' ימים. היא לאחר ג' ימים היא לאחר כמה ימים. האם כך סובר ר"מ שאפילו הפקיר לימים רבים כל עוד שלא הפקיר עולמית, שכל זמן שלא זכה אחר, לא יצא הדבר מתחת יד הבעלים? לישן מתניתון מסייע לדיוק של ר"ז שמלשון הבריתא משמע שלדעת רבי מאיר אפילו הפקיר לימים רבים כל עוד שלא הפקיר עולמית יכול לחזור בו. דתנן, המפקיר את שדהו שנים ושלשה ימים יכול לחזור בו. בד"א, כשהפקיר סתם. אבל אם אמר שדי מופקרת יום אחד, שבת אחת, חודש א', שבוע א'. אם עד שלא זכה בהן הוא או אחר, יכול לחזור בו. אבל משזכה בו בין הוא בין אחר, אינו יכול לחזור בו. הדא אמרה, הוא זמן מרובה הוא זמן מועט. הדא אמרה, לא חשו על הערמה יותר משלושה ימים. הדא אמרה, שאדם מפקיר וחוזר וזוכה בו. מהדא פשיטא שאילתיה דר' זירא. דר"ז שאל לר"ש דימא, האם לרבי מאיר הוא זמן מרובה הוא זמן מועט. תנן, כל עומרי השדה של קב קב, ואחד של ארבעת קבין ושכחו. ב"ש אומרים אינה שכחה. מה אגן קיימין? אי משום שהוא ניכר והוה דבר מסויים, דיו שנים. אי משום שורה, דיו ג' קבין? חד בר רבנן אמר קומי ריש לקיש. בשם ר' יוחנן, משום שהוא יכול לחלקו ולעשותו שורה כב"ש. דלב"ש אין שורה פחות מארבעה עומרים. רבי יונה בעי. אמרנו במשנה שאם כל עומרי השדה של קב קב וא' של ד' קבין ושכחו, אינו שיכחה. כל עומרי השדה של ב' קבין וא' של שמונת קבין. אם טעמם של ב"ש משום שיכול לחלק ולהיות שורה, אף כאן יכול לחלק. אבל אם משום שהוא ניכר בו העומרים, כאן שכולם גדולים אינו ניכר

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ו הלכה ב

[דף כט עמוד א] מתני': העומר שהוא סמוך לגפה ולגדיש לבקר ולכלים ושכחו. בש"א, אינו שכחה. ובה"א, שכחה:

גמ': וקשיא על דבית הלל. בגפה ובגדיש דבר שהוא מסויים, ואמאי אינון אמרין שכחה? וקשיא על דב"ש. בבקר ובכלים דבר שאינו מסויים שאן מקומם קבוע, ואמאי אינון אמרין דאינו שכחה? תנן כל זית שיש לו שם בשדה וכו' בשמו ובמעשיו ובמקומו אינו שכחה. במקומו כיצד? היה עומד בצד הגת או בצד הפירצה. מתניתין סתם משנה כבית שמאי? דבית שמאי אומרים, אינו שכחה. אמר ר"י. דברי הכל היא. תמן, דבר מחובר בצד דבר מחובר. ברם הכא, דבר תלוש בצד דבר מחובר. אמר רבי אילעאי. שאלתי את רבי יהושע. באלו עומרים פליגי בית שמאי וב"ה? אמר לי. בתורה הזאת שזו מחלוקתם, עומר הסמוך לגפה ולגדיש ולבקר ולכלים ושכחו. בית שמאי אומרים, אינו שכחה. ובית הלל אומרים, שכחה. וכשבאתי אצל רבי אליעזר אמר לי. לא נחלקו בית שמאי ובית הלל, על העומר שהוא סמוך לגפה, ולגדיש, ולבקר, ולכלים ושכחו, שהוא שכחה. ועל מה נחלקו? על העומר שנטלו ונתנו בצד הגפה, בצד הגדיש, בצד הבקר, בצד הכלים, או בכל מקום ושכחו. שבית שמאי אומרים. אינו שכחה מפני שזכה בו. ובית הלל אומרים, שכחה. וכשבאתי את הדברים לפני רבי אליעזר בן עזריה, אמר לי. הברית, הן הן הדברים שנאמרו למשה בחורב. תמן תנינן, האשה שנפלו לה נכסים עד שלא תתארס. מודים בית שמאי ובית הלל, שמוכרת ונותנת וקיים. נפלו לה משנתארסה. בית שמאי אומרים תמכור. ובית הלל אומרים, לא תמכור. רבי פנחס בעי קומי רבי יוסי. ולמה לא תנינתא מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל? אמר ליה, לא אתינן מתני אלא דבר שהוא חומר לשני הצדדין, וקל לשני הצדדים. ברם הכא, חומר הוא לצד אחד, וקל לצד אחד. והתנינן, בית שמאי אומרים הפקר לעניים הפקר. הרי הוא קל לעניים, וחומר לבעל הבית, ותניתה? קל הוא לעניים ואינו חומר לבעל הבית. שמדעתו הופקרו. אמר ליה, והא תנינן, עומר שהוא סמוך לגפה ולגדיש ולבקר ולכלים ושכחו. הרי הוא קל לבע"ה וחומר לעניים ותניתה. א"ל. קל הוא לבע"ה, ואינו חומר לעניים, שעדיין לא זכו בהן. ואמור אופי הכא קל הוא לאשה ואינו חומר לבעל, שעדיין לא זכה בהן? א"ל. מכיון שקידשה, לזכותה ולזכותו נפלו. אמר רבי יהודא. אמרו לפני ר"ג. הואיל וארוסה, אשתו. ונשואה, אשתו. מה זו מכרה בטל, אף זו מכרה בטל. א"ל, בחדשים אנו בוששים. אלא שאתם מגלגלין עלינו הישנים? אילו הן החדשים?, משנישאת. ואילו הן הישנים?, עד שלא נישאת:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ו' הלכה ג

[דף כט עמוד ב] מתני': ראשי שורות, עומר שכנגדו מוכיח כגון אם עמר מצפון לדרום ושכח עומר אחד אינו שיכחה כי את העומר הזה יכול לעמר עם השורה ממזרח למערב. העומר שהחזיק בו להוליכו לעיר ושכחו, מודים שאינו שכחה. אילו הן ראשי השורות. שנים שהתחילו באמצע השורה. זה פנה לצפון, וזה פנה לדרום. ושכחו לפנייהם ולאחריהם. שלפניהם שכחה, ושל אחריהם אינו שכחה. יחיד שהתחיל מראש השורה. ושכח לפניו ולאחוריו. שלפניו אינו שכחה, ושל אחוריו שכחה, שהוא בבל תשוב. זה הכלל. כל שהוא בבל תשוב, שכחה. וכל שאינו בבל תשוב, אינו שכחה:

גמ': מניין לראשי שורות? אמר רבי יונה דכתיב [דברים כד יט] כי תקצור קצירך בשדך ושכחת עומר בשדך, לא תשוב לקחתו. מה שאתה קוצר, ולא תשוב אליו אתה שוכח. להוציא אם שכחת עומר שודאי תשוב אליו, ממקום אחר כמו בראשי השורות. עד כדון ראשי שורות קמה דכתיב כי תקצור. סוף שורות עומרים שעדיין לא הגיעה אליהם ושכחם. מניין שאינו שכחה, דתנן שלפניו אינו שכחה? אמר רבי יונה. מדכתיב, ושכחתה עומר בשדך לא תשוב לקחתו. ממקומו שבאת לא תשוב לקחתו. אבל אם לא הייתה שם, אתה שב ולוקח. עד כדון ראשי שורות קמה דכתיב כי תקצור, וסוף שורות עומרים. ראשי שורות עומרים, וסוף שורות קמה מניין? אמר רבי יונה. נילף ראשי שורות עומרים, מראשי שורות קמה. וסוף שורות קמה, מסוף שורות עומרים. תנן, ראשי שורות, עומר

שכנגדו מוכיח. **העומר שכנגדו מוכיח** כיצד? היו לו עשר שורות של עשרה עשרה עומרים. **שיכול לעמר אותם מצפון לדרום או ממזרח למערב** עימר אחת מהן צפון ודרום, ושכח אחד מהן. אינו שכחה, מפני שהוא נידון מזרח ומערב. עימר מזרח ומערב **ושוב שכחו**. מהו שיעשה שכחה? **האם מאחר וכבר ניצול מדין שכחה פעם אחת, דינו כאילו זכה בו ולא יבוא יותר לדין שכחה או לא?** נשמיענא מן הדא דתנן, עימר את הראשון ואת השני ואת השלישי, ושכח את הרביעי. אית תניי תני, אם נטל את החמישית, הרי זו שכחה. ואית תניי תני, אם שהה ליטול את החמישית, הרי זו שכחה. **ואמר רבי בון ב"ר חייא. מ"ד שרק אם נטל את החמישית הוי שיכחה, כשיש שם שישי. משום ששלשה עומרים חשובים שורה ואין שכחה לשורה. ולכן, אם היה שם עומר שישי הרי נשאר רביעי חמישי ושישי שנידונים כשורה. מ"ד אם שהה ליטול את החמישית, בשאין שם שישי. והשתא אם יש שישי אמאי אם נטל את החמישית הוי שיכחה, ולא כבר נראה לו לדון את הרביעית בשורה? הדא אמרה, דבר שהוא ראוי להציל ושכחו, הרי זו שכחה. היה עומר אחד גדול בקצה השדה בראש שורה של עומרים קטנים, עימר צידו החיצון שכלפי חוץ השדה שלא כלפי שאר העומרים. על צידו הפנימי הפונה לשדה או נטלו, פשיטא שנידון בשורה. עימר צד הפנימי של העומר, על הצד החיצון או נטלו, מהו שידון כשורה? האם כיוון שמדובר בעומר אחד, ולא אסף עומר בינו לבין העומרים האחרים עדין נחשב כשורה. או כיוון שנוצר מרווח בין החלק שנשאר לשאר העומרים בשורה, אינו נידון כשורה? עימר צידו העליון פשיטא שצידו התחתון, נידון בשורה. עימר [דף ל עמוד א] התחתון האם צידו העליון נידון כשורה כגון שנשאר תלוי על יתד או שכיוון שאינו מונח על הארץ אינו נחש חלק מהשורה? רב כד נחית לתמן אמר. אנא הוא בן עזאי דהכא. אתא חד סב שאל ליה. מצאו שני הרוגים זה על גב זה מה הדין? סבר רב שהן עורפין. א"ל, אין עורפין. א"ל למה? אמר ליה, התחתון משום שהוא טמון. והעליון משום שהוא צף. כד סלק להכא אתא לגבי רבי, א"ל, יאות אמר לך אותו זקן אבל מטעם אחר דכתיב כי ימצא, חלל אחד ולא שימצאו שנים. ר' יהודה ברבי אמר, היה שם אמת המים על כל פני השדה. והיו עומרים עומדים בשורה משני צידי אמת המים. אם אם כשרוצה לחרוש לאורך השורה חייב לעקר את המחרישה מצד זה ונותנה בצד זה, אינו נידון כשורה. ואם לאו, נידון כשורה. קצר מצפון לדרום ושכח עומר וקצר ממזרח למערב חצי שורה ונשאר אותו עומר ובא למחר, אינו נידון כשורה והרי הוא שכחה. קצר חצי וישב לאכול, ישב לישן, קרא לו חברו. חשכה ובא למחר, נידון כשורה. עומר שנטלו להוליכו לעיר, ונתנו על גבי חברו ושכח את שניהן. התחתון שכחה והעליון אינו שכחה. רש"א, שניהם אינו שכחה. התחתון מפני שהיא מכוסה. ועליון מפני שזכה בו. ר"ז אומר, בזוכר את העליון. אבל אם שכח גם את העליון, יש לתחתון דין שכחה. והטעם הוא שכאשר שכח את העליון גילה שגם אם לא היה מכוסה היה שוכח אותו. אתיא דר"ז כר' יונה. כמו דר' יונה אמר, בזוכר את הקשין. כדתנן, עמדו העניים בפניו, או שחיפווהו בקש, אינה שכחה. ואמר ר' יונה, בזוכר את הקשים. כן ר"ז אומר, בזוכר את העליון. שדה שעומריה מעורבבים ושכח אחד מהן, אינו שכחה. עד שיטול כל סביבותיו שאני אומר שאולי התכוון לאסוף מכון אחר**

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ו הלכה ד

מתני': שני עומרים שכחה, שלשה אינו שכחה. שני ציבורי זיתים וחרובים שכחה, ושלשה אינו שכחה. שני הוצני פשתן שכחה, ושלשה אינו שכחה. שני גרגרים פרט, ושלשה אינן פרט. שני שבולין לקט, ושלשה אינן לקט. כדברי ב"ה. ועל כולן ב"ש אומרים. שלשה לעניים, וארבע לבע"ה:

גמ': תנן, שני עומרים שכחה, שלשה אינו שכחה. אמר רבי בון ב"ר חייא בשם רבי יוחנן. שלושה עומרים עשויין כמין גם מהו? תנן, שני ציבורי זיתים וחרובים שכחה, ושלשה אינו שכחה. לא אמר אלא שני ציבורי זיתים שיכחה. הא שני זיתים אינם שיכחה. מה בין הציבורין ומה בין הזיתים? ציבורין גמר מלאכה זיתים אינן גמר מלאכה. ותנן, כל המעמר למקום שהוא גמר מלאכה, יש לו

שכחה. ממנו ולגורן, אין לו שכחה. למקום שאינו גמר מלאכה, אין לו שכחה. ממנו ולגורן, יש לו שכחה. א"ר הושעיא רומס הייתי זיתים עם רבי חייא הגדול ואמר לי כל זית שאת יכול לפשוט ידך וליטלו אינו שכחה רבי יוחנן אמר. מכיון שעבר עליו ושכחו, הרי הוא שכחה. אמר ר"א בשם רבי חייא רבה. חצי אשכול פרט. תני רבי חייא, חצי אשכול או אשכול שלם פרט. והתני שני גרגרים פרט? **מתניתין בנופל בשעת בצירה. שדווקא ענב אחד או שנים הוא פרט יותר מכך לא הוא פרט. מה דאמר ר' אמי, לגבי שיכחה בקוצר ומניח תחת הגפן, שיהיו עשויין כמין סניפין לפני הגת. ואחר כך כשאסף שכח אשכול דהוי שיכחה. אמר מנחם בשם ר' יונתן, הא דאמרן ששלושה אינם פרט והוא שיהא חותכן בשוה שנפלו לארץ בפעם אחת אבל אם בכל פעם נפל גרגר אחד אפילו הצטברו יותר משלושה הוה פרט.** א"ר אבון. טעמייהו דב"ש דאמרי שלוש הוא לקט? מדכתיב [דברים כד יט] לגר ליתום ולאלמנה יהיה, אחד כנגד כל אחד מהם. טעמייהו דב"ה דאמרי שנים הוא לקט מדכתיב [ויקרא יט י] לעני ולגר תעזוב אותם. א"ר מנא. שניהם מקרא אחד דרשו, דכתיב, לגר ליתום ולאלמנה יהיה. ב"ש אומרים, שלושה שרמז בפסוק יהיה לעניים. וב"ה אומרים, שלושה שרמז הפסוק יהיה לבע"ה:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ו הלכה ה

מתני': העומר שיש בו סאתים ושכחו, אינו שכחה. שני עומרים ובהן סאתים. רבן גמליאל אומר לבעה"ב. וחכמים אומרים, לעניים. אמר ר"ג. וכי מרוב העומרים יופי כוחו של בע"ה, או הורע כחו של בע"ה? א"ל יופי כחו. אמר להם. מה אם בזמן שהוא עומר אחד ובו סאתים, אינו שכחה. שני עומרים ובהן סאתים, אינו דין שלא יהא שכחה? אמרו לו. אם אמרו בעומר אחד, שהוא כגדיש. תאמר בשני עומרים, שהן ככריכות. קמה שיש בה סאתים ושכחה, אינה שכחה. אין בה סאתים אבל היא ראויה לעשות סאתים, אפילו היא של טופח, רואין אותה כאלו היא ענבה של שעורין:

גמ': תנן, העומר שיש בו סאתים ושכחו, אינו שכחה. מ"ט? א"ר אלעזר. כתיב [דברים כד יט] כי תקצור קצירך בשדך, ושכחת עומר בשדה. עומר שאתה יכול לפשוט ידך וליטלו. יצא זה שאי אתה יכול לטלו מחמת גדלו שאף שהוא עומר אן בו שיכחה. אית תניי תני, ושכחת עומר, ולא גדיש ועומר שיש בו שני סאים אינו נקרא עומר אלא גדיש. היאך עבידא מה ההבדל ההלכתי בן שני הדעות? שכח עומר אחר בצידו. אין תעבדינא כעומר רגיל, ד"ה שכחה [דף ל עמוד ב] ואין תעבדינא כגדיש, מחלוקת ב"ש וב"ה. דבעומר הסמוך לגדיש, לב"ש אינו שכחה, ולב"ה ה"ז שכחה. שכח שני עומרים בצידו. אין תעבדינא עומר, מחלוקת ב"ש וב"ה. דלב"ה שלושה נדונים כשורה ואינם שיכחה. לב"ש רק ארבע נדונים כשורה וה"ז שכחה. אין תעבדינא גדיש, אינו נידון כשורה: א"ר יונה [דברים כד יט] כי תקצור קצירך בשדה ושכחת עומר בשדה. עומר שיש בו סאתים ושכחו, אינו שכחה. קמה שיש בה סאתים ושכחה, אינה שכחה. אן בה סאתים אבל ראויה לעשות סאתים? על זה תנן, אפילו היא של טופח, רואין אותה כאלו היא ענבה של שעורין. א"ר יוסי, ובלבד שגדלה כבר לשיבולין אבל אם עודה שחת לא. היו דקות קצרות, רואין אותן כאלו הן ארוכות. שדופות, רואין אותן כאלו הן מליאות:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ו הלכה ו

מתני': קמה מצלת את העומר ואת הקמה. והעומר אינו מציל לא את העומר ולא את הקמה. איזה היא קמה שהיא מצלת את העומר? כל שאינה שכחה, אפילו קלח אחד. סאה תבואה עקורה, וסאה שאינה עקורה. אינן מצטרפין, וכן באילן. השום והבצלים

אינן מצטרפין. רבי יוסי אומר. אם באת רשות העני באמצע לקט שיכחה או פאה, אין מצטרפין. ואם לאו, הרי אלו מצטרפין:

גמ': תנן, קמה מצלת את העומר ואת הקמה. מנין שקמה מצלת את העומרין? אמר רבי. דכתיב, כי תקצור קצירך בשדה ושכחת עומר בשדה. עומר שסביבותיו קציר הוה שיכחה, ולא עומר שסביבותיו קמה. ולמה עומר שסביבותיו עומרין הוי שיכחה?, ועומר שסביבותיו קמה לא? עומר שסביבותיו עומרין, סביבו שדה. עומר שסביבותיו קמה, סביבו קשין. ולא מתקים שכחת עומר בשדה. תנא, קמת חבירו מצלת על שלו. של גוי מצלת את של ישראל. של חטין מצלת את של שעורין, דברי רבי. וחכ"א, אינה מצלת אלא שלו. ואינה מצלת אלא מינה. תני רשב"ג. כשם שהקמה מצלת את העומר, כך העומר מציל את הקמה. ודין הוא. ומה אם הקמה שהוא המציל שיפה בה כח העני, שיש לו בה שכחה ופאה, אעפ"כ אם שכחה, הרי קמה שבצידה מצלת אותה שלא תגיע לידי העני. עומר שהורע בו כח העני, שאן לו בה אלא שיכחה, אינו דין שיציל את העומר או הקמה השכוחים שבצידו? אמר לו רבי. לא. אם אמרתה בקמה שמצלת את העומר שהורע כח העני בו ובקל הוא ניצול. תאמר בעומר שיציל את הקמה שיפה כח העני בו? מדברי שניהם נלמד. מצילין עומר מעומר, ואין מצילין קמה מקמה. מצילין עומר מעומר דעומר שהורע בו כח העני, יציל עומר שאף בו הורע כח העני. ואין מצילין קמה מקמה. שקמה שיפה בו כח העני, לא תציל עומר שאף בו יפה כח העני. תנן, איזה היא קמה שהיא מצלת את העומר? כל שאינה שכוחה. הא אם שכח את הקמה, הוה העומר שכחה. אולי נפשוט מכאן את השאלה האם דבר שהיה ראוי להציל ושכחו, האם אותו שהיה ראוי להנצל חוזר ונהיה שיכחה. הרי מכאן ראייה דהוה שיכחה. דאם דבר שראוי להינצל נחשב כניצול אף אם שכח את המציל, אם כך למה העומר אינו ניצול אם חזר ושכח את הקמה? תיפטר בשכח את הקמה תחילה. תנן, סאה תבואה עקורה, וסאה שאינה עקורה. אינן מצטרפין. הא אם היו שתיהן עקורות שהיו שני עומרין שבכל אחד סאה, אן בהם שיכחה והרי זה לבעל הבית. מתני' כר"ג. אבל לרבן צריך שיהיה סאתים בעומר אחד [דף לא עמוד א] ותיצול עקורה משאינה עקורה? הדא אמרה, דבר שהוא ראוי להציל [והציל] ושכחו הרי שכחה? כגון קמה שהצילה את העומר, וזכר את העומר ואחר כך שכח את הקמה. אן אומרין כיוון שכבר הצילה כאילו כבר זכה בה ואן בה שיכחה, אלא הוי שיכחה? דתנן, סאה תבואה עקורה[שעשה ממנה עומר], וסאה שאינה עקורה. אן אומרין יעשו כעומר סאתים שאן בו שיכחה. קס"ד דמיירי ששכח את הקצורה ואחר שהצילה הקמה את הקצורה, חזר ושכח את הקמה. ואם דבר שהציל כבר, אן בו שיכחה. אז מאי נ"מ שאינם מצטרפים לסאתים?. הרי גם ככה הכל לבע"ה. דכיוון שהסאה קמה הצילה את הסאה העקורה, אף אם ישכח אותה אן בה שיכחה ותציל את העקורה? הדא אמרה, דבר שהוא ראוי להציל אפילו הציל ושכחו, הרי זו שכחה. אמר ר' יונה. תיפטר, בקוצר שורה ושכח חלק מהקמה ואחר כך מעמר שורה ושכח עומר. וכבר שכח את הקמה, עד שלא ישכח את העומרין. דאן העומר מציל את הקמה. תנן, סאה תבואה עקורה, וסאה שאינה עקורה. אינן מצטרפין וכן באילן וכ"ו. רבי יוסי אומר. אם באת רשות העני באמצע, אין מצטרפין. ואם לאו, הרי אלו מצטרפין: מה? עד שתבא ממש שיהיה שם לקט שכחה או פאה. או אפילו נראית לבא? נשמעיןא מן הדא דתני כיצד רשות עני באמצע? כגון תבואה וכרם. שבן המחובר לתלוש יכול להיות לקט בתבואה או פרט בכרם. ושדה וכרם הרי לא על אתר הוא. היינו שלא בהכרח שיהיה שם לקט או פרט בן הקמה לעומר. ומזה שלא כתב כגון בתבואה ובכרם. אלא כתב כגון תבואה וכרם. משמע שתבואה וכרם כיוון שבמינם ראוי שיהיה יד העני באמצע אפילו לא היה כלום אינם מצטרפים. הדא אמרה אפילו נראית להביא:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ו הלכה ז

מתני': תבואה שניתנה לשחת או לאלומה *לקשור בה*, וכן באיגודי השום. ואגודת השום והבצלים, אין להם שכחה. וכל הטמונים בארץ. כגון הלוף והשום והבצלים, ר' יהודה אומר אין להם שכחה. וחכ"א, יש להן שכחה:

גמ': **תנן, תבואה שניתנה לשחת או לאלומה.** א"ר יונה. לא סוף דבר ניתנה לשחת משעת זריעה. אלא אפילו זרעה לאכילה ונמלח עליה ונטלה ע"מ ליתנה לשחת, אין לה שכחה. תמן תנינן. המדליק את הגדיש והיו בו כלים. רבי יהודה אומר, משלם כל מה שבתוכו. וחכ"א, אינו משלם אלא גדיש חיטין או גדיש שעורין. מחלפה שיטתיה דרבי יהודה? תמן גבי אש הוא אומר, לרבות את הטמון. והכא בשכחה הוא אומר פרט לטמון? תמן כתיב[שמות כב ה] ונאכל הגדיש או הקמה. ממשמע שנאמר קמה, איני יודע שהגדיש הוא בכלל? ומה ת"ל גדיש? גדיש וכל מה שבתוכו, לרבות את הטמון. והכא בשיכחה כתיב שדך, בגלוי פרט לטמון. מחלפא שטתייהו דרבנן? תמן אינון אמרין, פרט לטמון. והכא אינון אמרין, לרבות את הטמון? תמן כתיב, ונאכל גדיש או הקמה או השדה. מה שדה בגלוי, אף כל דבר שהוא גלוי. ברם הכא כתיב שדך. מה שדך בגלוי, פרט לטמון. וכתיב קצירך מה קצירך בגלוי, פרט לטמון. והוי מיעוט אחר מיעוט. ואין מיעוט אחר מיעוט, אלא לרבות את הטמון:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ו הלכה ח

מתני': הקוצר בלילה והמעמר והסומא יש לו שכחה. ואם היה מתכוין ליטול את הגס הגס, אין לו שכחה. אם אמר, הרי אני קוצר על מנת מה שאני שוכח אטול, יש לו שכחה:

גמ': כיני מתניתין. הקוצר בלילה והמעמר בלילה, וסומא בין ביום ובין בלילה. תנן, ואם היה מתכוין ליטול את הגס הגס, אין לו שכחה. דשכשישוב ליטול הדקים יבחין בגסין שהשאיר. אמר רבי יונה. לא סוף דבר ששכח מהגסין, כשנטל את הגסים. אלא אף אם התכוון ליטול רק את הדקים ושכח חלק מהדקין. אין להם שכחה. דשכשישוב ליטול הגסים יבחין בדקין שהשאיר. תנן, אמר הרי אני קוצר על מנת מה שאני שוכח אני אטול, יש לו שכחה. מ"ט? שהתנה על מה שכתוב בתורה. וכל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל:

הדרן עלך פרק בית שמאי

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ז הלכה א

מתני': כל זית שיש לו שם בשדה. אפי' כזית הנטופה בשעתו ושכחו, אינו שכחה. במה דברים אמורים? בשמו ובמעשיו ובמקומו. בשמו, שהיה שופכני או בישני. במעשיו, שהוא עושה הרבה. במקומו, שהוא עומד בצד הגת או בצד הפירצה. ושאר כל הזיתים [דף לא עמוד ב] ב' שכחה, שלשה אינן שכחה. רבי יוסי אומר. אין שכחה לזיתים:

גמ': תמן תנינן, כל זית שיש לו שם בשדה. אפילו כזית הנטופה בשעתו אפילו שזה רק זמני ושכחו, אינו שכחה. מ"ט? א"ר אילא. דכתיב, ושכחת עומר בשדה. עומר שאתה שוכחו לעולם. יצא זה, שאת זוכרו לאחר זמן. ר' ירמיה בעי. היה מסויים בדעתו. כמי שהוא מסויים? היה עומד בצד הדקל, הדקל מסוימו. היו שניהם נטופה ששניהם יחד נותנים יותר מכל שנים אחרים, זה מסויים את זה. וזה מסויים את זה. היתה כל שדה נטופה? נישמענא מן הדא. רבי יוסי אומר, אין שכחה לזיתים. ואמר ר"ש בן יקים. לא אמר רבי יוסי, אלא בראשונה שלא היו הזיתים מצויין. שבא אדריינוס הרשע והחריב את כל הארץ. ואפילו

שלאחד היו הרבה זתים כיוון שבכל הארץ לא היו מצויים אן להם שיכחה. אבל עכשיו שהזיתים מצויין, יש להם שכחה משמע שהולכים גם אחר העולם: שופכני, נוטף שמן. והתנין, נוטפה זה הנוטף שמן? אלא שהוא עושה שמן הרבה. והתן במעשיו שהוא עושה הרבה? אלא שופכני, שהוא עושה שמן הרבה. נוטפה, נוטף שמן. במעשיו, שהוא עושה הרבה זיתים. בישני. אית דבעי מימר, בישני ממש שהוא מפורסם שעושה מעט. אית דבעי מימר, דהוא עושה הרבה ומבעית מביש לחבריה. עד די עביד ד' כיפליסין פי ארבע מזית רגיל. ? כי היא דתנין, כל עומרי השדה של קב קב, ואחד של ארבעת קבין ושכחו אינו שיכחה. או מכיון שהוא עושה יותר מחבירו, כמי שהוא מסויים?. עד די יעבד כל שנה ושנה? או מכיון שהוא עושה רובן של שנים, כמי שהוא מסויים? במקומו. שהוא עומד בצד הגת, או בצד הפירצה. מתניתין דבית שמאי היא. דתנן, העומר שהוא סמוך לגפה וכו' ב"ש אומרים אינו שכחה, וב"ה אומרים שכחה. אמר רבי יוסי, דברי הכל היא. תמן, תלוש בצד דבר המחובר. ברם הכא, דבר מחובר בצד דבר מחובר. רבי יוסי אומר, אין שכחה לזיתים. אמר רבי שמעון בן יקים. לא אמר רבי יוסי, אלא בראשונה שלא היו הזיתים מצויין. שבא אדריינוס הרשע והחריב את כל הארץ. אבל עכשיו שהזיתים מצויין, יש להם שכחה. רבי יוסי אמר. לא חייב אדם שכחה לזיתים, אלא ר"ע. דהוא דריש גז"ש, אחריו אחריו, בזתים כתיב כי תחבוט זתיך לא תפאר אחריו. בענבים כתיב כי תבצור כרמך לא תעולל אחריו. מה ענבים יש להם שיכחה אף זתים כן. אבל לרבי יוסי דלא דריש אחריו אין שכחה לזיתים. התיבון, לר"ע דגמר שיכחה מדכתיב אחריו. הרי לדעת כולם יש שכחה בעומרים. והרי לא כתיב בעומרים אחריו? מכיון שכתוב לא תשוב לקחתו, כמי שכתוב אחריו. תנן, בד"א? בזמן שלא התחיל בו. אבל התחיל בו, אפילו זית הנוטפה בשעתו ושכחו, יש לו שכחה. רבי יונה בעי. ההן זית נוטפה. האם כמו שלדעת חכמים אף שאן לזית נוטפה שיכחה הואיל והוא מסויים. אעפ"כ אם התחיל בו יש לו שיכחה. גם ר יוסי סובר שאף שלזתים אן שיכחה. אם התחיל בו יש לו שיכחה? או שלדעתיה דר"י אן הבדל. אפילו התחיל בו כמי שלא התחיל בו. דלעולם אן שיכחה לזתים?.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ז הלכה ב

[דף לב עמוד א] מתני': זית שנמצא עומד בין שלש שורות של שני מלבנים ושכחו, אינו שכחה. זית שיש בו סאתים ושכחו, אינו שכחה. בד"א? בזמן שלא התחיל בו. אבל התחיל בו, אפילו זית הנוטפה בשעתו ושכחו, יש לו שכחה. כל זמן שיש לו תחתיו, יש לו בראשו. ר"מ אומר, משתלך המחבא מקל שאיתו נוקפים זיתים.

גמ': תנן, זית שנמצא עומד בין שלש שורות של שני מלבנים שהיו מסודרים שורה של שנים, שלוש, ושנים, והוא האמצעי] ושכחו, אינו שכחה. אמר ר"א. כיני מתניתין. של שני מלבנים בן כל שני שורות ושכחו. מה אן קיימין? אם משום דבר מסויים, וכי אין כאן זיתים שדומים לו? הרי לא מדובר בזית מיוחד. אם משום שורה, וכי הוא עצמו לבד נידון בשורה? שהרי מדובר שכבר מסק את כל העצים סביבו. ומה שיק שורה בעץ בודד?. אלא על ידי השורה שהוא באמצעה ועל ידי השורות שמסביבו הוא נעשה מסויים. אמר רבי יוחנן בזית נודיין מיוחד היא מתניתא. אמר ר' יוסי. לי סוף דבר נודיין, אלא אפילו שאר כל הזיתים. מכיון שהזית מוקף בעצים, דרכו ליבחן כנודיין, אפילו שאר כל הזיתים אין להן שכחה. אית תנאי תני, זית שנמצא בין שלש שורות. אית תנאי תני, זית שנמצא עומד בין שלש שורות. מאן דאמר שנמצא, מסייע לרבי יוחנן דמשמע שהחשיבות בזית עצמו. מ"ד שנמצא עומד, מסייע לר"א דמשמע שהחשיבות במיקום. מתניתין לרבי יוחנן דתני. בד"א שדווקא אם מוקף זתים? כשהיה מכירו שהוא שם ושכחו. אבל אם לא היה מכירו, מרדף אחריו אפילו עד מאה. היינו אפילו שמאה אמות מכל סביבותיו כבר נקטף ורק הוא נשאר אן בו שיכחה, שהרי לבסוף יכירו. משמע שהחשיבות בעץ ולא במיקום. בשעת הלימוד אמרו בישיבה, הא אם יש בו סאתים ושכחו, אינו שכחה. והרי המשנה אמרה שכל זית שנמצא עומד בין שלש שורות אינו שיכחה. ומה שייך לאמר הא אם יש בו סאתים אינו שיכחה. משמע שדיברנו על

דבר שיש בו שיכחה ורק אם יש בו סאתים אינו שיכחה? לא על הדא איתאמרת, אלא על הקדמייתא. **דתנן**, כל זית שיש לו שם בשדה כזית הנטופה בשעתו ושכחו, אינו שכחה. **ואם התחיל בו יש בו שיכחה**. עליה איתאמרת. **שאפילו התחיל בו ושכחו, אם נשאר בו סאתים שלא קטף ושכחו, אינו שכחה: תנן**, כל זמן שיש לו תחתיו יש לו בראשו. פתר לה תרין פיתרין. כל זמן שיש לו תחתיו, יש לו בראשו. **הא אן לו תחתיו, אן לו בראשו. ורבי מאיר בא להקל ואומר אפילו אן לו תחתיו יש לו בראשו עד שתלך המחבא** [דף לב עמוד ב] פתר חורן. כל זמן שיש לו תחתיו, יש לו בראשו. **ר"מ אומר אם הלכה המחבא, אף על פי שיש לו תחתיו אין לו בראשו. תני משום ב"ש. משיניח את הכרכר הוא מחבא וגמרו, הרי זה אן לו בראשו כשיטת ר"מ: אמר ר' אבהו, ר"ש בן לקיש, קורא לו בר כרה. אמרו בשם רבי אבהו, למה נקרא שמו מחבא? שהוא משיר את החבוין. דכתיב[שמאל א כג כג] ודעו וראו מכל המחבוין אשר יתחבא שם:**

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ז הלכה ג

מתני': איזו פרט? הנושר בשעת הבצירה. היה בוצר עקץ את האשכול הוסבך בעלים ונפל לארץ ונפרט, הרי זה של בע"ה. המניח כלכלה תחת הגפן בשעה שהוא בוצר, הרי זה גוזל את העניים. על זה נאמר [משלי כב כח] אל תסיג גבול עולים. איזהו עוללות? כל שאין לו לא כתף ולא נטף. אם יש לה כתף או נטף, הרי זה של בעל הבית. אם ספק, לעניים. עוללות שבארכובה *זמורה*. אם נקרצת *נתלשת* היא עם האשכול, הרי זה של בע"ה. ואם לאו, הרי הוא של עניים. גרגר יחידי. רבי יהודא אומר, אשכול. וחכמים אומרים, עוללות:

גמ': **תנן**, המניח כלכלה תחת הגפן בשעה שהוא בוצר, הרי זה גוזל את העניים. הדא אמרה, פרט בנשירתו קדש. לית הדא פשיטא שאלתיה דאילפא? דאילפא שאל. לקט בנשירתו, מהו שיקדש? אמר רבי שמואל בר אבדומא. שנייא היא, שהוא גרם לו שלא ירד לארץ. ואף שמצד הדין זכה בהם הרי הוא מפקיעה אותם מהעניים: **תנן**, איזו היא עוללות? כל שאין לו לא כתף ולא נטף. איזו היא כתף? פסיגים זו על גבי זו. איזו היא נטף? התלויות בשדרה ויורדות. אמר ר' אבא בשם רב יהודא. והן שיהיו כולן נוגעות בפס ידו. **קס"ד שרק אם כל הענבים אינם יכולים למלא כף יד, יש להם דין עוללות, אבל יותר מזה לא**. לא כן אמר רבי חייא, מעשה ששקלו עוללות שבע ליטריות בציפורין? אמר רבי חנינה, הכוונה שבענבים יהיו רווחים עד שאם יתן האשכול על גבי טבלה או פס ידו, יהו כולן נוגעות בטבלה, ולא יגעו זה בזה. בן לוי שנתמנה לו מעשר טבל ומצא בתוכו עוללות. הרי זה עושה אותן תרומת [דף לג עמוד א] מעשר על מקום אחר. ועוללות לאו של עני הם? אמר רבי אבין בשם רבנן דתמן. **בנקרצות עם האשכולות ותנן, אם נקרצת היא עם האשכול, הרי זה של בע"ה. תנן, גרגר יחידי. רבי יהודא אומר, אשכול. וחכמים אומרים, עוללות**. א"ר סימון. טעמא דרבי יהודא דכתיב[ישעי' יז ו] ונשאר בו עוללות כנוקף זית שנים שלשה גרגרים. יותר או פחות מכאן, אשכול: דלמא. רבי אבהו ורבי יוסי בן חנינא ור"ש בן לקיש עברו על כרם דורון. אפיק לון אריסא חדא אפרסק. אכלון אינון וחמריהון ואייתרון. ושערונא כהדין לפיסא דכפר חנניא, מחזיק סאה של עדשים. בתר יומין עברון תמן, אפיק לון תרי תלת לגו ידא. אמרו ליה מן ההוא אילנא אנן בעיין. אמר לון מיניה אינון. וקרונ עלוי [תהילים קז לד] ארץ פרי למלחה מרעת יושבי בה. אמר ר' חנינא. כד סלקת להכא. **נסיבית איזורי ואיזוריה דברי ואיזוריה דחמרי מקפא בירתא דחרובתיה דארעא דישראל, ולא מטין קצת חד חרוב, ונגד מלא ידיו דובשה**. אמר רבי יוחנן. יפה סיפסוף פרי לא בשל שאכלנו בילדותינו, מפרסקיה שאכלנו בזקנותינו. דביומוי אשתני עלמא. א"ר חייא בר אבא. סאה ארבלית היתה מוציאה. סאה סולת, סאה קמח, סאה קיבר, סאה מורסן, סאה גניינין *פסולת קשין*. וכדון, אפילו חדא בחדא לא קיימא. אמר רבי חונא בשם רבי אבון. קינמון שהוא דבר יקר, ומרוב השפע היו ישראל

מגדלין אותו, **מאכל לעזים**. אמר רבי חונא בשם רבי אבון. שני תמידין שהיו מקריבין בכל יום. היו מרכיבין אותן על גבי גמל, ורגליהן נוגעות בארץ. אמר רבי חונא בשם רב אידי. מעשה באחד שקשר עז לתאינה, ובא ומצא דבש וחלב מעורבין. רבי אמר לרבי פרידא. לית את חמי לי ההיא סגולה *אשכול ענבים* בגו כרמך? א"ל אין. נפיק בעי מחמייא ליה עד דהוא רחוק, צפה ביה כמין תור. א"ל, לית הדין תורא מחבל כרמך? א"ל הדין תורא דאת סבר הוא סגולה. וקרא עליו [שיר השירים א יב] עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו. בית מקדשא חריב, ואת קאים בקשיותך? מיד איתבעין ולא אשכח. אייתון קומיה תרין פוגלין **בין** ריש שתא **לצומה** רבא *בן ראש השנה ליום כיפור*. והוה אפוקי שמיטתא. והוה **בהון טעיניה** דגמלא *כמות גדולה כדי משא שסוחב גמל*. אמר לון, ולית אסור? ולית **ספיחין** אינון? א"ל, באיפוקי ריש שתא איזדרעין *במוצאי ראש השנה הם נזרעו*. באותה שעה, התיר רבי ליקח ירק במוצאי שביעית מיד. בעון קומי. מהו הדין דכתיב [ויאל א יז] עבשו פרודות תחת **מגרופותיהם**. א"ל, תחת שהיינו **גורפים** דבש, הרי אנו גורפין רקבובית. מעשה **באחד** שהיה לו שורה של תאינין, ובא ומצא גדר של דבש מקיף אותן. חד בר נש זרע חקלא לפת. והוה מקטע ומזבין, **שלא יכול להרים לפת שלם**. מעשה בשועל שבא וקינן בראשה של לפת. מעשה בשיחין בקלח א' של חרדל, שהיו בו שלשה בדין. ונפשח אחד מהם, וסיככו בו סוכת **יוצרים**, ומצאו בו שלשת קבין של חרדלי. אמר רבי שמעון בן חלפתא. קלח אחד של חרדל היה לי בתוך שלי. והייתי עולה בו, כעולה בראש התאינה. מעשה **באחד** שזרע סאה של אפונים, ועשת שלש מאות סאין. אמרו לו, התחיל קב"ה לברכך. אמר לון, אזלון לכון, די אנחת טלא בישא עליה. **דאי** לא כן, בכפלא הוות מעבד. אמר ר"ש בן חלפתא. היה מעשה שאמר ר' יהודא לבנו בסיכנין, עלה והביא לנו גרוגרות מן החביות. עלה והושיט ידו ומצאה של דבש. א"ל, אבא. של דבש הוא. א"ל, השקע ידך ואת מעלה גרוגרות. מעשה שאמר רבי יוסי לבנו בציפורן, עלה והביא לנו גרוגרות מן **העלייה**. עלה ומצא את **העלייה** צף עליה דבש. רבי חנניא מזבין דבש דדבוריין, והוה ליה דבש דצליי *צרעות*. **חד זמן אתו גבי חמרין, ובטעות זבן לון דבש דצליין** *מכר להם דבש צרעות*. בתר יומין עברין תמן. א"ל בגין לא מטייעא לכון הוון ידעין ההוא דובשא דיהבית לכון, דצליין אינון. א"ל, **מיניה** אנן בעון **דהוא** טב לעבידתיה. ואפריש טמיתיה *שוים* ובנא בי מדרשא דציפורן. **ראב"ש** אזל לחד אתר, ואייתון **קומיה** כרוב מצמק. א"ל, סגין דבש יהבתון ביה. אמרין ליה, לא יהבינון **ביה**. מיניה וביה הוא:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ז הלכה ד

מתני': המדל בגפנים. כשם שהוא מידל בתוך שלו, כך הוא מידל בשל עניים, דברי רבי יהודא. ר"מ אומר. בשלו הוא רשאי, ואינו רשאי בשל עניים:

גמ': הכל מודים במוכר לחבירו עשרה אשכולות, שיהא אסור ליגע בהן [דף לג עמוד ב] הכל מודים בשותף, כשם שהוא מידל בתוך שלו, כך הוא מידל בתוך של חבירו. רבי יהודא עביד ליה **לעני** כשותף. רבי מאיר עביד ליה כמוכר. אמר ליה רבי אימי. הגע עצמך שאכלתן חיה. אין תעבדינא כשותף, יהא חייב לשלם לוחצי: א"ר יוחנן. **נראה דמוחלפת** שיטתו של רבי יהודא. **דתמן תנינן, המרבץ שדהו ומונע מהעניים לרדת וללקוט, אם הזיקו מרובה על הזיקו של העני, מותר. ר' יהודה אומר** בין כך ובין כך נוטלן ומניחן על הגדר, והעני בא ונוטל את שלו. **והכא** הוא אומר הכין **שיכול לדלל גם את של העניים?** מתוך שהוא מעכן *מדלל*, הוא עושה יותר לשנה הבאה. ואמור אוף הכא מתוך שהוא מרבצה היא עושת יותר לשנה הבאה? א"ל. מצוי *רגילות* הוא לזרעה ירק **אחר שנה שזרעה תבואה**, ולהבריחה מן העניים. **שהרי בירק אן לקט שיכחה ופאה ונמצא שאן העניים מרוויחים כלום בשנה שאחר כך ממה שמרבץ מים השנה**

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ז הלכה ה

מתני': כרם רבעי. ב"ש אומרים, אין לו חומש ואין לו ביעור. ובה"א, יש לו. בש"א, יש לו פרט ויש לו עוללות, ועניים פודים לעצמן. ובה"א, כולו לגת:

גמ': תני, רבי אומר. לא אמרו ב"ש שכרם רבעי אין לו חומש ואין לו ביעור, אלא בשביעית. אבל בשאר שני שבוע, אף לדעת ב"ש יש לו חומש ויש לו ביעור. על דעתיה דרבי, לא למדו ב"ש נטע רבעי, אלא ממע"ש. כמה דתימר אין מע"ש בשביעית, דכוותיה אין נטע רבעי בשביעית. מעתה אל יהא לו קדושה? קדושתו מאיליו למדו מפורשת בתורה ולא ממעשר שני דכתיב [ויקרא יט כד] ובשנה הרביעית יהיה כל פרוי קודש הילולים. הרי הוא כביכורים שהם קודש, שקורין עליו את ההלל. ויהא מותר לאונן? תני קודש. מגיד שהוא אסור לאונן. אי כקדש, ויהא חייב בביעור כמו ביכורים? בגין בשיטת דר"ש פוטר ביכורים מביעור. ויפדה במחובר לקרקע כביכורים? תני רשב"ג. א' שביעית וא' [דף לד עמוד א] שאר שני שבוע. בש"א, אין לו חומש ואין לו ביעור. על דעתיה דרשב"ג, לא למדו נטע רבעי ממעשר שני כל עיקר. מעתה אל יהא לו קדושה? קדושתו מאיליו למדו. דכתיב קודש הילולים, הרי הוא כקודש שקורין עליו את ההלל. ויהא מותר לאונן, דהא ר"ש שפוטר ביכורים מביעור, מתיר לאונן? תני קודש הילולים, מגיד שהוא אסור לאונן. ויהא חייב בביעור? בגין דר"ש פוטר בביעור. ויקדש ויפדה במחובר לקרקע כביכורים? ר"ז בעי קומי רבי אבהו. מניין שהוא טעון חילול? א"ל, דכתיב קודש הילולים. קודש חילולים. דלא מתמנעין רבנן להחליף בדרשותיהם בין ה"י לחי"ת. תני רבי אייבו בר נגרי קמיה רבי אילא, ברייתא דרבי ישמעאל שהיא כב"ש. כתיב [ויקרא כז לא] ואם גאל יגאל איש ממעשרו, חמישיתו יוסף עליו. פרט לנטע רבעי, שאין מוסיף עליו חומש. חזר ותני קומיה. ברייתא כב"ה. כתיב [ויקרא כז לא] ואם גאל יגאל איש ממעשרו, חמישיתו יוסף עליו. שתי גאולות הן. אחת למעשר שני, ואחת לנטע רבעי: תמן תנינן. רבי יהודא אומר, אין לנכרי כרם רבעי. וחכמים אומרים, יש לו. אמר רבי אלעזר. כיני מתניתין. רבי יהודא אומר, אין לנכרי כרם רבעי בסוריא. אמר רב ביבי. בעון קומי ר"ז בשם ר"א. האם רבי יהודא, כב"ש על דעתיה דרבי. שהרי כמו דב"ש על דעתיה דרבי לא למדו נטע רבעי, אלא ממע"ש. ולכן כמה דתימר אין מעשר שני בשביעית, כוותיה אין נטע רבעי בשביעית. כן רבי יהודא אומר לא למדו נטע רבעי אלא ממעשר שני. וכמו שאן מעשר שני בסוריה כך אן נטע רבעי בסוריה. ואף לב"ש יהיה הדין כן? א"ל חמי מה אמר רבי. לא אמר, אלא שלב"ש אין לו חומש ואין לו ביעור. הא שאר דברים יש לו אפילו בסוריה. ואילו רבי יהודא אומר, אין לנכרי כרם רבעי בסוריא. שמואל בר אבא בעי. על דעתיה דרבי, הא ב"ש לא למדו נטע רבעי אלא ממעשר שני. ולכן כמה דתימר אין מע"ש בשביעית, ודכוותיה אין נטע רבעי בשביעית. ודכוותיה שליטת וששית, הואיל ואין בהן מעשר שני. לא יהא בהן נטע רבעי? אמר ר' יוסי. שליטת וששית, אף על פי שאין בהן מעשר שני. יש בהן מעשר עני. שביעית, אין בהן מעשר כל עיקר. חיפה שאל, אמרינן לרבי יודא, לא למדו נטע רבעי אלא ממעשר שני. ולכן כמה דתימר אין מע"ש בסוריא, ודכוותיה אין נטע רבעי בסוריא. דכוותיה הרי לא למדו שצריך לתת אחד מעשר לחלות תרומת תודה, אלא מתרומת מעשר. כמה דתימר, אין תרומת מעשר במדבר. ודכוותיה, לא תהא תרומת חלות תודה במדבר? א"ר יוסי. לא למדו ממנו אלא רק לשיעורן. תני רבי יוסי ב"ר יהודא. ר' אליעזר ב"ר שמעון אומר. לא נתחייבו ישראל בנטע רבעי, אלא לאחר ארבע עשרה שנה. שבע שכיבשו, ושבע שחילקו. אמר רב חסדא. אתיא דרבי יוסי ב"ר יהודא, בשיטת רבי יהודא אבוי. כמה דרבי יהודא אמר, לא למדו נטע רבעי אלא ממ"ש. ולכן כמו דמעשר שני אינו נוהג בסוריא, אף נטע רבעי אינו נוהג בסוריא. כמה דתימר אין מע"ש אלא לאחר ארבע עשרה שנה שכבשו וחילקו את הארץ. כוותיה, אין נטע רבעי, אלא לאחר ארבע עשרה שנה. אמר רבי יוסי. רבי יהודה בשיטת בנו. אבל לא בהכרח שבנו בשיטת אביו. דמצאנו שסוריה חמורה מי"ד, שהרי בסוריה חייב במעשרות ובי"ד היו פטורים ממעשרות. לכן סוריא שהיא חמורה למדה מי"ד הקל להחמיר שדבר שנהג בארבע עשרה ודאי ינהג בסוריה. ואם היה חייב ברבעי בארבע עשרה שכבשו וחילקו את הארץ, ודאי היה חייב גם בסוריה. ואם אומר רבי יהודה שאן רבעי בסוריה כיוון שהוא למד ממעשר שני, ודאי שלשיטתו לא היה בארבע עשרה. כפי שיטת בנו. אבל אין י"ד שנה הקל למדה מסוריא החמורה. כך שאף שרבי יוסי ברבי יהודה סובר שבארבע עשר שנים שכבשו וחילקו את הארץ לא היה

כרם רבעי לא בהכרח שיודה לאביו שגם בסוריה אן כרם רבעי. תני, כתיב[ויקרא יט כה] ובשנה הרביעית יהיה כל פרוי קדש הילולים לה'. ובשנה החמישית תאכלו את פרוי להוסיף לכם תבואתו. מאי להוסיף? ל, הוסיף. מכאן לשלושים יום בשנה כשנה. ר' יוסי הגלילי אומר. הרי את כמוסיף פירות חמישית על פירות רביעית. מה פירות חמישית, לבעלים. אף פירות רביעית, לבעלים. מכאן שפירות רבעי כממון בעלים. ר"ז ורבי יוסי אמרו בשם רבי יוחנן. אתיא דרבי יוסי הגלילי כרבי יהודא. כמו דרבי יהודא אומר נטע רבעי ממון בעלים. דלא למדו נטע רבעי אלא ממעשר שני. כמה דתימר מעשר שני ממון בעלים, אף כרם רבעי ממון בעלים. כן ר"י הגלילי עושה אותו כנכסיו. רבי ירמיה בעי קומי [דף לד עמוד ב] ר"ז. כדברי מי שהוא עושה אותו כנכסיו, מהו שיהא כרם רבעי חייב במעשרות? א"ל, כ"י דאמר ריב"ל. דאמר רבי אבון בשם ריב"ל. לא סוף דבר הלכה זו, אלא כל הלכה שהיא רופפת בבית דין, ואין את יודע מה טיבה. צא וראה מה הציבור נוהג, ונהוג כמותם. ואנן חמיין ציבורא דלא מפרישין. אמר רבי מנא. הרי רבי ירמיה שאל לדעת הסוברים שכרם רבעי זה ממון בעלים והרי הם סוברים כשיטת ב"ש, דתנן ב"ש אומרים כרם רבעי יש לו פרט ועוללות. ומה שייך לראות אך נהגו העולם, וכי יש ציבור עושין כב"ש? אמר רבי אבון. הרי לב"ש כלום למדו נטע רבעי, אלא ממעשר שני. כמה דתימר גבי הקדימו בשיבולים, אין מ"ש חייב במעשרות. דכוותיה אין נטע רבעי חייב במעשרות. ולמה ב"ש מחייבים? רבי אבא ורבי חייא אמרו בשם רבי יוחנן. עיסת מ"ש בירושלים. לר"מ שאמר ממון גבוה הוא ומשלחן גבוה כזכו, פטורה מן החלה. לרבי יהודה דאמר ממון בעלים הוא, חייבת בחלה. אמר רבי יונה. לא אמרו אלא בירושלים. אבל בגבולין, לא. דכל זמן שלא עלה לירושלים, דין ממון גבוה עליה דאסור לאכלה ופטורה מן המעשרות. רבי אבא בר כהן בעי קומי רבי יוסי. כדברי מי שהוא מחייב כרם רבעי בפרט ועוללות. מהו שתהא חייבת בחלה אם חילל על חטים? א"ל, ולא ר' יהודה היא? וסברין מימר, כל הדא הלכתא ר"י כב"ש, דסברי דממון בעלים הוא וחייב בפרט ועוללות. והוא הדין שחייבת בחלה.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ז הלכה ו

מתני': כרם שכולו עוללות. רבי אליעזר אומר, לבע"ה. ור"ע אומר, לעניים. אמר ר"א כתיב[דברים כד כא] כי תבצור לא תעולל. אם אין בציר, עוללות מניין? אמר לו ר"ע כתיב[ויקרא יט י] וכרמך לא תעולל. אפי' כולו עוללות. א"כ למה נאמר כי תבצור לא תעולל? אין לעניים בעוללות קודם לבציר:

גמ': לר"א דאמר אם אן בציר אן עוללות. ודכוותיה אם אין בציר אין פרט? וכרם שכולו פרט הכל לבע"ה. ועוד לר"א האם אן לעניים בעוללות, עד שיהא בציר קים בצד העוללות? בצר ואכלתן חיה האם יש לעניים עוללות שהרי בצר. או כיוון שכרגע אן בציר אן גם עוללות? כמה הוא בציר? דבית שילא אמרו, שלשה אשכולות שהן עושים רביע. תנן, אמר לו ר"ע כתיב[ויקרא יט י] וכרמך לא תעולל. אפי' כולו עוללות. א"כ למה נאמר כי תבצור לא תעולל? אין לעניים בעוללות קודם לבציר. והא ר"ע מקיים תרי קראי. ומה מקיים ר"א וכרמך לא תעולל? שלא תאמר, הואיל ואין לעניים עוללות קודם לבציר, יזכה בהן בע"ה ויקטפם קדם הבציר. לפום כן צריך מימר וכרמך לא תעולל:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ז הלכה ז

מתני': המקדיש את כרמו עד שלא נודעו העוללות, אין העוללות לעניים. משנודעו העוללות, העוללות לעניים. ר' יוסי אומר. יתנו שכר גידולן להקדש. ואיזו שכחה? בעריס כל שאינו יכול לפשוט את ידיו וליטלן. וברגליות, משיעבור ממנה:

גמ': תמן תנינן, ששה דברים עשו אנשי יריחו. על שלשה מיחו בידם וכו' מתירין בגמזיות ענפים חדשים שגדלו בעץ של הקדש. אמרו להם חכמים. אין אתם מודים לנו בגידולי הקדש שהן אסורים? ואמרו הן.

אבותינו כשהקדישו, לא הקדישו אלא קורות, מפני בעלי אגרוף שהיו באין ונוטלין אותן בזרוע. מה רבנן סברין שמחו בהן? מימר פירות וקורות הקדישו? ולא היא דאפילו אם קורות הקדישו פירות לא הקדישו, אפילו הכי צריכה לרבנן שסוף סוף גידולי הקדש הם. דאבעיה ליהו. המקדיש שדה אילן, מהו שישיר לו בגדוליהן? נשמענא מן הדא דתנן, משנודעו העוללות, העוללות לעניים. משמע שאף שהעוללות הן גידולי הקדש הרי הם לעניים. אלמא יש שיור לגידולי הקדש. שנייא היא, שאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו. מעתה, אפילו לא נודעו העוללות יהיו העוללות לעניים? שנייא היא שהוא כרם הקדש. כהדא דתנא, הנוטע כרם להקדש. פטור מן הערלה, מן הרבעי, ומן העוללות, וחייב בשביעית. מ"ט שביעית חלה עליו? אמר ר"ז בשם ר' יוחנן שנאמר [שם כה ב] ושבתה הארץ שבת לה'. אפילו דבר שהוא לה', כגון הקדש, שביעית חלה עליו. רבי חייא בר אבא בעי קומי רבי מנא. כרם של הקדש בשביעית, כיצד ינהג למעשה? לאוכלו בלא פדיון, אי אפשר. שאי אפשר להקדש לצאת בלא פדיון. לפדותו ולאכלו, אי אפשר שהרי נתפסו הדמים בקדושת שביעית. ואם יקח בהם הגזבר צרכי הקדש. גם זה אי אפשר, דנמצא כלוקח לו קורדם מדמי שביעית. ואן לוקחים בדמי שביעית אלא אוכל בלבד. א"ל [דף לה עמוד א] הגיזבר מחליפו ביד אחר. ויקח ישראל זה מאכל באותם דמים. תנן התם, המודר הנאה מחבירו והיו מהלכין בדרך ואין לו מה יאכל. נותן לאחרים לשום מתנה, והלה נוטל ואוכל. ואם אין עמהן אחר, מניח על הסלע או ע"ג הגדר ואומר, הרי הן מופקרין לכל מי שיחפוץ, והלה נוטל ואוכל. ור' יוסי אומר. מ"ט דר' יוסי? א"ר יוחנן. מפני שקדם נדרו להבקר. דאפילו הפקירן אח"כ אסורין לו. אבל אם היה הבקיר קודם לנדרו, מודה ר' יוסי דלא חל הנדר על מה שהפקיר. תנן, א"ר יוסי יתנו שכר גידולן להקדש. אמר רבי מתניא. ולמה לית אנן אמרין, כ"י דא"ר יוחנן. דברי ר' יוסי, מפני שקדם נדרו להבקר. אף הכא, מפני שקדם הבקיר להקדשו, שהרי העוללות שייכות לעניים לפני שהקדיש את הכרם, ולא נאסרו כלל ולכן אף שגדלו בקרקע שהוקדשה, שלהם הם יונקים, ומדוע אומר ר' יוסי שיתן שכר להקדש? אמר רבי יוחנן. מעשה היה והורו כרבי יוסי. א"ר הושעיא רומס הייתי זיתים עם רבי חייא הגדול ואמר לי כל זית שאת יכול לפשוט ירך וליטלו אינו שכחה. רבי יוחנן אמר. מכיון שעבר עליו ושכחו, הרי הוא שכחה. תנן, ואיזו שכחה בעריס? כל שאינו יכול לפשוט את ידיו וליטלה. לית הדא פליגי על רבי יוחנן? דר"י אמר. מכיון שעבר ממנו, הרי זו שכחה. שנייא היא בעריס, שכיוון שהענבים מוסתרים דרכו לבחן מכל הכיוונים. ואפילו על רבי הושעיא לית הדא פליגי? דר' הושעיא אמר, רומס הייתי זיתים עם ר' חייא הגדול ואמר לי. כל זית שאת יכול לפשוט ירך וליטלו, אינו שכחה. והתנן, וברוגליות משיעבור ממנה הוי שכחה?. שנייא היא, שכל רוגליות ורוגליות אומן בפני עצמו. ולא אמר רבי הושעיא אלא באותה שורה. אבל אם ערר שורה, אפילו יכול לפשוט את ידו הרי שכחה.

הדרן עלך פרק כל זית

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ח הלכה א

מתני': מאימתי כל אדם מותרין בלקט? משילכו הנמושות הזקנים. בפרט ובעוללות? משילכו העניים בכרם ויבואו. ובזיתים? משתרד רביעה שנייה. א"ר יהודא. והלא יש שאין מוסקין זיתיהם אלא לאחר רביעה שנייה? אלא כדי שיהא העני יוצא, ולא יהא

מביא, אלא בארבעה איסרות שני פונדיונים שזה מזון ארבע סעודות שתיים לו שתיים לאשתו.

גמ': אמר רבי יוחנן. למה נקראו שמן נמושות? שהן באות בסוף. אבא שאול היה קורא אותן נמושות. אית תניי תני נמושות. ואית תניי תני משושות. מאן דאמר נמושות, שהן באין בסוף. ומ"ד משושות, שהן ממשמשים ובאין. אמר רבי חונא בשם מנחם. רבי יוחנן בן נורי היה יוצא עם הנמושות, ומביא פרנסתו של כל השנה. תני, מתנות עניים שבשדה שאין עניים מקפידים עליהם, הרי הן של בע"ה. רבי בון בר חייא בעי. ויש אדם קורא שם פיאה לעצמו, ואך יתכן שיהיה מותר לבע"ה מה שאמרה תורה להניח לעניים? תני, רשב"י. כתיב, לעני ולגר תעזוב אותם. לעני ולגר, ולא לעורבים

ולעטלפים: **תנן** בפרט ובעוללות? **משילכו העניים בכרם ויבואו. ולמה לא תנינן נמושות?** ע"י שהן חביבין, הן באין על אתר. **תנן**, ובזיתים משתרד רביעה שניה. **ולמה לא תנינן נמושות?** מפני שהן ימי צינה, ואין יוצאין אלא בחורים: **תנן**, א"ר יהודה. **והלא יש שאין מוסקין זיתיהם אלא לאחר רביעה שנייה? אלא כדי שיהא העני יוצא, ולא יהא מביא, אלא בארבעה איסרות.** וקודם לכן אפילו שאינו מביא בארבע איסרות הרי העניים יוצאים ללקט ולמה אינו אסור משום גזל? מתוך שהוא יודע שאינו מביא פרנסתו אף הוא אינו יוצא:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ח הלכה ב

[דף לה עמוד ב] מתני': **נאמנים על הלקט, ועל השכחה, ועל הפאה בשעתן, ועל מעשר עני בכל שנתו. ובן לוי נאמן לעולם. ואין נאמנים, אלא על דבר שכן דרך בני אדם להיות נוהגין כן:**

גמ': עד כמה תבואה נאמנים? א"ר חנינא, עד מקום שדרכו לילך ולבוא בו ביום. מעשה והאמין רבי, לחמשה אחים בחמשה כורין של חטים. ואפשר כן? אלא מהכא צבחר *מכאן מעט*, ומהכא צבחר, כורה סליק: **תנן, ועל מעשר עני בכל שנתו.** ר' אלעזר דרומה בעי קומי רבי יוסי. מתני' דרבי אליעזר? דר"א אמר, הנאמן על השני נאמן על הראשון, שכיוון שהפריש מעשר עני שהוא מאוחר בסדר הפרשה, ודאי הפריש מעשר ראשון שהוא קדם לו בסדר הפרשה. שאם לא כן, אז מה אם העני נאמן לאמר של מעשר עני הם. אולי בעל השדה שנתן לו מעשר עני לא הפריש מעשר ראשון. אמר רבי יוסי. ד"ה היא. שניא היא, שאין אדם עושה מצוה בדבר עברה. וכי פליגי בהפריש מעשר שני. דרבנן סברי אם הפריש מעשר שני אן ראייה שהפריש מעשר ראשון. דמעשר שני לא מפסיד כלום שהוא לעצמו. אבל הפריש מעשר עני, אף חכמים מודים שלא חוששים שמא הערים ולא הפריש מעשר ראשון. אמר רבי אלעזר בשם ר' הושעיה. כשם שלא נחשדו ישראל על תרומה גדולה, כן לא נחשד בן לוי על תרומת מעשר. אמר רבי הושעיה מתניתין אמרה כן דתנן, ובן לוי נאמן לעולם. ר' מנא בעי. ובן לוי נאמן לעולם, אפילו בשביעית שאן בה מעשר? אמר רבי בון בר חייא. נאמן בן לוי לומר, מעשר ברור הוא שראה שבע"ה הפריש, לפוטרו מן השני. אבל באומר ניתן לי. או באומר שלי הן, אינן נאמנין. **תנן**, אינן נאמנין אלא על דבר שכן דרך בני אדם נוהגין כן. כיני מתניתין. אינן נאמנין, אלא על דבר שבני אדם נוהגין לתת כן:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ח הלכה ג

מתני': **נאמנים על החיטים, ואין נאמנים, לא על הקמח ולא על הפת. נאמנים על שעורה של אורז, ואין נאמנים עליו בין חי בין מבושל. נאמנים על הפול, ואין נאמנים על הגריסין בין חיין בין מבושלין. נאמנים על השמן לומר של מעשר עני, ואין נאמנים עליו לומר של זיתי ניקוף הוא. נאמנים על ירק חי, ואין נאמנים על המבושל. אלא א"כ היה לו דבר ממועט. שכן דרך בע"ה להוציא מלפסו:**

גמ': **תנן, נאמנים על החיטים, ואין נאמנים, לא על הקמח ולא על הפת.** מהו שיהא נאמן לומר חיטים ניתן לי ועשיתי אותן קמח. חיטין ניתן לי ועשיתי אותן פת? פשיטא לן שהוא נאמן דהא קתני **נאמנים על החיטים.** היו הכל יודעין שרוב בני אדם מכניסים את הלקט והפאה ולא הניחו העניים לבזוז אלא חילקו בעצמם, ולפעמים חילקו קמח או פת. אפילו כן אינו נאמן [דף לו עמוד א] תני, רבי יהודה אומר. מקום שנהגו להיות בעלי בתים דורכין את העוללות ולחלק לעניים, יהא עני נאמן לומר יין זה של עוללות הוא. ודכוותיה, מקום שנהגו להיות מוסקים זיתי ניקוף, יהא עני נאמן לומר שמן זה של זיתי ניקוף הוא: **תנן, נאמנים על ירק חי, ואין נאמנים על המבושל. אלא א"כ היה לו**

דבר ממועט. שכן דרך בע"ה להוציא מלפסו. אילן דבית אסי בשלון ירק, אנשון מתקנתיה שכחו לעשר. סלק גמליאל זוגה ותקניה מן גו לפסא הפריש מתוך הסיר. **מכאן שפעמים שבע"ה נותן מעשר מן האלפס**

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ח הלכה ד

מתני': אין פוחתין לעניים בגורן מחצי קב חטין וקב **שעורים**. ר"מ אומר, חצי קב. קב וחצי כוסמין, וקב גרוגרות או מנה דבילה. ר"ע אומר, פרס. חצי לוג יין. ר"ע אומר, רביעית. רביעית שמן. ר"ע אומר, שמינית. ושאר כל הפירות? אמר אבא שאול. כדי שימכרם ויקח בהן מזון שתי סעודות:

גמ': תני, רובע אורז. עוכלא שמינית ליטרא **תבלין**. ליטרא ירק. שלשת קבין חרובין. חצי לוג יין. רביעית שמן. עשרה אגוזים, חמשה אפרסקין. שני רמונים, ואתרוג אחד. מ"ט אן פוחתים משיעורים אלו? **דכתיב** ואכלו בשעריך ושבעו. תן לו כדי שובעו, **מזון שתי סעודות**. חזקיה שאל לאבוי. מנא אילין שיעורייא? א"ל אהן **צדא** אצבע סמך דא ברתא ארז גדול. **כל השיעורים חכמים הם ששיעורו, והפסוקים רק לאסמכתא.** ר"ח הוה יתיב קומי רבי. והוא אמר טעמין, והוא סתר. אמר טעמין, והוא סתר. א"ל, לא איילון גבורה מסתור אלא מבני. **תני, ליטרא ירק. רבי מנא אמר, ארבע ליטרין.** אמר ר"א, וכן לעירוב **שצריך לתת מזון שתי סעודות כאלו שיעורים יתן.** אמר רבי חיננא. **מה שאמר ר"א, שהשיעורים שנאמרו במשנה לגבי מתנות עניים הם גם השיעורים לעירוב.** הדא דתימר, **במה שמנו במשנה כולל היין.** אבל בשמן, מערבין אם יש בו כדי לטבל מזון שתי סעודות. תני, מערבין בחומץ מזון שתי סעודות. אמר רבי ירמיה בשם רבי שמואל בר רב יצחק. כדי לטבול בירק הנאכל בשתי סעודות. רבי יצחק ענושיא אמר קומי ר"ז בשם דבי ר' ינאי. אפונין חיין מערבין בהן מזון שתי סעודות. למי נצרכה? לר"מ שסובר שאן מערבין בדבר שאינו נאכל כמות שהוא לרוב בני אדם. דתני, בא אדם אחד לפניו אמר לו רבי ערבתי בבצלים לטבעון והושיבו ר"מ בד' אמות שלו. שלא תאמר. אף אפונים הואיל ומסריחין את הפה, ויש בני אדם הנמנעים מלאכלם, אין מערבין בהן. **קמ"ל שמערבין בהן.** תני, דג מליח, מערבין בו. **בשר מליח, מערבין בו.** בשר חי מהו? תנינן, הבבלין אוכלין אותו כשהוא חי מפני שדעתן מקולקלת. ר' יודן בעי. הדא סלקירא דג חי. הואיל ואילין כותאי אכלין מינה חיה, מערבין בה? אמר שמואל בר שילת בשם רב. פעפועין וגודגניות וחלוגלוגות מערבין בהן. בעון קומיה, היידין אינון? אמר לון. קקולין והנדוקקי ופרפחיניה

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ח הלכה ה

מתני': מידה זו אמורה בכהנים בתרומה, ובלויים, ובישראלים. היה מציל, נותן מחצה ונוטל מחצה. היה ממועט, נותן לפנייהם והן מחלקין ביניהן:

גמ': תנן, היה מציל לתת לקרוביו, נותן מחצה לעניים ונוטל מחצה לתת לקרוביו. רבי יונה פתר מתניתין דתנן, בשיש לו יותר מכשיעור. נותן מחצה ונוטל מחצה. שנותן לכל עני כשיעור, ואת השאר מציל לקרובו עני ומחצה לאו דווקא. אבל בכשיעור לא יציל לקרובו, היה דבר ממועט, הוא נותן לפנייהם והן מחלקים ביניהם. רבי חזקיה פתר מתניתין בכשיעור. ביקש להציל, נוטל מחצה ונותן מחצה. ומתוך שנוטל מחצה ונותן מחצה, נעשה דבר מועט. והוא נותן ביניהן והן מחלקין ביניהם. תני המסבבין על הפתחים, אין נזקקים להן לכל דבר. אמר רבי יונה. ובלחוד דלא יפחות ליה מן ארגלון דיליה. הכא את אמר אין פוחתין לעניים בגורן, מחצי קב חטין וקב שעורים. והכא את אמר אין פוחתין לעני העובר ממקום [דף לו עמוד ב] למקום מכר בפונדיון, מארבע סאין בסלע. נמצא שנותן לו כיכר לחם של חצי קב חטין [עשרים וארבע קבין בארבעים ושמונה פוניון] ולמה בגורן נותן חצי קב חטים? הרי כדי לקבל כיכר לחם של חצי קב נתנו לאופה תוספת של שליש להוצאות ולמה לא מוסיפים עוד שליש לעני בגורן? אמר רב הונא, מה שנאמר שנותנים לו כיכר

של חצי קב הכוונה כיכר שמקבל מהאופה אם נותן לו חצי קב אבל הכיכר שיקבל קטן יותר, דצא מהן שליש ליציאות. רבי יוסי ב"ר בון מפיק לאילין נחתומיא, שליש כהדא דרב הונא. ובלחוד בהדין שיעורא אבל אם היה יותר מחצי קב נתן להם פחות. רבי אבא בר אבא בר ממל, בעי קומי רבי אילא. ראו אותו יוצא מן העיר ונכנס ליה? האם צריכים לחקור שלא יטול פעמים? א"ל הנותן נותן. והלוקח יחוש לעצמו:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ח הלכה ו

מתני': אין פוחתין לעני העובר ממקום למקום מככר בפונדיון, מארבע סאין בסלע. לן, נותנין לו פרנסת לינה. שבת, נותנין לו מזון שלש סעודות. מי שיש לו מזון שתי סעודות, לא יטול מן התמחוי. מזון ארבע עשרה סעודות, לא יטול מן הקופה. והקופה ניגבת בשנים, ומתחלקת בשלשה:

גמ': תמחוי מתחלק בכל יום. קופה מערב שבת לערב שבת. תמחוי לכל אדם. קופה אינה אלא לאנשי אותה העיר בלבד. תנן, והקופה ניגבת בשנים, ומתחלקת בשלשה. רבי חונה אמר. תמחוי נגבה בשלשה, לפי שהחלוקה בשלשה, והיא על אתר שלא יתקבו לחפש שלישי. אמר רבי חלבו בשם רבי אבא בר זבדי. אין מעמידין פרנסין פחות מג', אנא חמי. דיני ממונות בג', חלוקת מזון שהיא כדיני נפשות לא כ"ש? ויהיו עשרים ושלשה? עד דהוא מצמית יאסוף להון, הוא מסכן. אמר רבי יוסי בשם רבי יוחנן. אין מעמידין שני אחין פרנסים. רבי יוסי העביר חד מן תרין אחין שהיו פרנסין. עאל ואמר קומיהון. לא נמצא לאיש פלוני דבר עבירה, אלא שאין מעמידין שני אחין פרנסין. רבי יוסי עאל לכפרה. בעי מוקמה לון פרנסין, ולא קבלון עליהון. עאל ואמר קומיהון. תנן, בן בבי על הפקיע. ומה אם זה שנתמנה על הפתילה, זכה להימנות עם גדולי הדור. אתם שאתם נתמנין על חיי נפשות, לא כ"ש? רבי חגי. כד הוה מקים פרנסין, הוה מטעין לימד אותם לון אורייתא. לומר שכל שררה שניתנה בתורה ניתנה שנאמר [משלי ח טו טז] בי מלכים ימלוכו, בי שרים ישורו. רבי חייה בר אבא מקיים ארכוניי ממנה פרנסים ושופטים רבי אלעזר הוה פרנס. חד זמן, נחית לבייתיה. א"ל מאי עבדיתון? א"ל, אתא חד סיעא ואכלון ושתון וצלו עלך. אמר לון, ליכא אגר טב. נחת זמן תנינן. אמר לון מאי עבדיתון? א"ל, אתא חד סיעא חורי, ואכלון ושתון ואקלונך. אמר לון, כדון איכא אגר טב. ר"ע בעון ממניתיה פרנס. א"ל, נמלך גו בייתא. הלכון בתריה. שמעון קליה דימור לאשתו אם היא מוכנה שיתמנה פרנס. על מנת מתקל, על מנת מבזייא. רבי אבא בר זבדי אמר. איתפלגין רב ורבי יוחנן. חד אמר, מדקדקים בחיי נפשות לבדוק שאכן העני ראוי לזכות בתמחוי. וחרנא אמר. אף בכסות אין מדקדקין מפני בריתו של אברהם אבינו שמתבזה כשהוא ערום. מתניתין פליגי על מ"ד אף בכסות אין מדקדקין. דתני, כסוני בודקים אחריו. פתר ליה לכסותו לפי כבודו. אבל בגד כדי שלא יהיה ערום, אן בודקים. תנן, אין פוחתין לעני העובר ממקום למקום וכו'. בד"א? בזמן שאין מכירין אותו. דאז אין נותנין לו אלא מזונות. אבל בזמן שמכירין אותו, אף מכסין אותו. אלמא דלכסות בעינן שיהו מכירין אותו. פתר ליה, לפי כבודו. ותני כן. בד"א? בזמן שאין מכירין אותו. אבל בזמן שמכירין אותו, אף מכסין אותו, והכל לפי כבודו. והתני למזונות שלשים יום, לכסות ששה חדשים? פתר לה, לא לקבל אלא ליתן. והתני למזונות שלשים יום, לפסין לתיקון הבארות שאפשר יהיה לשאוב מהם מים בשבת. ולצדקות י"ב חודש. הא קדמייתא, ליטול? עוד הוא ליתן. מהו לפסין ולצדקות י"ב חודש? לתת לשכר סופרים ומשנים מלמדים.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ח הלכה ז

מתני': מי שיש לו מאתים זוז, לא יטול לקט שכחה ופאה ומעשר עני. היה לו מאתים חסר דינר. אפילו אלף נותנין כאחת הרי זה יטול. היו ממושכנין בכתובת אשתו או לבעל חובו, הרי זה יטול. אין מחייבין אותו [דף לז עמוד א] למכור את ביתו ואת כלי תשמישו:

גמ': חד תלמיד מן דרבי, היה לו מאתים זוז חסר דינר. והוה רבי יליף זכי עמיה חד לתלת שני מעשר מסכנין. עבדון ביה תלמידיו עינא בישא, ומלון ליה. אתא בעי מזכי עימיה. א"ל, רבי, אית לי שיעורא. אמר זה מכת פרושים נגעו ביה. רמז לתלמידיו, ואעלוניה לקפילין, וחסרוניה חד קרט וזכה עימיה היאך מה דהוה יליף. משפחת אנטבילא היתה בירושלים, והיתה מתייחסת של ארנן היבוסאי. פעם אחת פסקו להן חכמים שש מאות ככרי זהב, שלא להוציאן חוץ לירושלים. דהוון דרשון, בשערין בשערין לרבות שצריך לאכול מעשר עני בירושלים דכתיב במעשר שני והלוי אשר בשערין, וכתוב אצל מעשר עני בשערין, מה מעשר שני אינו נאכל אלא בירושלים, כך מעשר עני אינו נאכל אלא בירושלים. ותני, מעשה בהלל הזקן שלקח לעני בן טובים סוס אחד להתעמל בו, ועבד לשמשו. שוב מעשה באנשי גליל שהיו מעלין לזקן אחד ליטרא בשר ציפרין בכל יום. ואפשר כן שיאכל כלכך הרבה? אלא דלא הוה אכיל עם חורנין, והיו צריכים לבשל לו לבד ובתבשיל היו צריכים שיעור כזה. תני, משתמש בכלי זהב, נותנין לו כלי כסף. כלי כסף, נותנין לו כלי נחושת. כלי נחושת, נותנין לו כלי זכוכית. רבי מנא אמר, כלי כסף וכלי זכוכית, משאירים לו להשתמש בגופיהן. והתני היה משמש בכלי מילת נותנין לו כלי מילת. כאן שנותנים כפי הרגלו, בבגדים שמתמש בהם בגופו, כאן כשאינו בגופו. חד מן אילין דנשיאותא איתנחת מן ניכסוי. והוון זכין ליה במאן דחסף, והוא אכיל ומותיב מקיא א"ל אסיא. עיקר תבשילא לא מן גו לפסא הוא? אכול מן לפסא. תנן, היו ממושכנים אצל בעל חובו הרי זה יטול. עד כדון. בבעל חוב שהוא דוחק, או אפילו בבע"ח שאינו דוחק? נישמענא מן הדא דתנן, היו ממושכנין לכתובת אשתו, או לבע"ח. ודא איתתא, לאו כבע"ח שאינו דוחק הוא? תנן, אין מחייבין אותו למכור. אמר רבי חנינה. צריך שיהיו לו שני עטיפין בגדים. אחד לחול ואחד לשבת. מ"ט? שנאמר [רות ג ג] ורחצת וסכת ושמת שמלותיך. וכי ערומה היתה? אלא אלו בגדי שבתה. כד דרשה ר' שמלאי בציבורייה בכון חברייה לקובליה. אמרו ליה רבי. כעטיפתינו בחול כן עטיפתינו בשבת. א"ל, אעפ"כ צריכין אתם לשנות לשבת. מן הדא שנאמר ורחצת וסכת ושמת שמלותיך עליך: [רות ג ג] וירדת הגורן. וירדתי כתיב. אמרה לה. זכותי תרד עמך. ושמת שימלותיך. וערטילא הוות? אלא אמרה לה לבוש מאנך דשובתא:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה

פרק ח הלכה ח

מתני': מי שיש לו חמשים זוז והוא נושא ונותן בהן, הרי זה לא יטול. וכל מי שאינו צריך ליטול ונוטל, אינו מת מן הזקנה עד שצריך לבריות. וכל מי שהוא צריך ליטול ואינו נוטל, אינו מת מן הזקנה עד שיפרנס לאחרים משלו. ועל זה נאמר [ירמ' יז ז] ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו. וכן דיין שדן דין אמת לאמיתו. וכל מי שאינו לא חיגר ולא סומא ולא פיסח ועושה עצמו כאחד מהן, אינו מת מן הזקנה עד שיהא כאחד מהן. שנאמר [משלי יא כז] דורש רעה תבואנו. ונאמר [דברים טז כ] צדק צדק תרדוף. וכל דיין שלוקח שוחד ומטה את הדין, אינו מת מן הזקנה עד שיהא עיניו כהות. שנאמר [שם יט] ושוחד לא תקח, כי השוחד יעור עיני חכמים וגו':

גמ': תנן, מי שיש לו חמשים זוז והוא נושא ונותן בהן, הרי זה לא יטול. הדא אמרה, חמשין דעבדן, טבין מן מאתים דלא עבדין: המסמא את עינו, והמקפח את שוקו, והמצבה את כריסו, אינו נפטר מן העולם עד שיהא לו כן. שמואל ערק מן אבוי, אזל וקם ליה בין תרין צריפין דמיסכנין. שמע קולהון אמרין. בהדין אגנטיין אנן אכלין יומא דין? באגנטיין דדהבא, או באגנטיין דכספא אנן אכלין?

עאל ואמר קומי אביו. א"ל, צריכין אנו להחזיק טובה לרמאין שבהם. דלמא. ר' יוחנן וריש לקיש עלון מיסחין בהדין נימוסין דטבריא. פגע בון חד מסכן אמר לון, זכון בי. א"ל, מי חזרון [דף לז עמוד ב] מי חזרון **אשכחניה** מית. אמרו, הואיל ולא זכינין ביה בחייו, ניטפל ביה במיתותיה. כי מיטפלון ביה, אשכחון כיס **דינריה** תלוי ביה. אמרו, הדא דא"ר אבהו א"ר אלעזר, צריכין אנו להחזיק טובה לרמאין שבהן. שאילולי הרמאין שבהן, היה אחד תובע צדקה מן האדם ולא נותן לו, מיד נענש. אבא בר **אבא** יהב לשמואל בריה פריטין דיהא פליג למסכינייא. נפק ואשכח חד מסכן אכל קופר ושתי חמר. עאל ואמר קומי אביו. א"ל, הב ליה יתיר, דנפשיה מרתי **ואוכל להפיג צערו**. רבי יעקב בר אידי ורבי יצחק בר נחמן הוון פרנסין. והוון יהבון לר' חמא אבוי דר' אושעיא חד דינר, והוא יהב ליה לחורנין. רבי זכריה **חתניה** דר' לוי היו הכל מליזין עליו. אמרו דלא צריך, והוא נסב. כד דמור, **בדקון** ואשכחון דהוה מפליג ליה לחורנין. רבי חנינא בר פפא הוה מפליג מצוה בליליא. חד זמן פגע ביה רבהון **דרוחיה**, א"ל, לא כך אולפן ר' [דברים יט יד] אל תסיג גבול רעיק? א"ל, ולא כן כתיב [משלי כא יד] מתן בסתר יכפה אף? והוה מתכפי מיניה וערק מן קמוי. א"ר יונה. כתיב[תהילים מא ב] אשרי משכיל אל דל. **אשרי נותן לדל אין כתיב כאן. אלא אשרי משכיל אל דל**. הדא דמסתכל במצוה היאך לעשותה **שלא התביש העני**. כיצד היה ר' יונה עושה? כשהיה רואה בן טובים שירד מנכסיו, היה אומר לו, בני, בשביל ששמעתי שנפלה לך ירושה ממקום אחר, טול ואת פורע. מן דהוה נסב ליה, א"ל, מתנה. א"ר חייא בר אדא. **אית הוה סבין ביומינו**. מאן דהוה יהב לון מבין ריש שתא לצומא רבא הוה נסבון. מן בתר כן לא הוה נסבון. אמרי, **דשתן** גבן **שהרי כבר נגזר כמה יהיה לנו לכל השנה**. נחמיא איש שיחין פגע ביה ירושלמי א'. א"ל, זכה עמי חדא תרנגולתא. א"ל, הילך טומיתא וזיל זבין קופד. **זבין** ואכיל ומית. אמר, בואו וספדו להרוגו של נחמיא. נחום איש גם זו, היה מוליך דורון לבית **חמיו**. פגע ביה מוכה שחין **אחד**. א"ל, זכה עמי ממה דאית גבך. א"ל, מי חזר. חזר ואשכחניה **דמית**. והוה אמר לקיבליה. עיינוהי דחמונך ולא יהבון לך, יסתמיין. ידים דלא פשטן למיתן לך, יתקטעון. **רגלים** דלא רהטן **מיתן** לך, יתברון. **ומטתיה** כן. סליק לגבי ר"ע. א"ל, **אוי לי שאני רואה אותך כך**. א"ל, **אוי לי שאני רואה אותך בכך**. א"ל מה את מקללני? א"ל, ומה את מבעט ביסורין? ר' הושעיא רבא. הוה רביה דבריה **סגיא** נהורא. **הוה** יליף אכל **עימיהון** בכל יום. חד זמן הוה ליה אורחין, ולא מטא מיכול עימיה. ברומשא, סליק לגביה א"ל, לא יכעס מרי עלי. בגין דהוה לי אורחין ולא **בעית מבזייה איקריה** דמרי. בגין כן לא **אכלית** עמך יומא דין. א"ל, את פייסת למאן דמתחמי ולא חמי. דין דחמי ולא מתחמי יקבל פיוסך. א"ל מנא לך הא? א"ל מראב"י. דראב"י על חד **דסגיא** נהורא **לקרתיה**. יתב ליה ראב"י לרע מיניה **מתחתי**. אמרון, אילולי דהוה בר נש רבא, לא יתב ליה ראב"י לרע מיניה. עבדין ליה פרנסה דאיקר. אמר להו **העני** מהו הכין? אמרו ליה, ראב"י יתב לרע מינך. וצלי עלוי הדא צלותא. אתה גמלת חסד למאן דמתחמי ולא חמי, דין דחמי ולא מתחמי, יקבל פיוסך ויגמול יתך חסד. דלמא. ר' חמא בר חנינא ור' הושעיא הוון מטיילו באילין כנישתא דלוד. א"ר חמא בר חנינא לר' הושעיא. כמה ממון שיקעו אבותי כאן. א"ל, כמה נפשות שקעו אבותיך כאן. לא הוון בני נשא דילעון באורייתא? **תנן, וכל מי שהוא צריך ליטול ואינו נוטל, אינו מת מן הזקנה עד שיפרנס לאחרים משלו**. אמר ר' **אחא בשם ר' חנינא. כיני מתניתין. כל מי שהוא צריך ליטול ואינו נוטל**, הרי זה שופך דמים, ואסור להתרחם עליו. על נפשיה לא חייס, על חורנין לא כ"ש? וכל מי שאינו צריך ליטול ונוטל. אינו מת מן הזקנה עד שיצטרך לבריות וכל מי שהוא צריך ליטול אבל יכול לחיות בצמצום ואינו נוטל אינו מת מן הזקנה עד שיפרנס לאחרים על זה נאמר [ירמי' יז ז] ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו:

הדרן עלך פרק מאימתי כל אדם וסליקא לה מסכת פאה